

Waarom bestaat er iets in plaats van niets?

Marcel Merk, KNVWS Arnhem, 19-4-2023

Nik|hef

*"Over Beauty-deeltjes, antimaterie
en een nieuwe natuurkracht"*

Waarom bestaat er iets in plaats van niets?

Marcel Merk, KNVWS Arnhem, 19-4-2023

Nik|hef

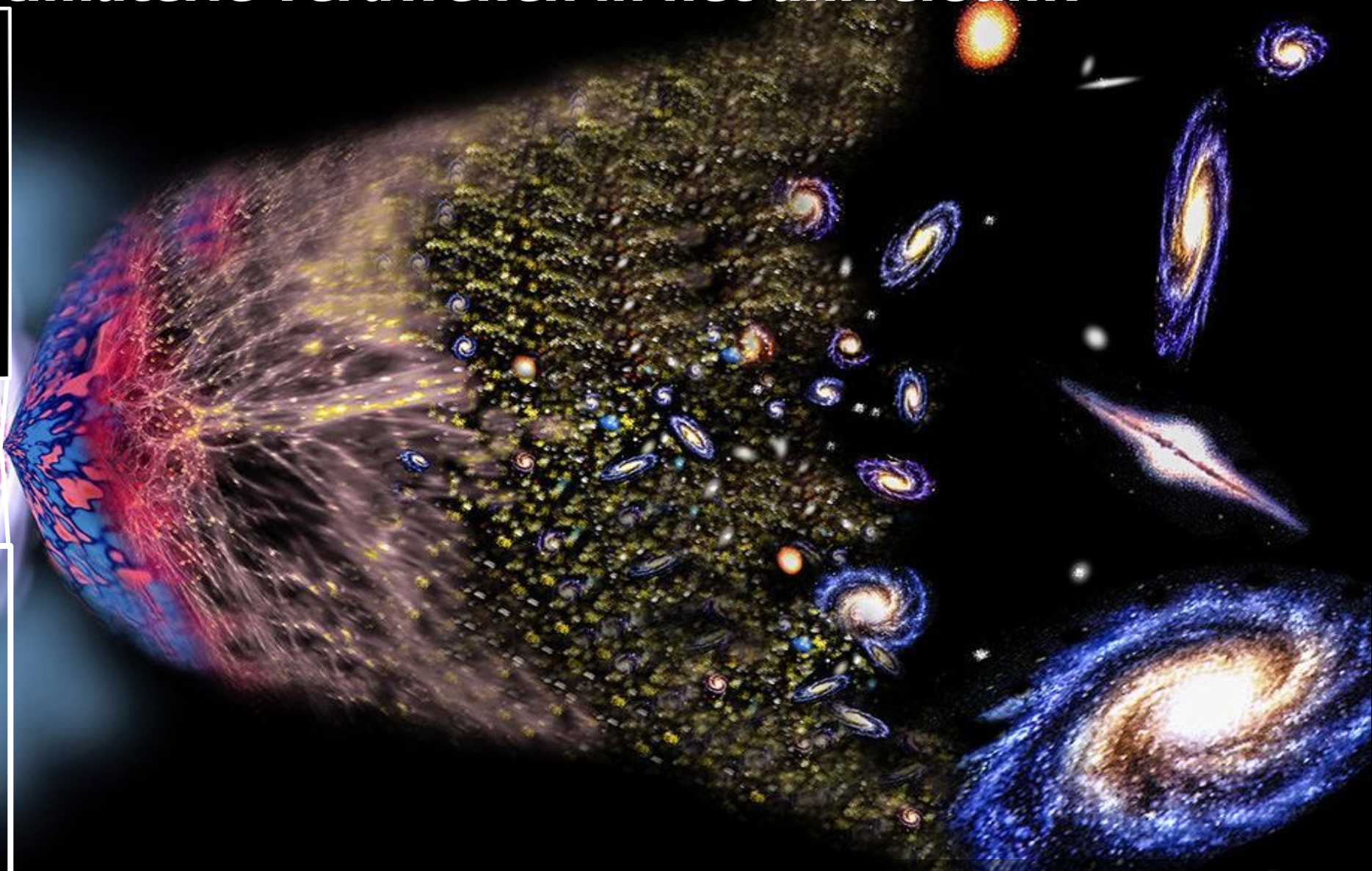
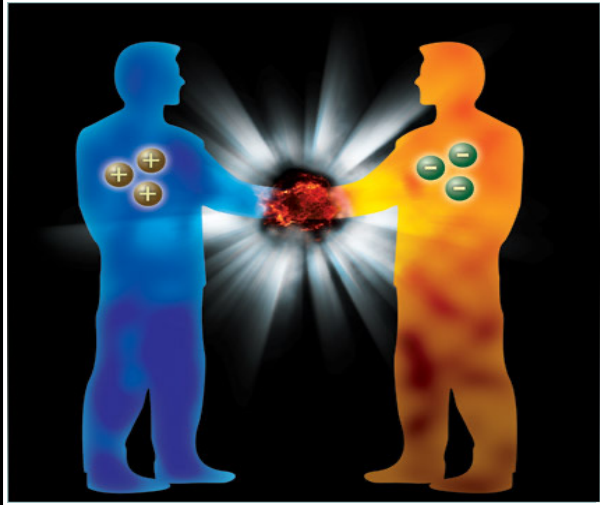
Inhoud:

- 1: Materie en antimaterie
- 2: Antimaterie en de Big Bang
- 3: Deeltjes en CERN
- 4: Krachten: het Standaard Model
- 5: Symmetrie in materie en antimaterie?
- 6: Een nieuwe natuurkracht?

*"Over Beauty-deeltjes, antimaterie
en een nieuwe natuurkracht"*

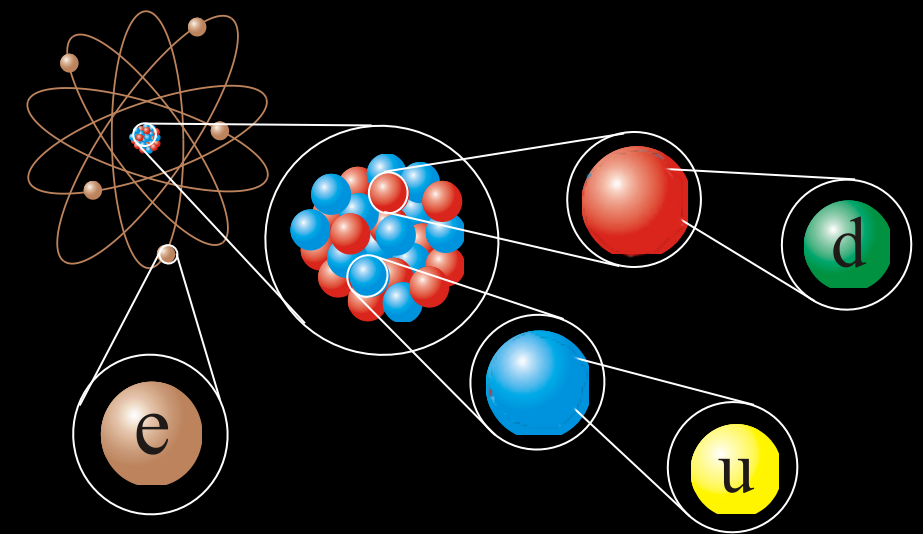
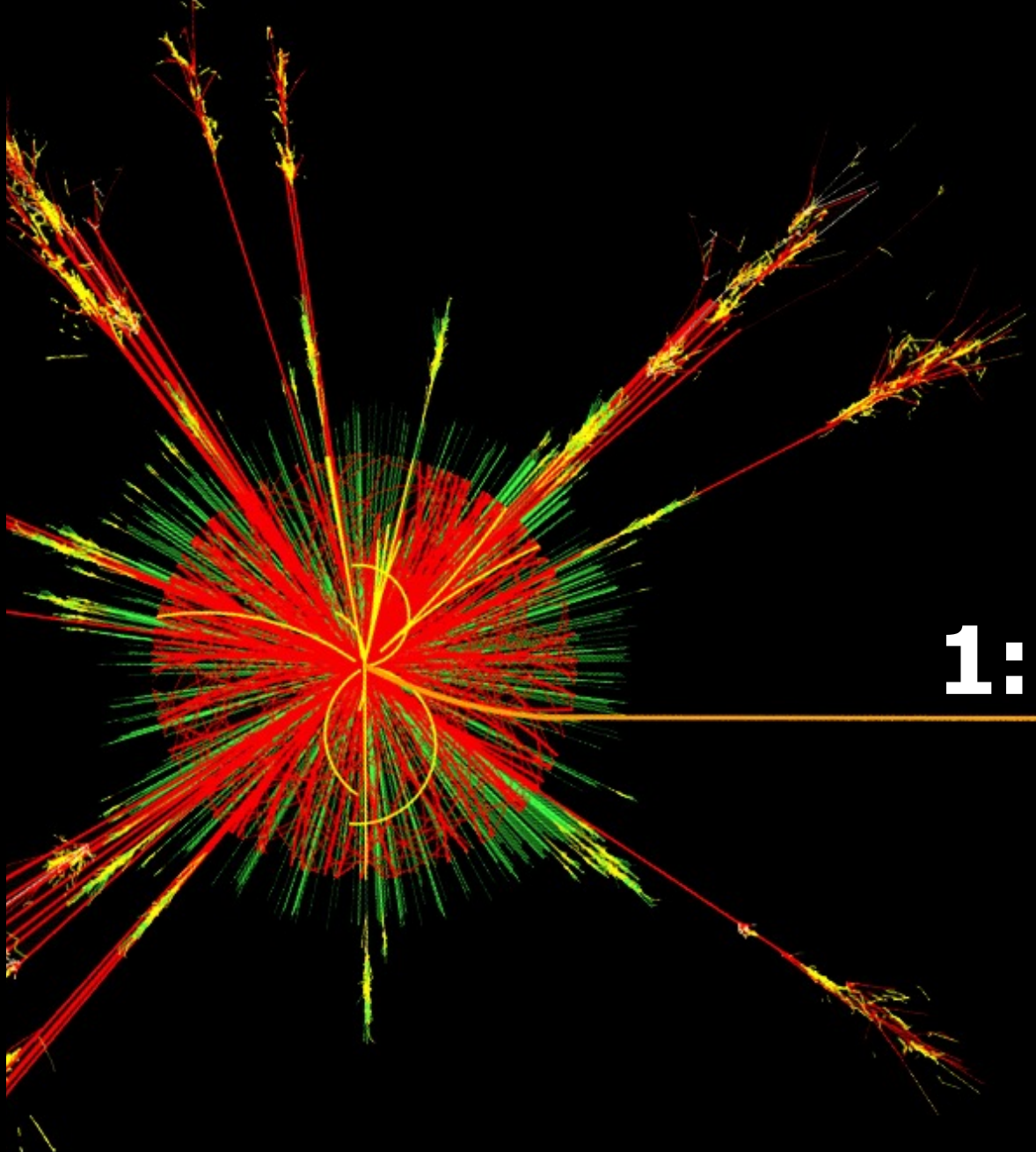
Hoe is de antimaterie verdwenen in het universum?

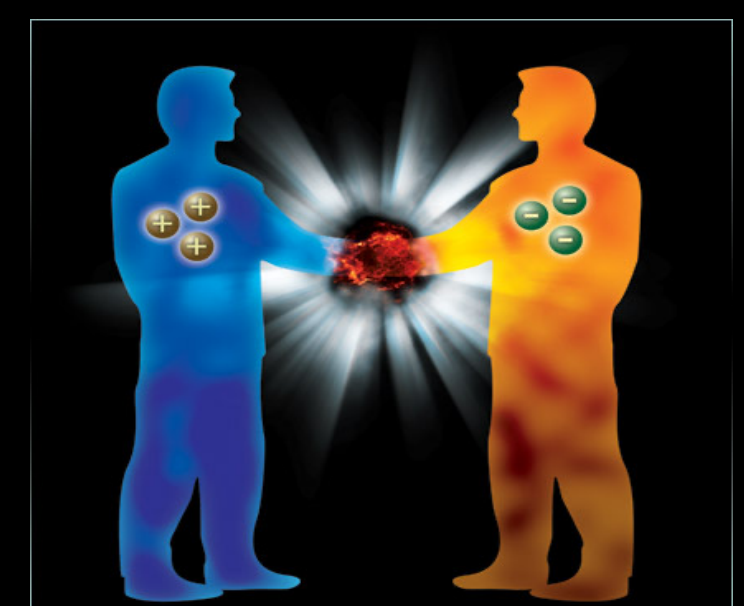
Fermionen: spin=1/2 deeltjes

Quarks			H	Krachten	
1	2	3		Z	γ
u	c	t	W	g	
d	s	b			
ν_e	ν_μ	ν_τ			
e	μ	τ			
Leptonen					

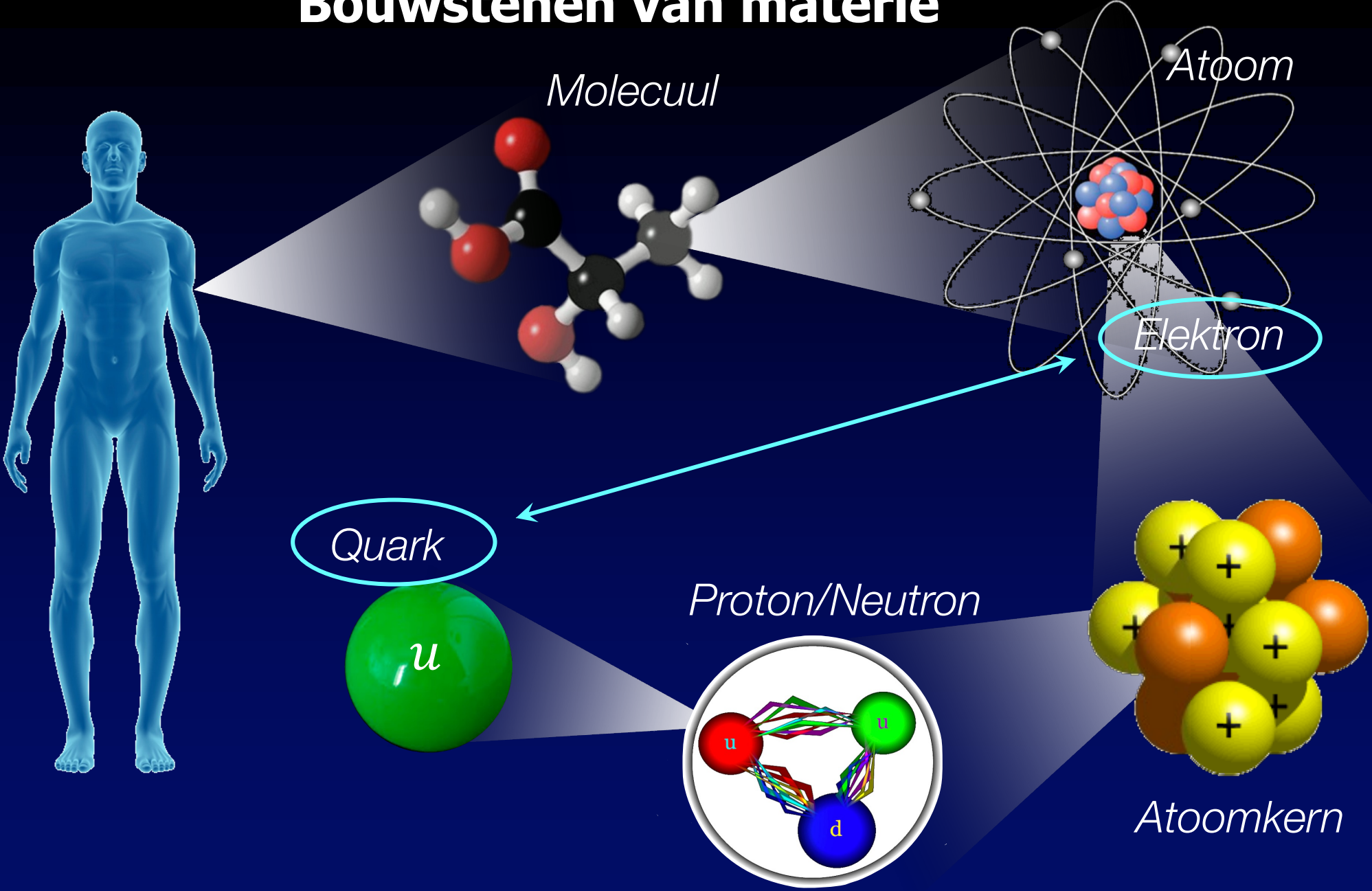
Flavor puzzle: waarom bestaan er drie generaties identieke deeltjes?

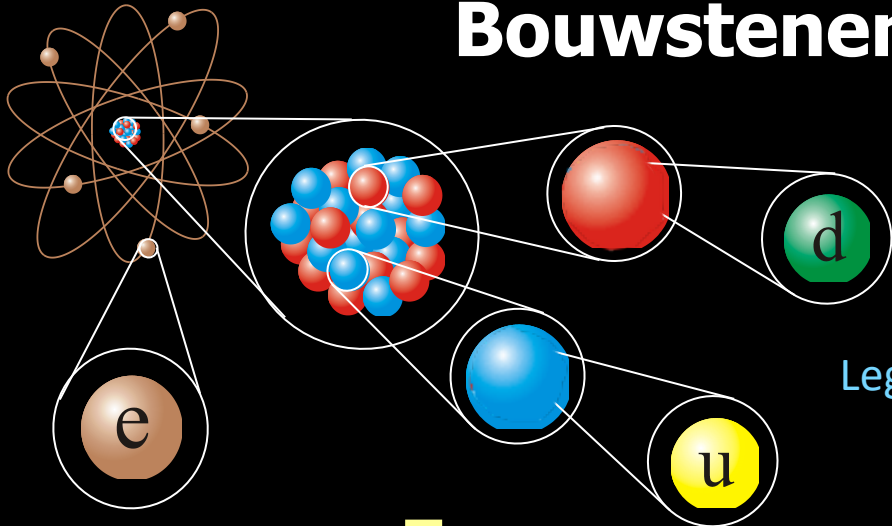
1: Materie en Antimaterie

Bouwstenen van materie

Bouwstenen van materie

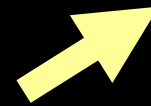

Lego blokken van de natuur

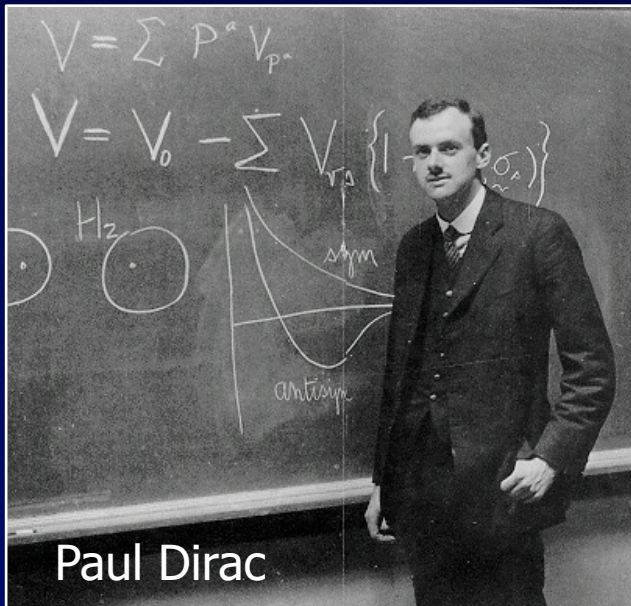
periodiek systeem

1 H																	2 He														
3 Li	4 Be											5 B	6 C	7 N	8 O	9 F	10 Ne														
11 Na	12 Mg											13 Al	14 Si	15 P	16 S	17 Cl	18 Ar														
19 K	20 Ca	21 Sc	22 Ti	23 V	24 Cr	25 Mn	26 Fe	27 Co	28 Ni	29 Cu	30 Zn	31 Ga	32 Ge	33 As	34 Se	35 Br	36 Kr														
37 Rb	38 Sr	39 Y	40 Zr	41 Nb	42 Mo	43 Tc	44 Ru	45 Rh	46 Pd	47 Ag	48 Cd	49 In	50 Sn	51 Sb	52 Te	53 I	54 Xe														
55 Cs	56 Ba	57 La	72 Hf	73 Ta	74 W	75 Re	76 Os	77 Ir	78 Pt	79 Au	80 Hg	81 Tl	82 Pb	83 Bi	84 Po	85 At	86 Rn														
87 Fr	88 Ra	89 Ac	104 Rf	105 Db	106 Sg	107 Bh	108 Hs	109 Mt																							
																		58 Ce	59 Pr	60 Nd	61 Pm	62 Sm	63 Eu	64 Gd	65 Tb	66 Dy	67 Ho	68 Er	69 Tm	70 Yb	71 Lu
																		90 Th	91 Pa	92 U	93 Np	94 Pu	95 Am	96 Cm	97 Bk	98 Cf	99 Es	100 Fm	101 Md	102 No	103 Lr

Paul Dirac en antimaterie

- 1928:
  - Dirac's relativistische quantum theorie
  - Voorspelling: *voor elk type deeltje bestaat er een identiek anti-deeltje!*
- 1932:
  - Anderson ontdekt het anti-elektron

Paul Dirac

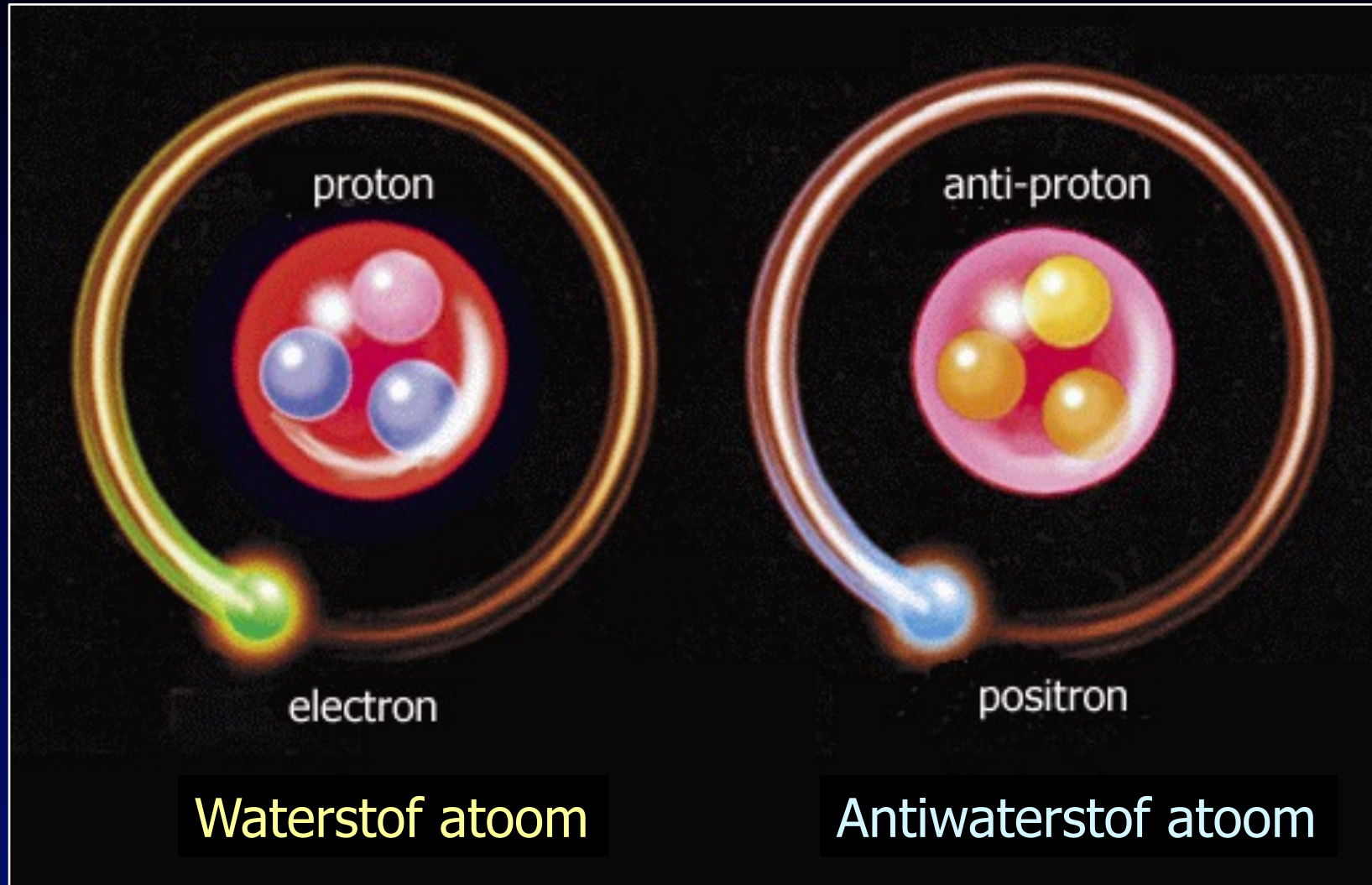
Carl Anderson

Dirac

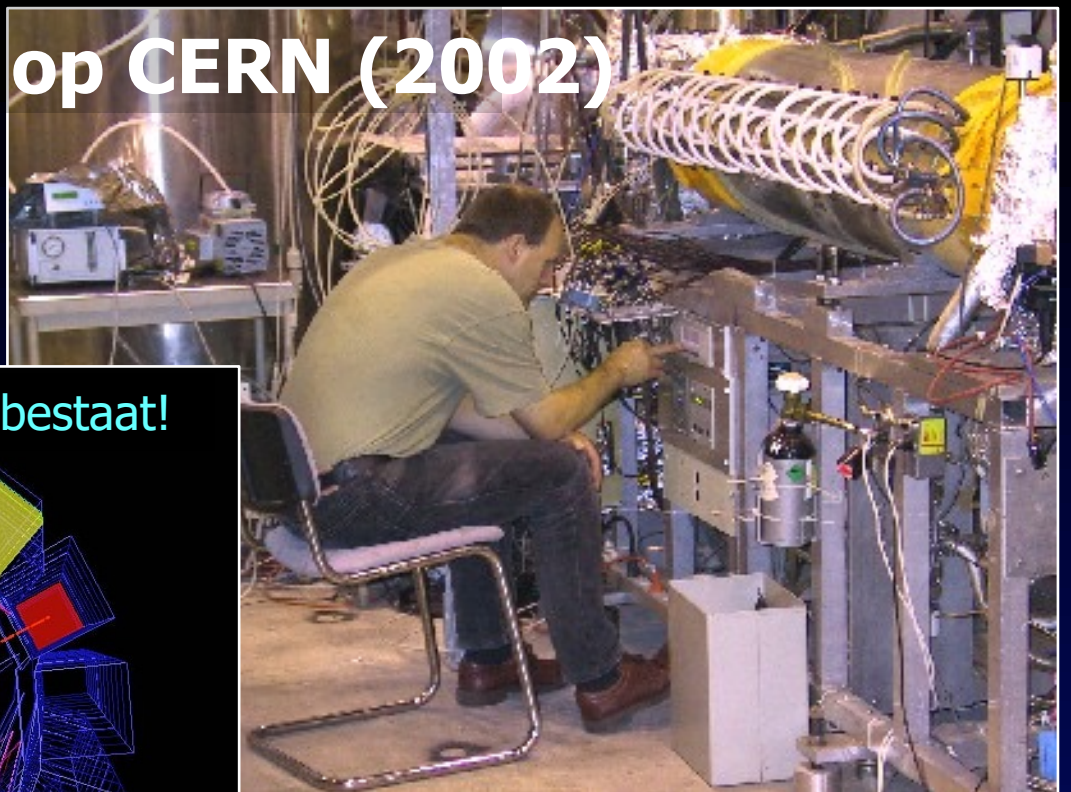
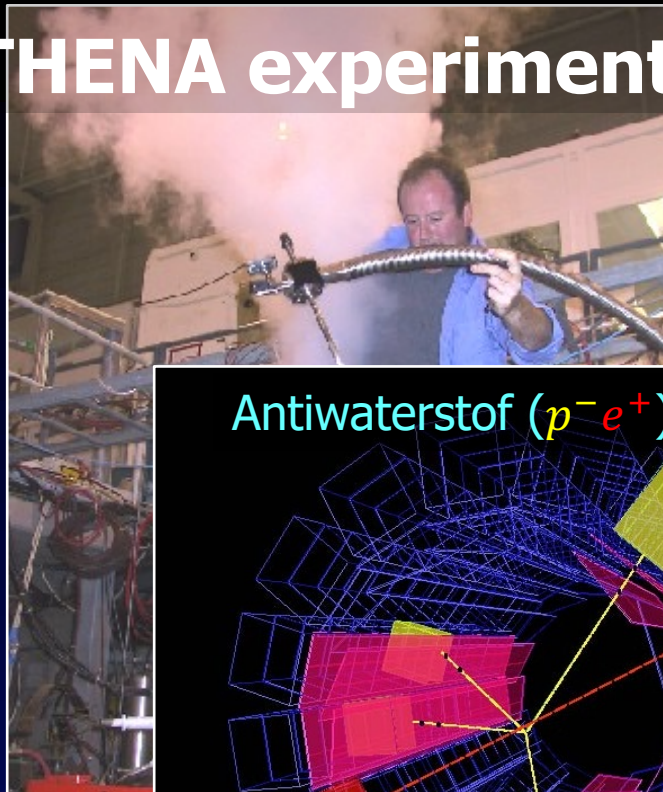
AntiDirac

Antimaterie

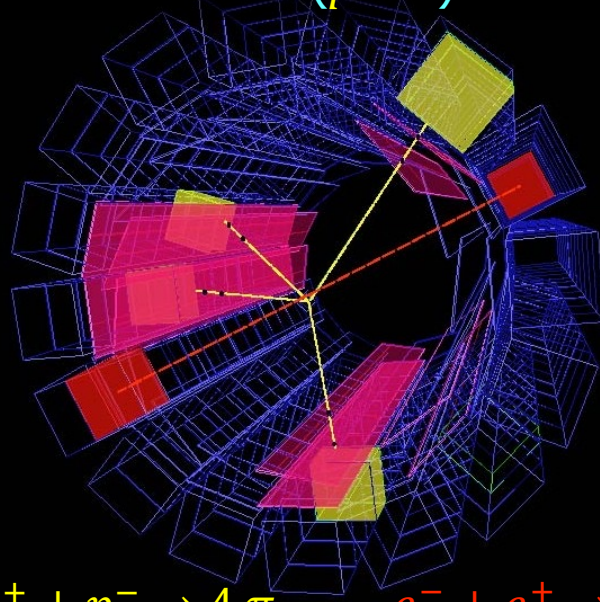

Het ATHENA experiment op CERN (2002)

Antiwaterstof ($p^- e^+$) bestaat!

$$p^+ + p^- \rightarrow 4\pi$$

$$e^- + e^+ \rightarrow \gamma\gamma$$

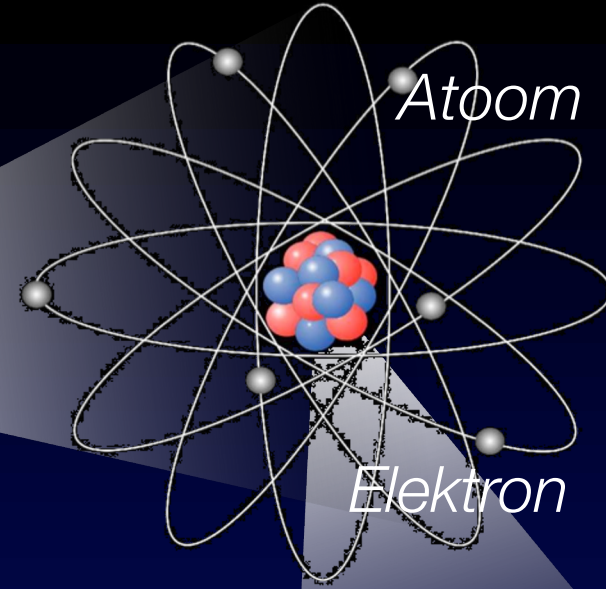
Een wereld van materie en ...

Molecuul

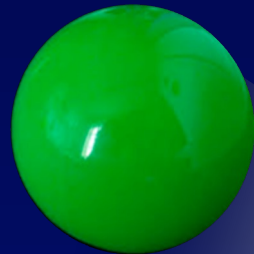

Atoom

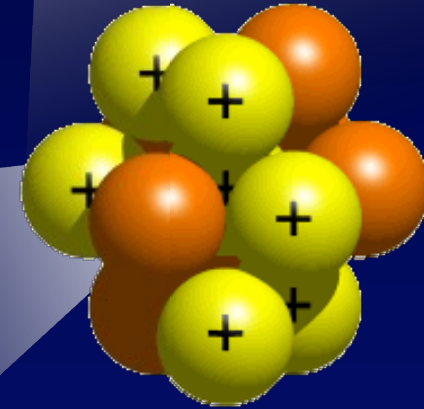
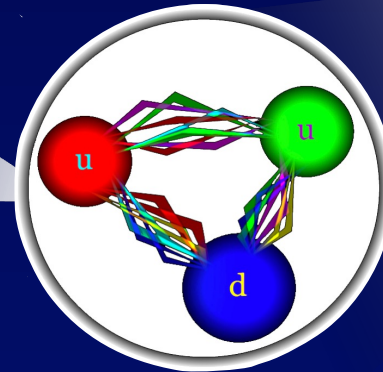

Elektron

Quark

Proton/Neutron

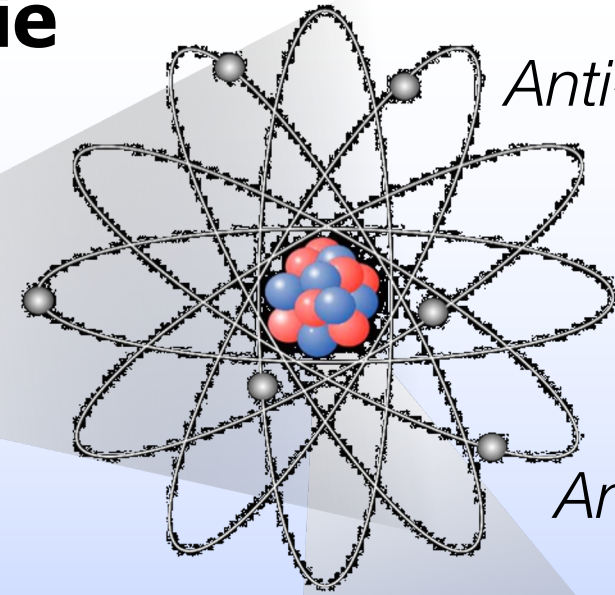
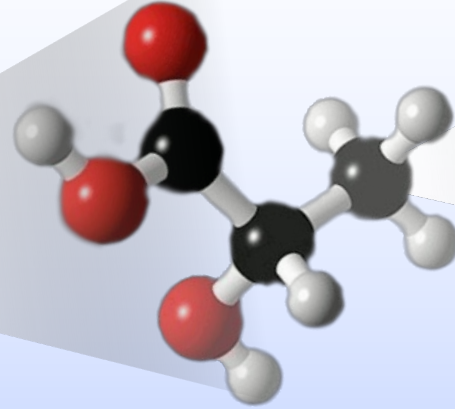
Atoom kern

... een wereld van antimaterie

**Identieke
anti-wereld**

Anti-Molecuul

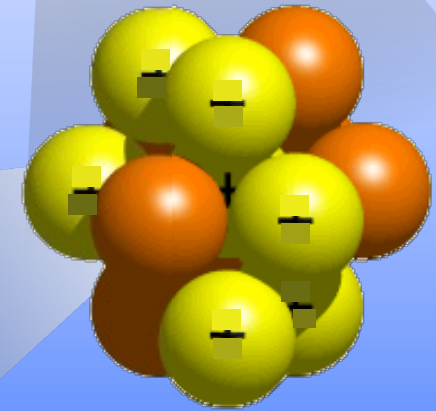
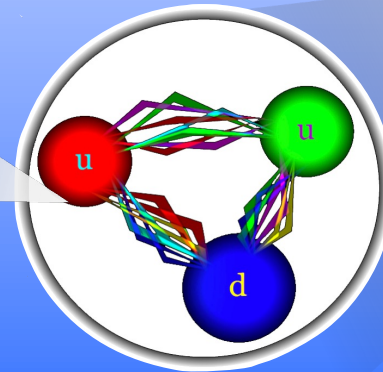
Anti-Atoom

Anti-elektron

Anti-Quark

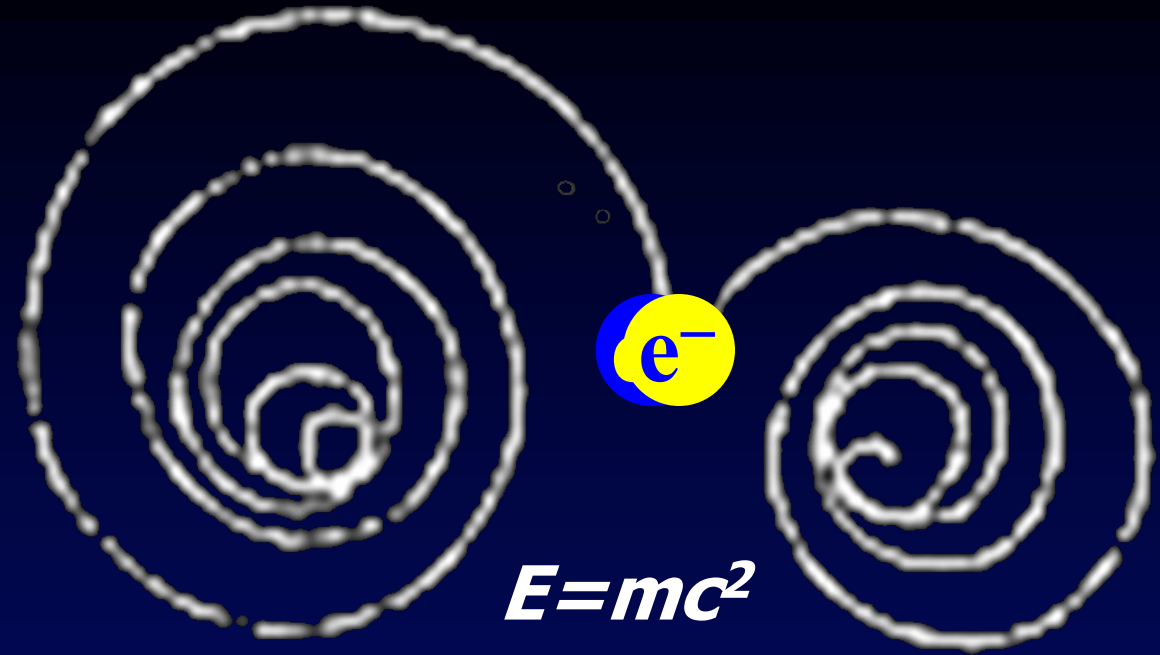
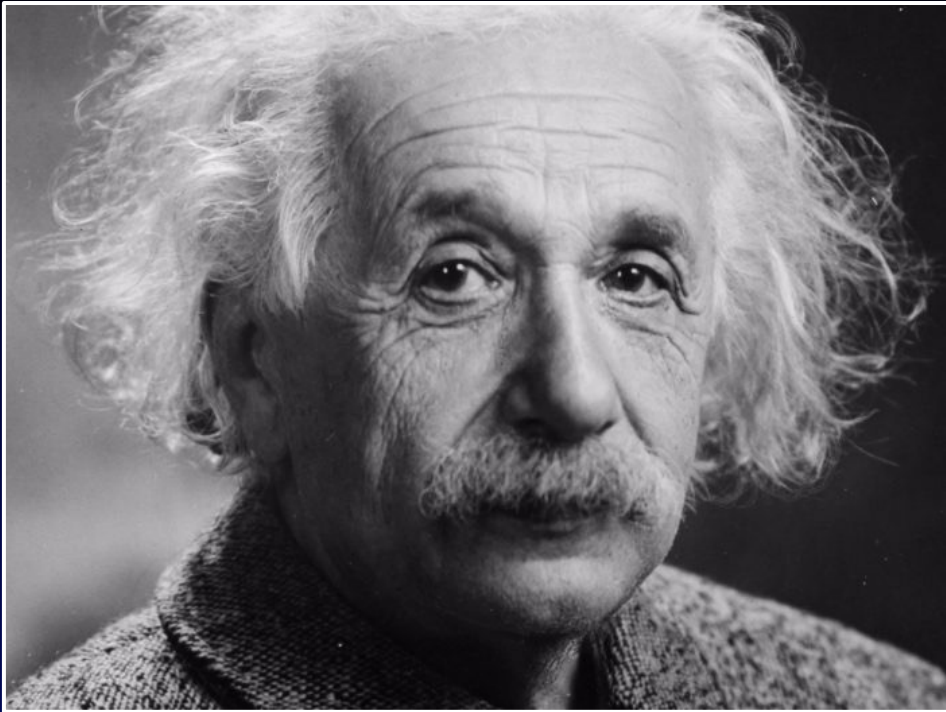

*Anti-Proton /
anti-Neutron*

Anti-atoomkern

Albert Einstein: Energie = materie + antimaterie

Creatie:

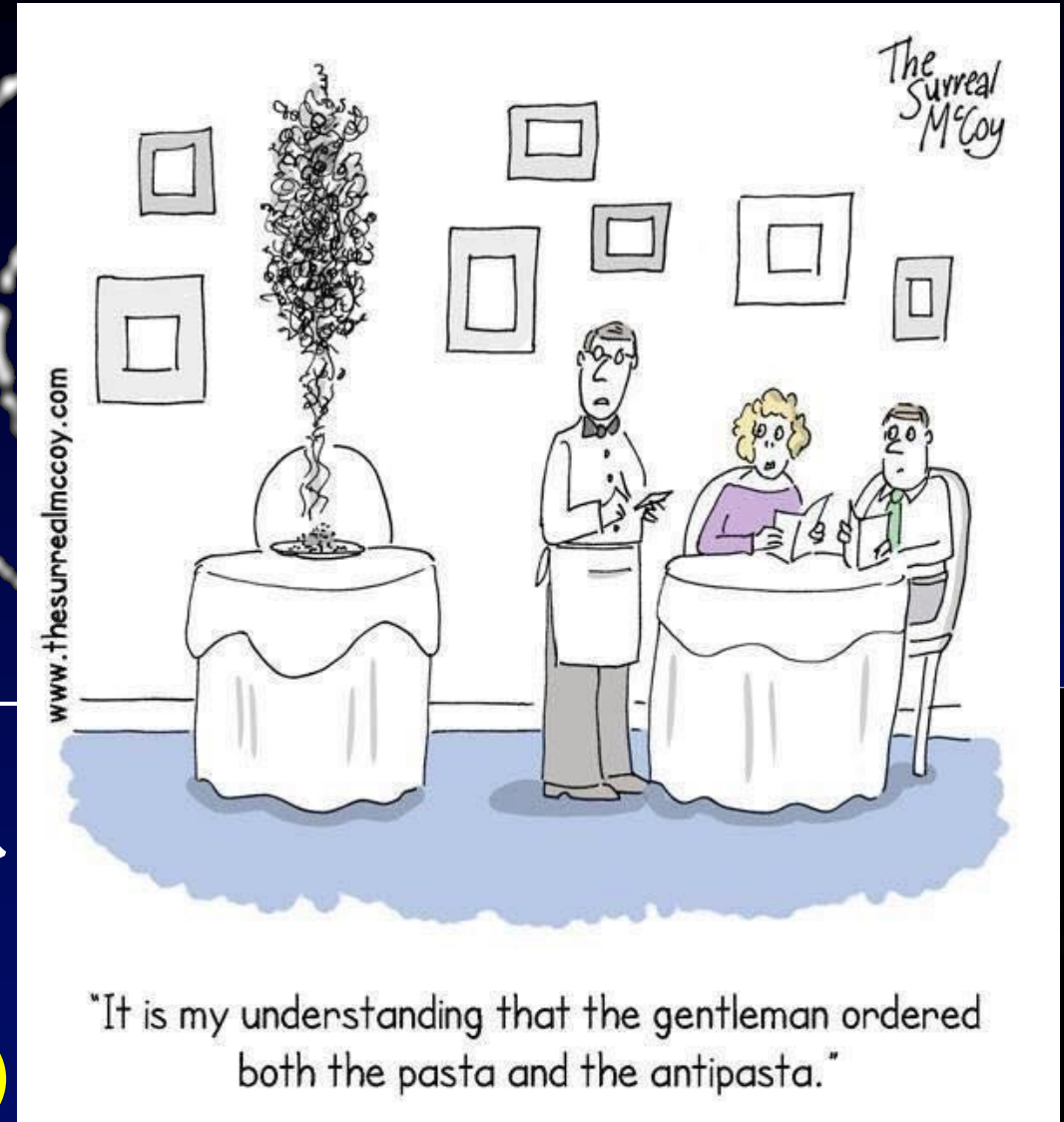
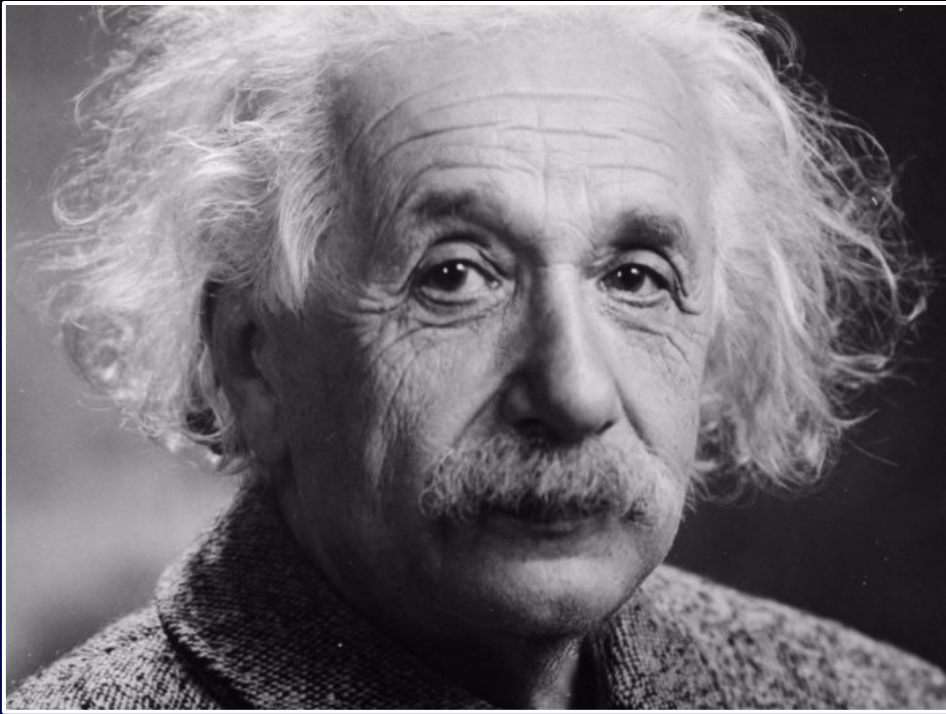
Energie $\rightarrow$ materie + antimaterie : $\rightarrow$

Annihilatie:

materie + antimaterie $\rightarrow$ energie : $\rightarrow$

Albert Einstein: Energie = materie + antimaterie

Creatie:

Energie $\rightarrow$ materie + antimaterie : $\rightarrow$

Anihilatie:

materie + antimaterie $\rightarrow$ energie :

"It is my understanding that the gentleman ordered both the pasta and the antipasta."

Is er antimaterie in de natuur?

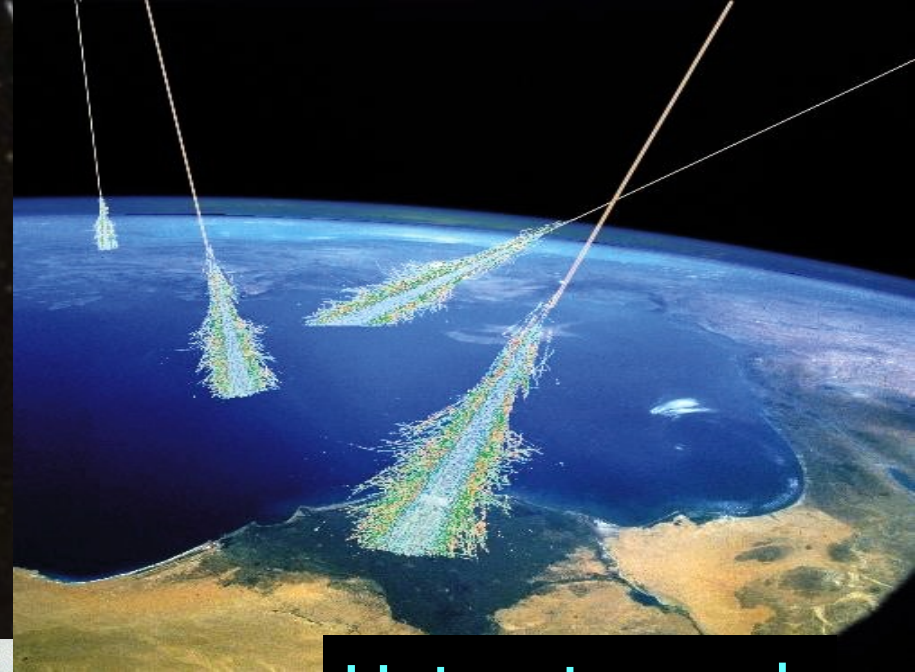
- Komt het voor op Aarde?

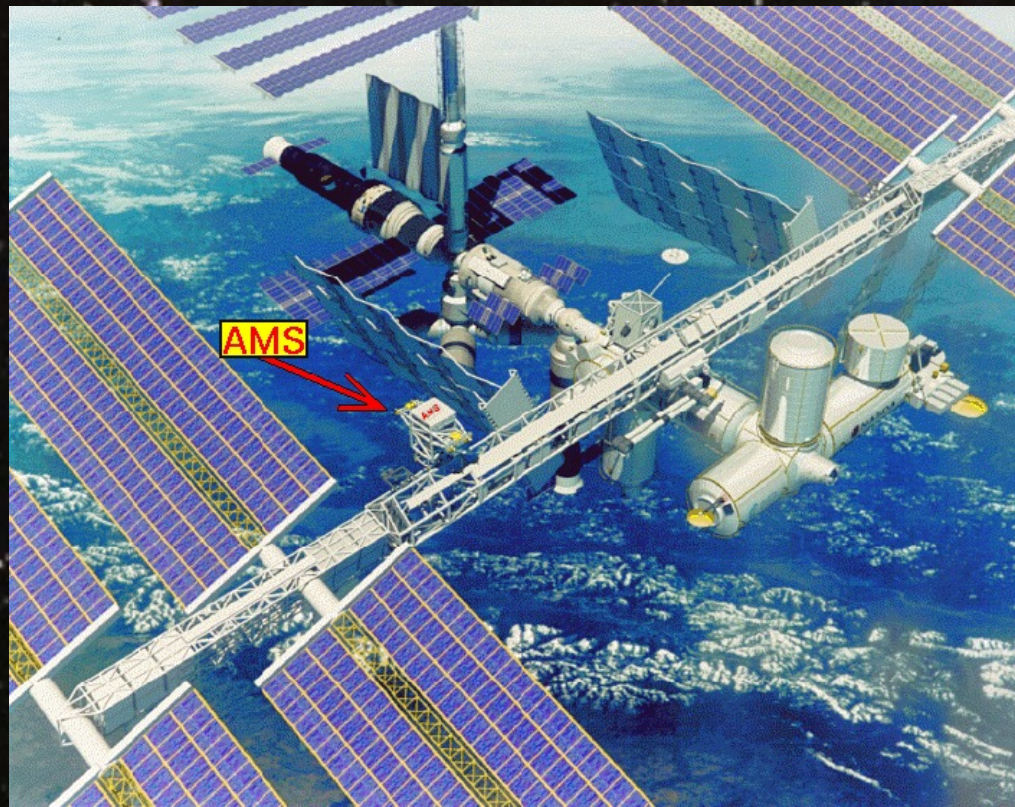
- Nee, we zouden het onmiddellijk zien:
  - "Annihilatie"

- Is er antimaterie in kosmische straling?
  - Het AMS experiment

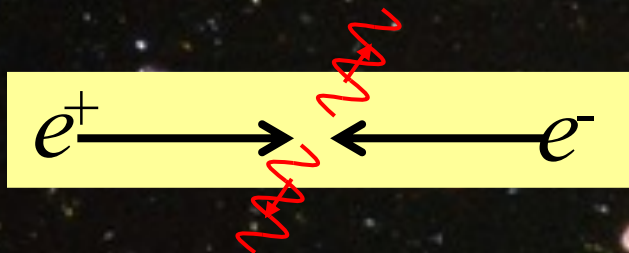
Het antwoord:

Zijn er antimaterie sterrenstelsels?

Nee!

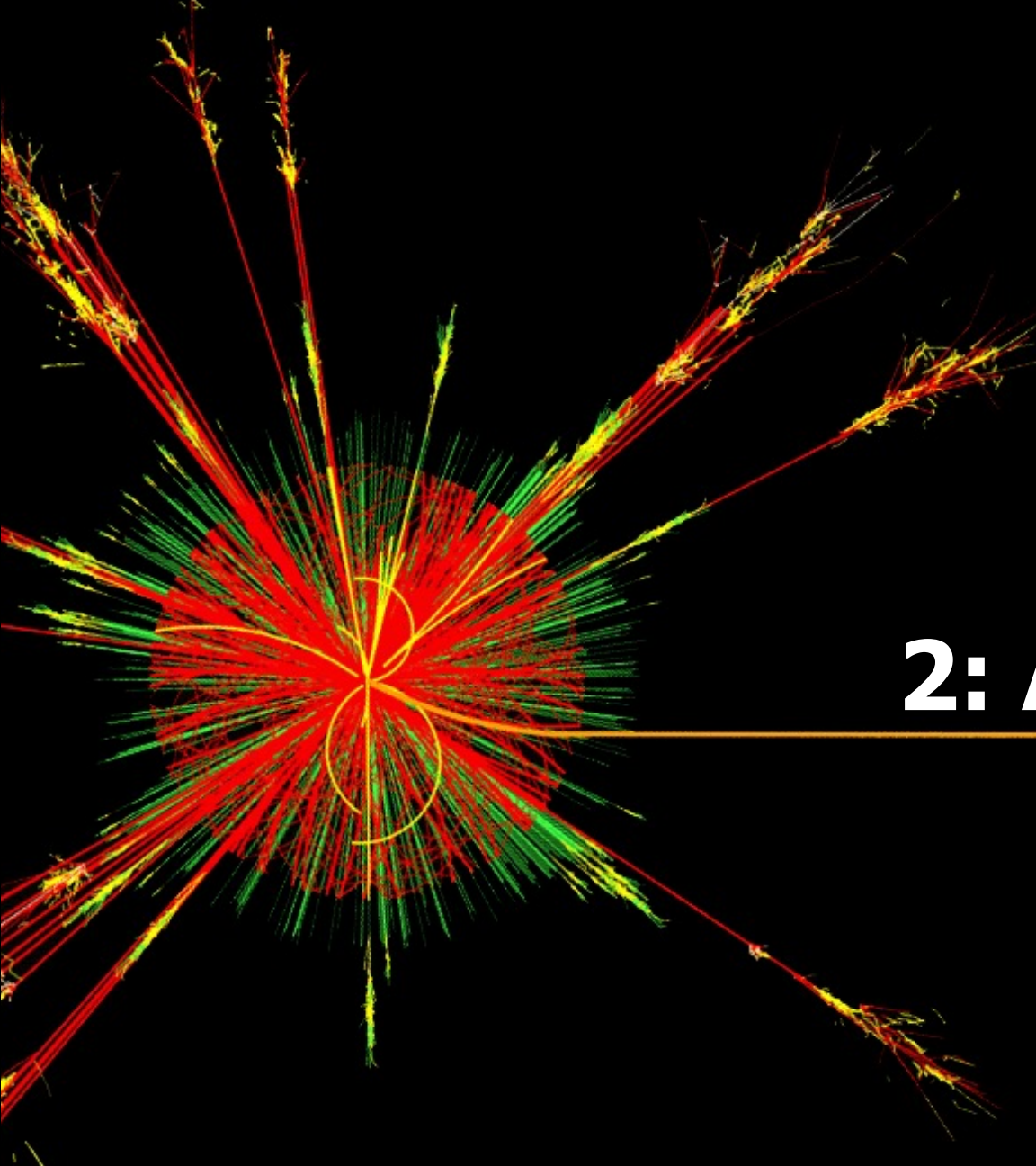
(materie + anti-materie =
Intense gamma stralen)

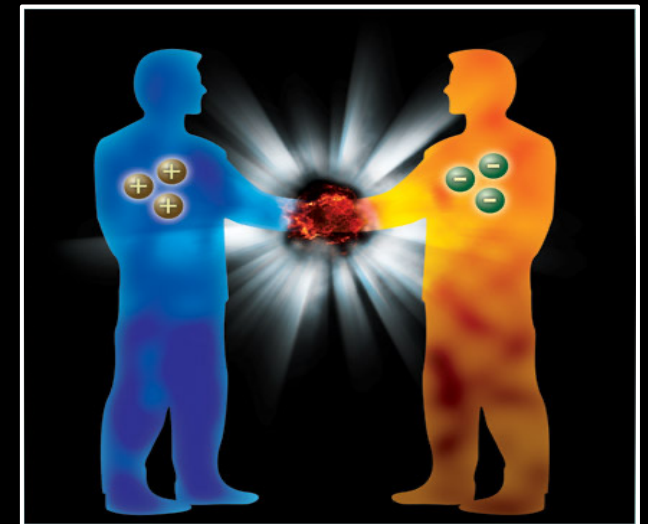
Vroege Universum: waar is de antimaterie heen?

Inderdaad: Waarom is er eigenlijk iets in plaats van niets?!

2: Antimaterie en Big Bang

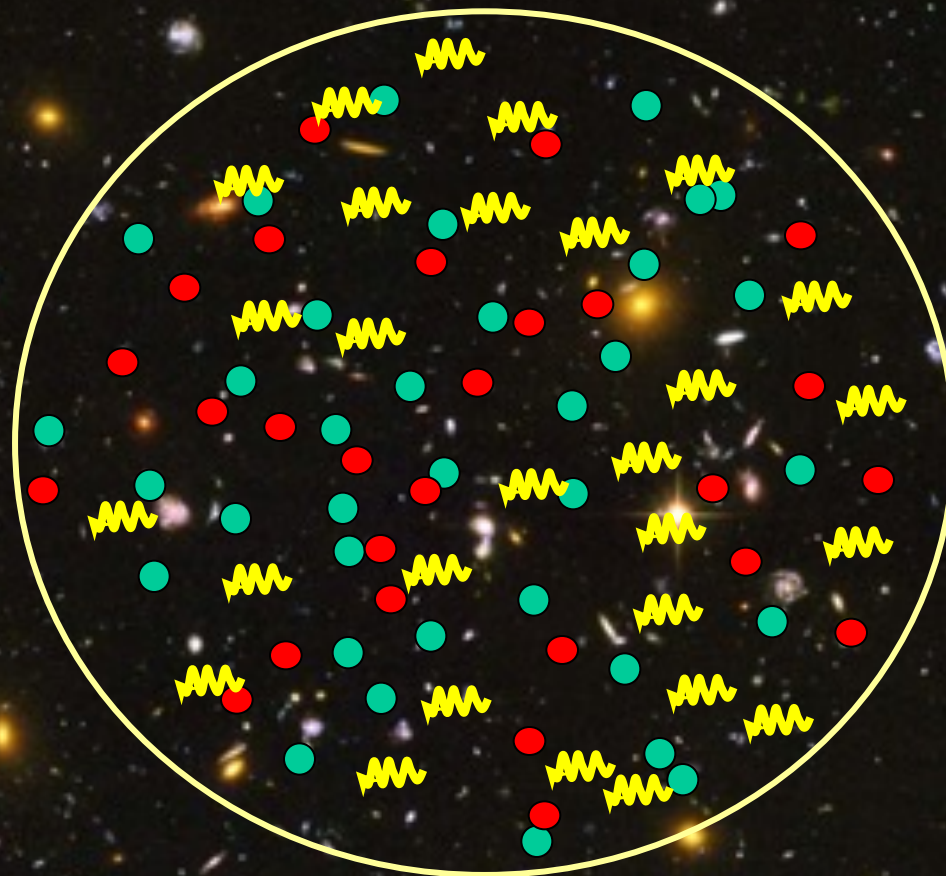
Terug naar de Oerknal

Veronderstelling: Er ontstaat materie en antimaterie!

Het vroege hete heelal

Tijd=0.000000000001 seconde

$$(E=mc^2)$$

Stel:

- *materie:*
1000000001
- *antimaterie:*
1000000000
- ⚡ licht

Dus: "ietsiepietsie" meer **materie deeltjes**
dan **antimaterie deeltjes**

Het afgekoelde heelal

Tijd ~ 1 seconde

Na afkoelen
heffen ● en ●
elkaar op

- *materie*
- *antimaterie*
- 〰 *licht*

Er blijft over: veel licht en een beetje materie

Verhouding : 1000000000 : 1

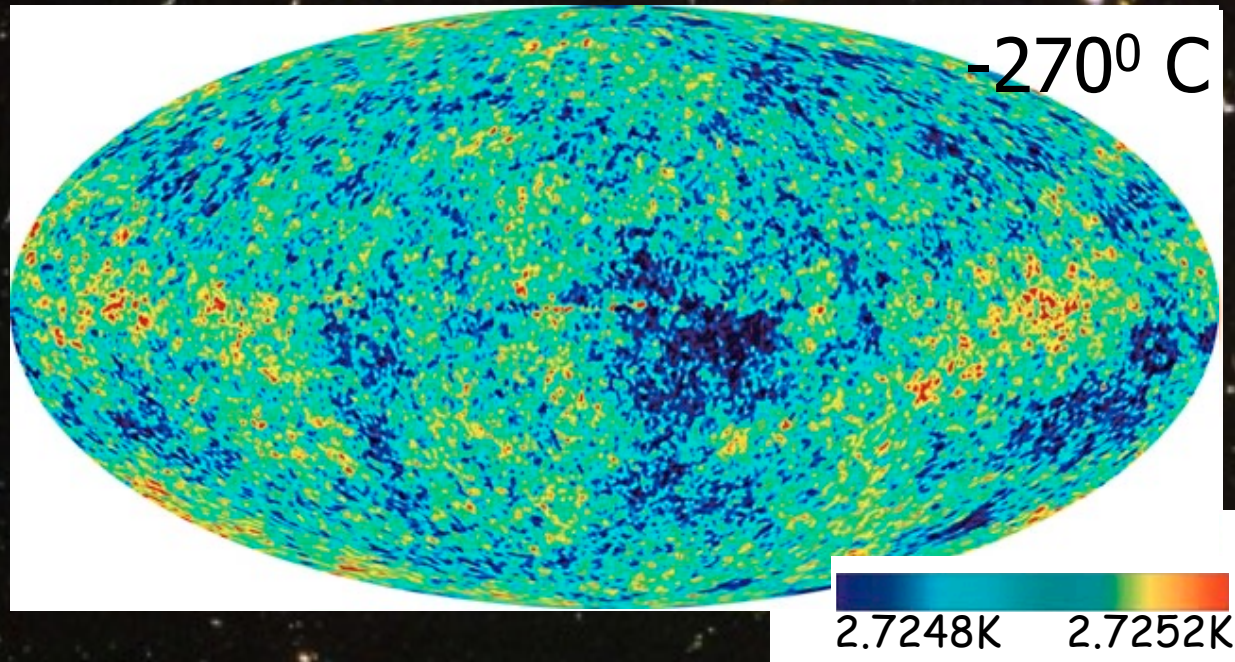

Ons huidige heelal....

Kosmische achtergrond straling

1964: Penzias en Wilson
ontdekken: "achtergrond licht"
(fotonen)
Restant van de oerknal

Een temperatuur kaart ...
van het heelal

Voor elk materie deeltje
zijn er miljard fotonen

Het heelal zoals we het nu zien

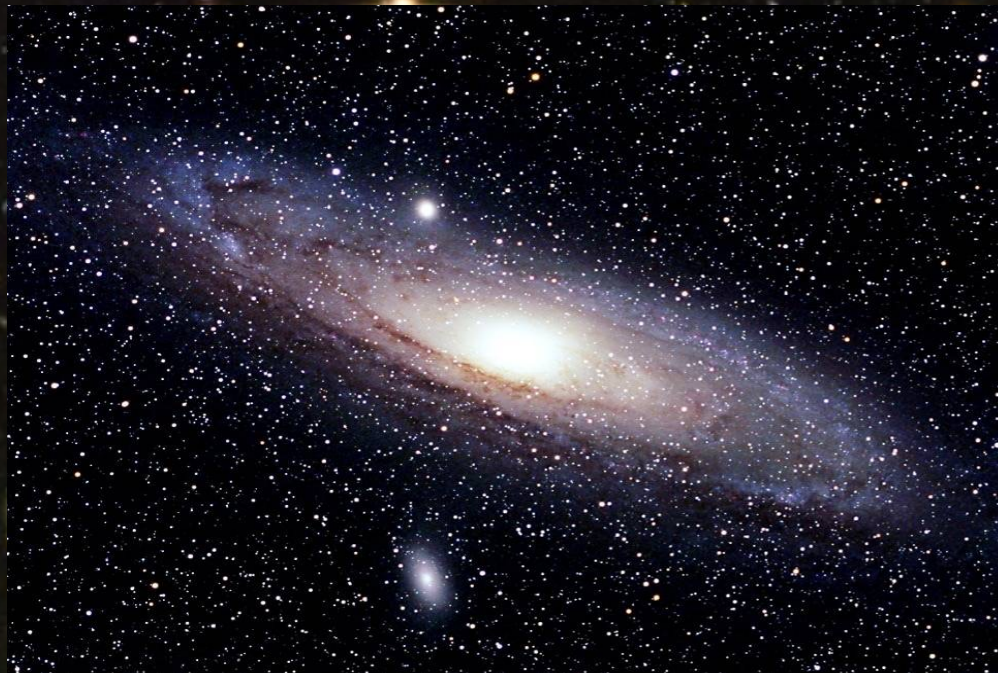
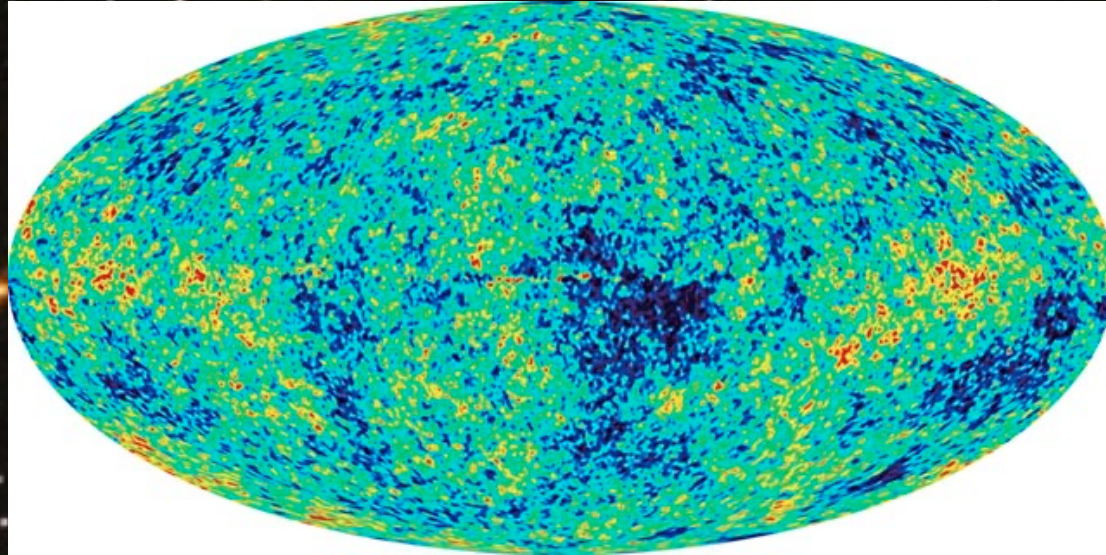
Waargenomen
Nagloeilicht:

"veel"
(1000000000)

+

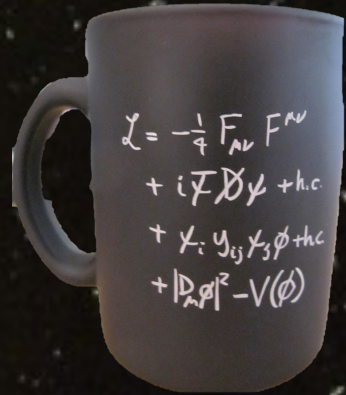
● Resterende
materie:

"weinig"
(1)

Hoe verdween antimaterie in de Big Bang?

Natuurwetten

Big Bang

Klein overschot

49.9999999%
anti-materie
50.0000001%
materie

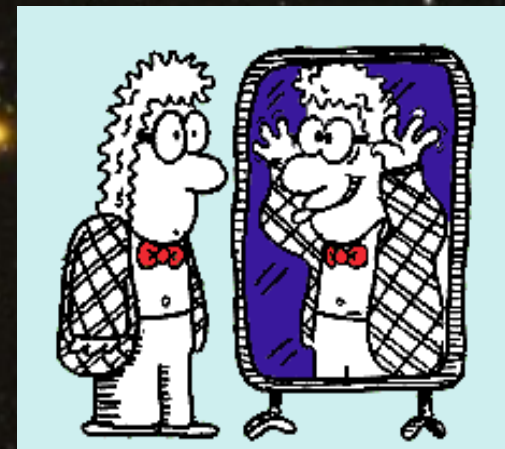
Domineert

0.000001%
materie

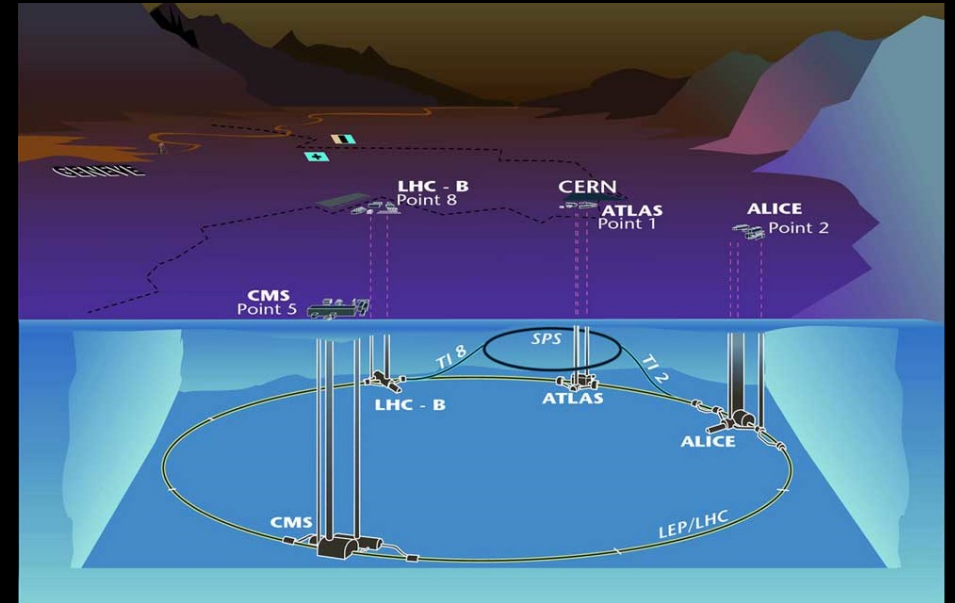
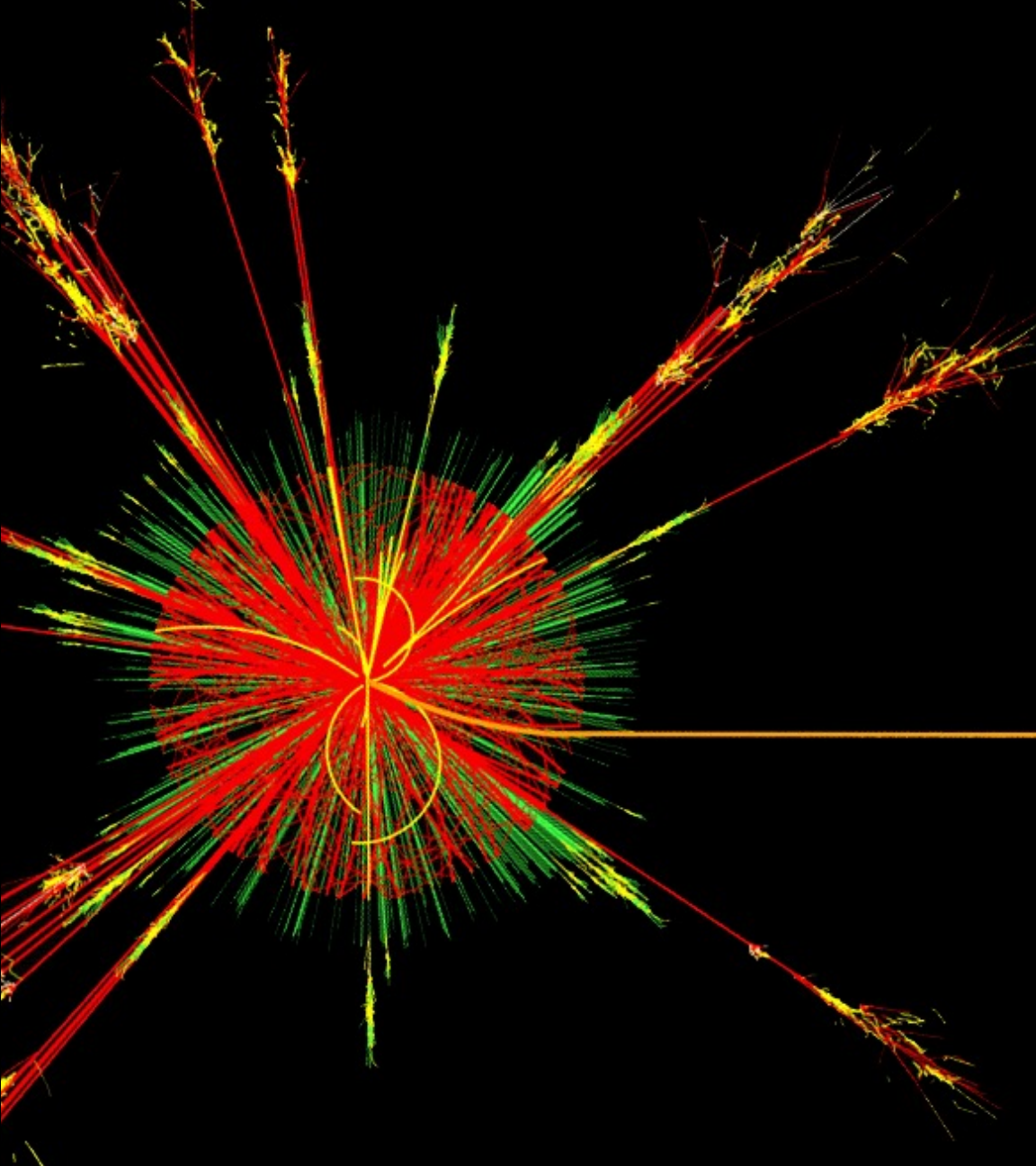
(+99.999999% straling)

Antimaterie niet het exacte spiegelbeeld van materie?

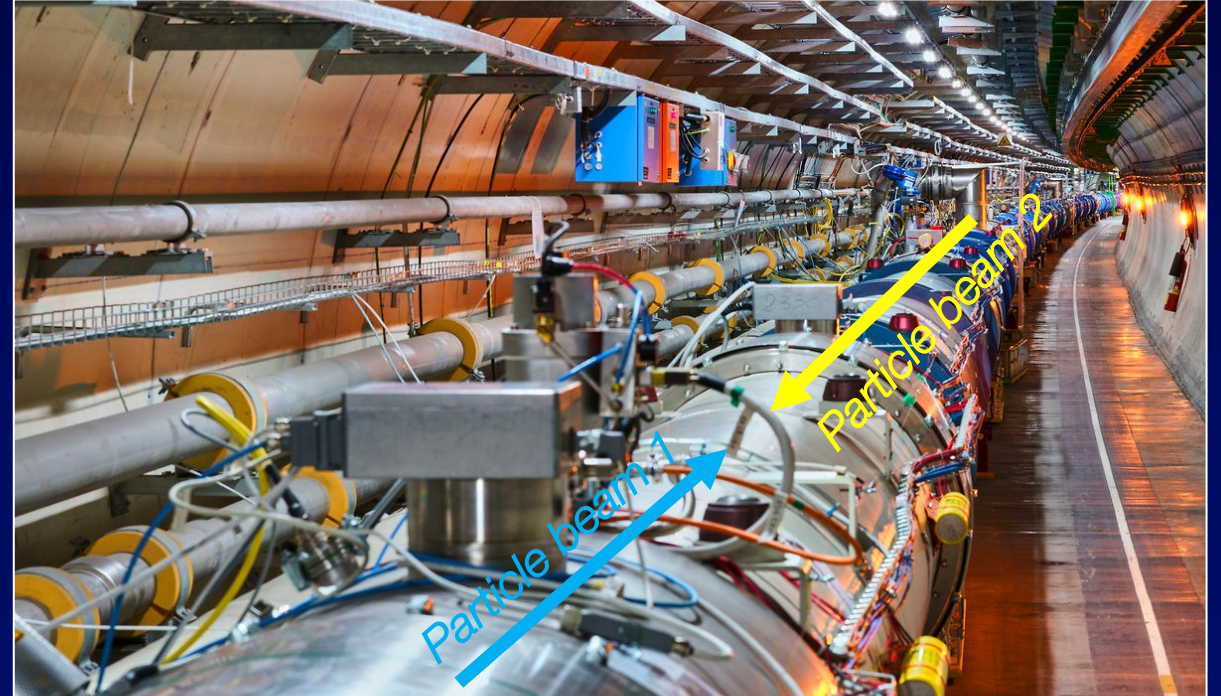
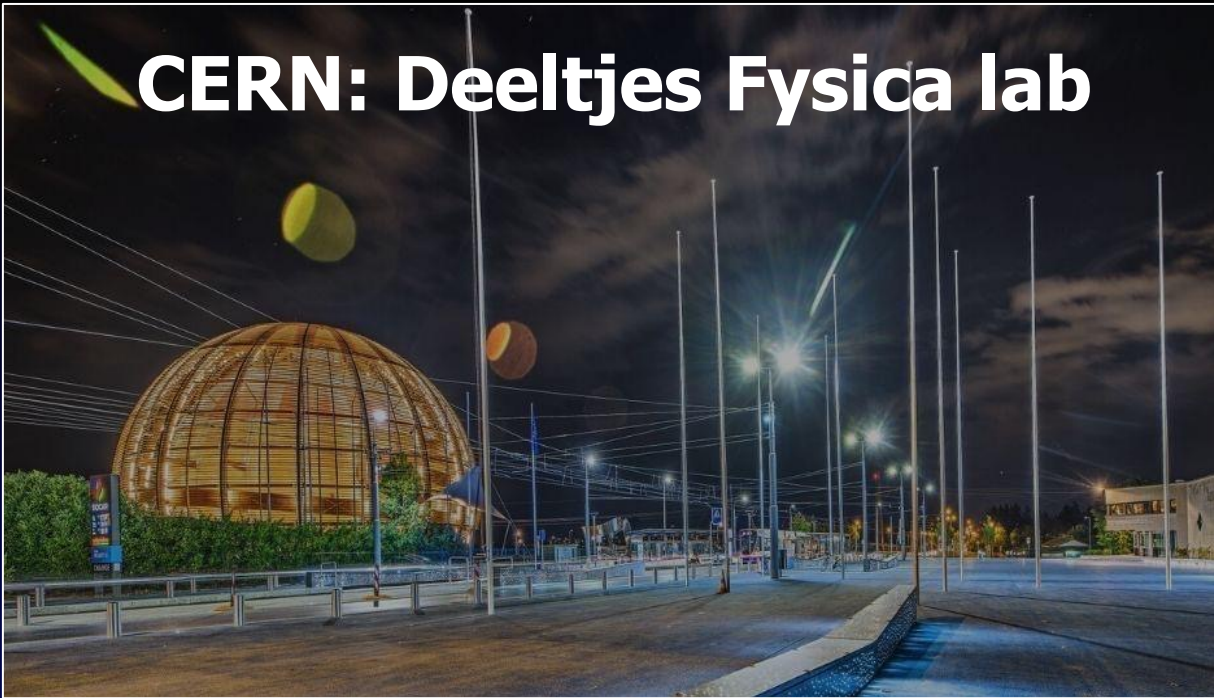
3: Deeltjes & CERN

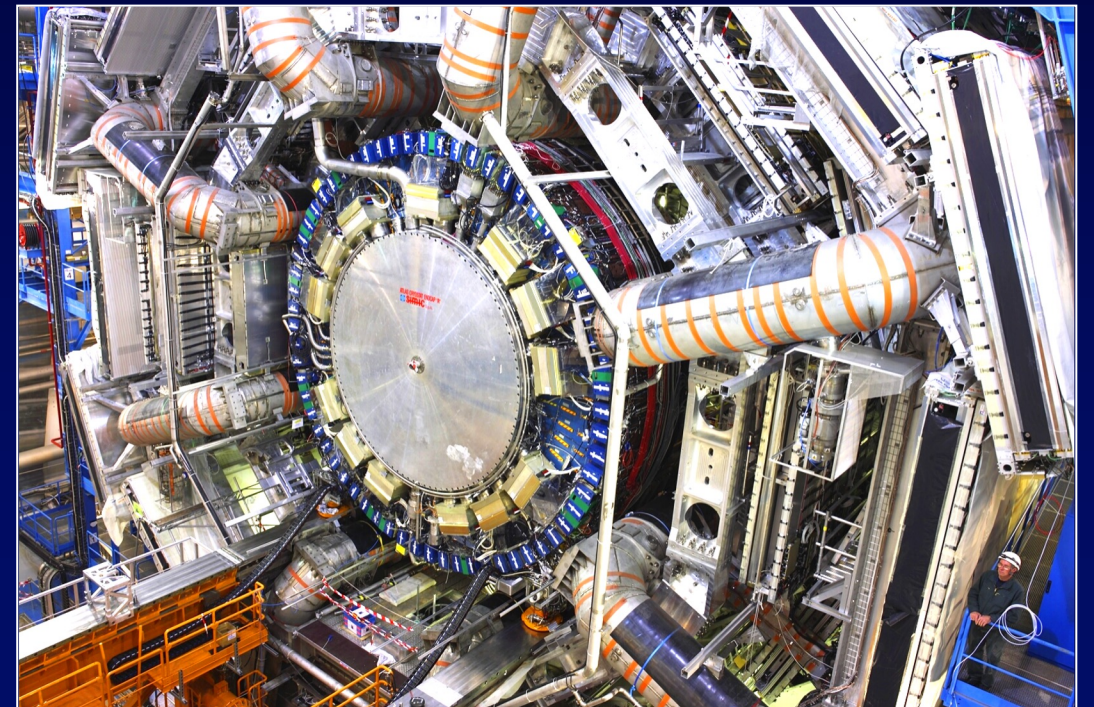
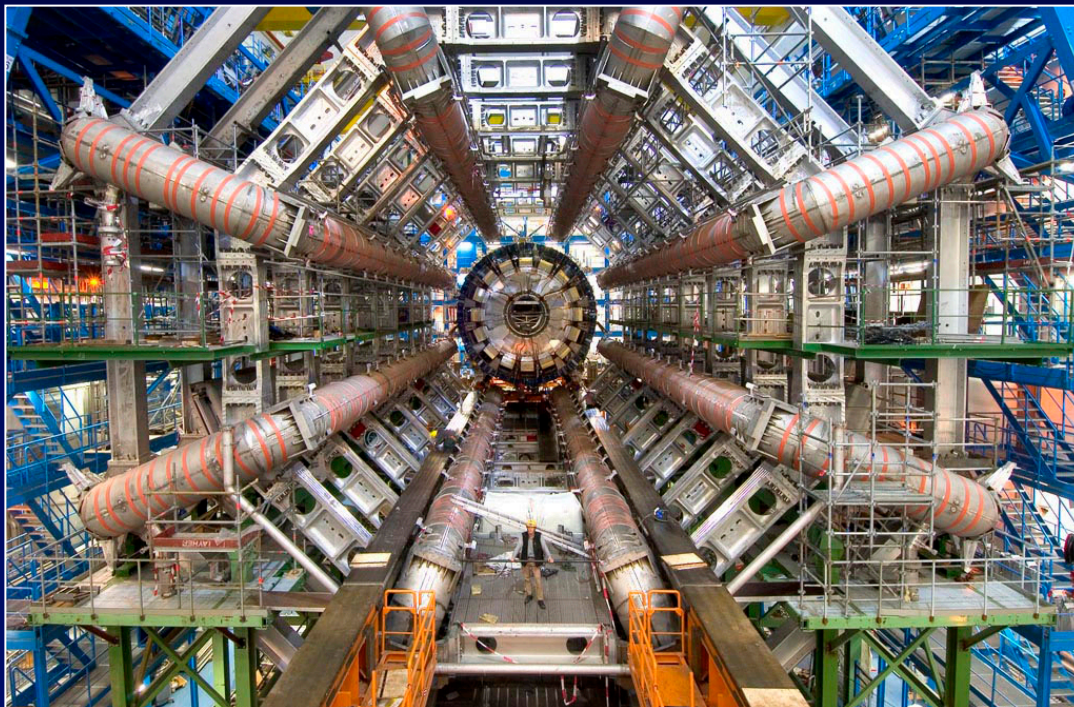
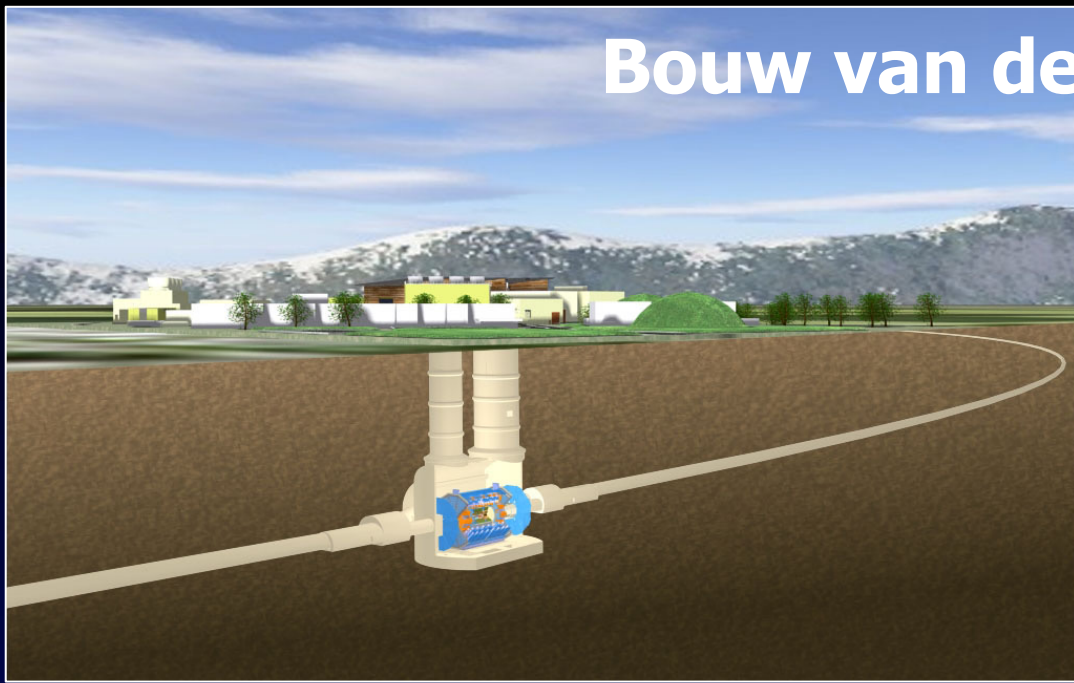
Member States (Dates of Accession)

AUSTRIA (1959)	DENMARK (1953)	GREECE (1953)	NORWAY (1953)	SPAIN (1/1961-12/1968-1/1983)
BELGIUM (1953)	FINLAND (1991)	HUNGARY (1992)	POLAND (1991)	SWEDEN (1953)
BULGARIA (1999)	FRANCE (1953)	ITALY (1953)	PORTUGAL (1986)	SWITZERLAND (1953)
CZECH FR (1993)	GERMANY (1953)	NETHERLANDS (1953)	SLOVAK FR (1993)	UNITED KINGDOM (1953)

CERN: Deeltjes Fysica lab

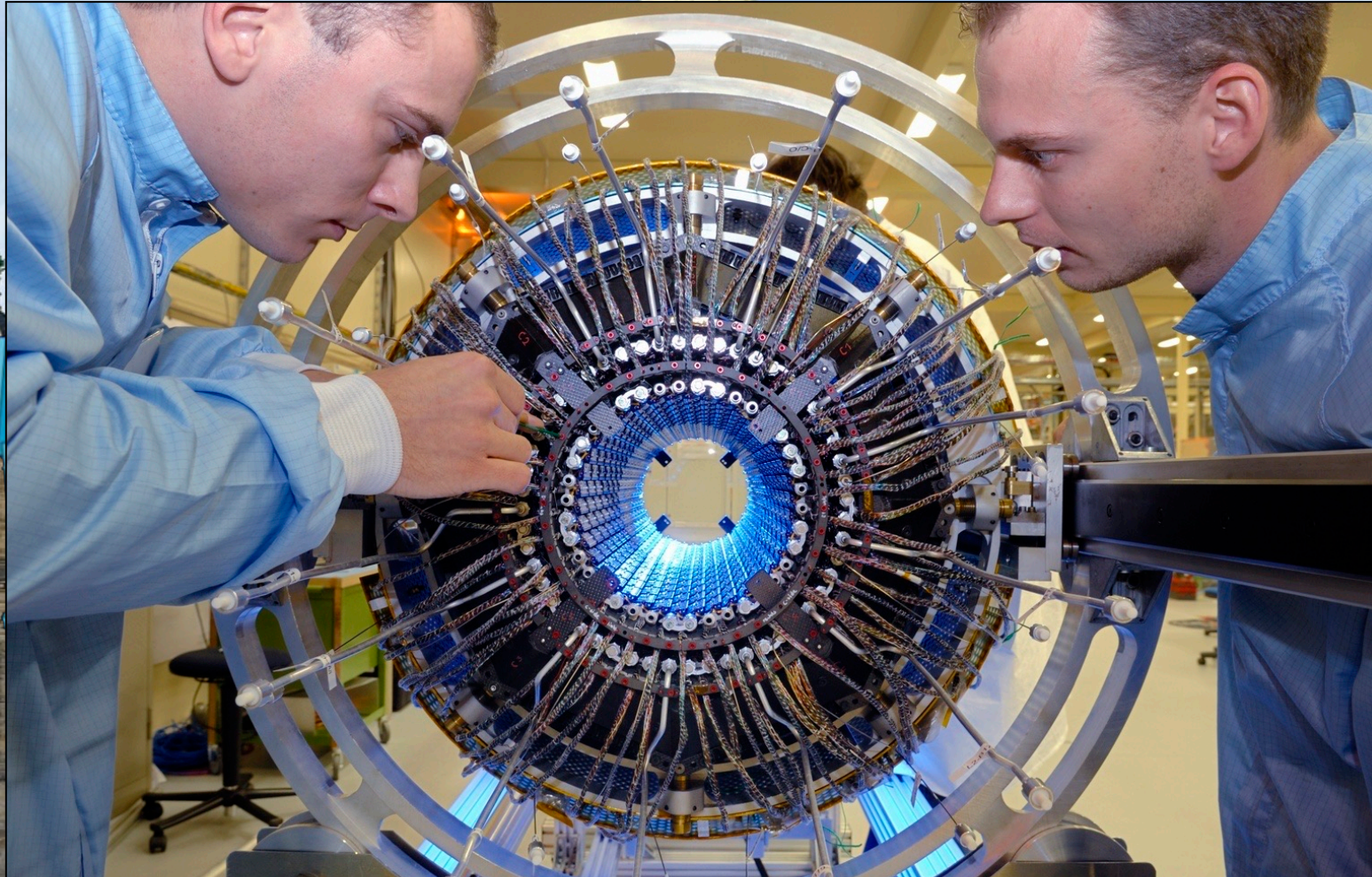
Bouw van de Atlas detector

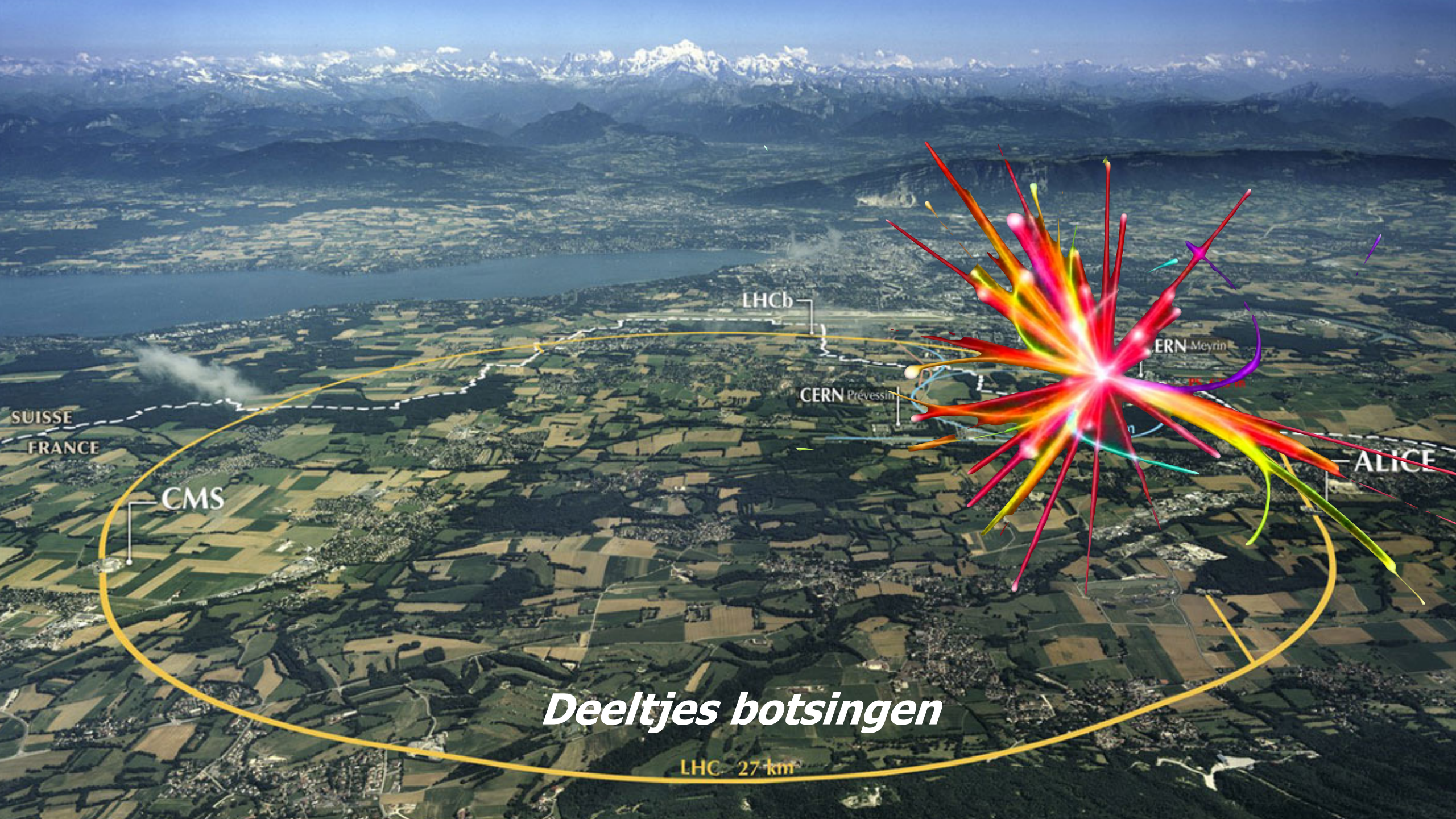
Het Atlas Experiment

Het grootste fototoestel op aarde

- 45 m x 25 m
- 3000 fysici

80 MegaPixel "camera": 40.000.000 foto's per seconde

SUISSE
FRANCE

CMS

LHCb

CERN Prévessin

CERN Meyrin

ALICE

Deeltjes botsingen

LHC 27 km

QM: "Alles dat **kan** gebeuren **zal** gebeuren"

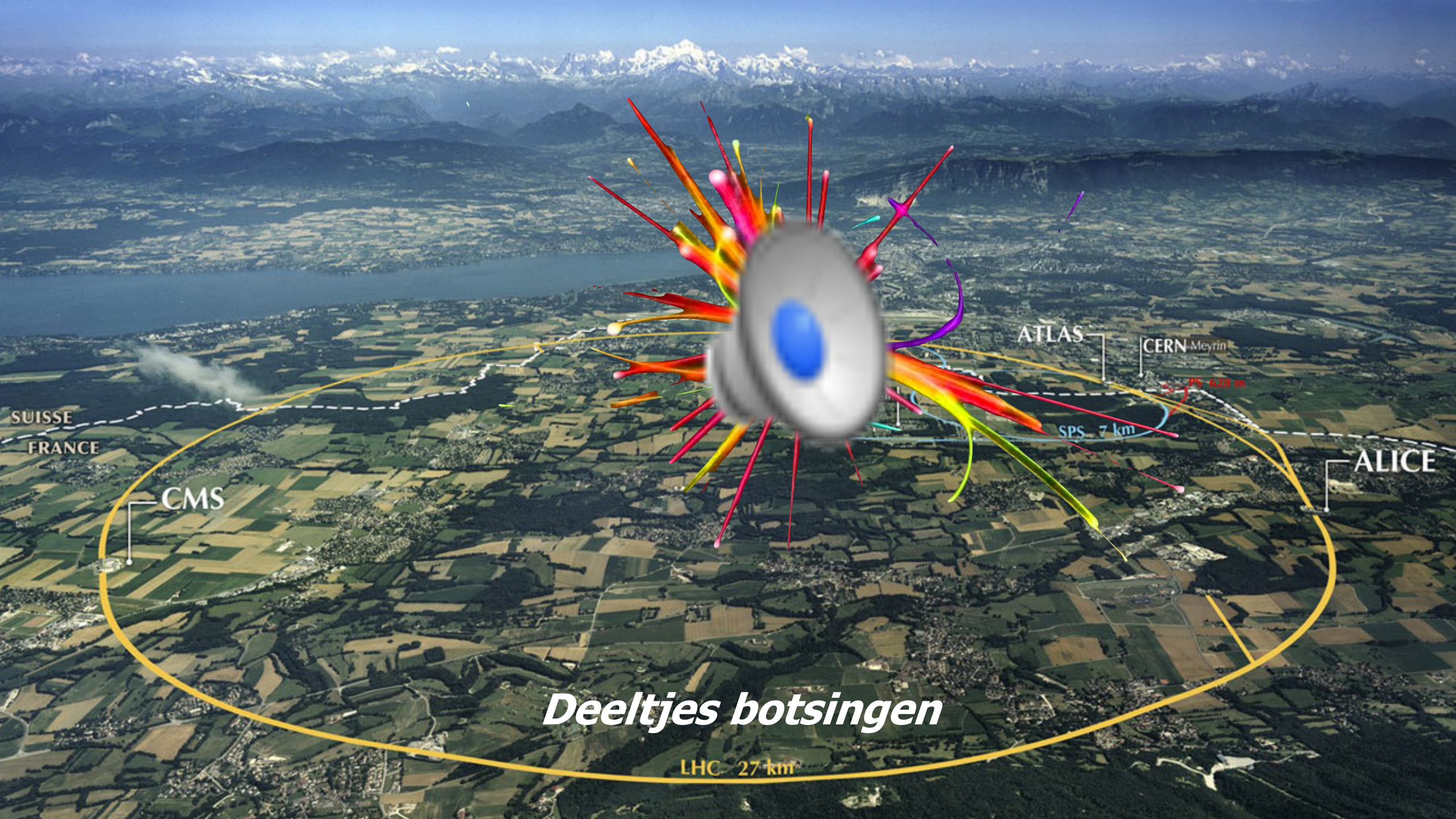
SUISSE
FRANCE

CMS

ALICE

Deeltjes botsingen

LHC 27 km

SUISSE
FRANCE

CMS

ATLAS

CERN Meyrin

PS 6.28 km

SPS 7 km

ALICE

Deeltjes botsingen

LHC 27 km

De Elementaire Deeltjes

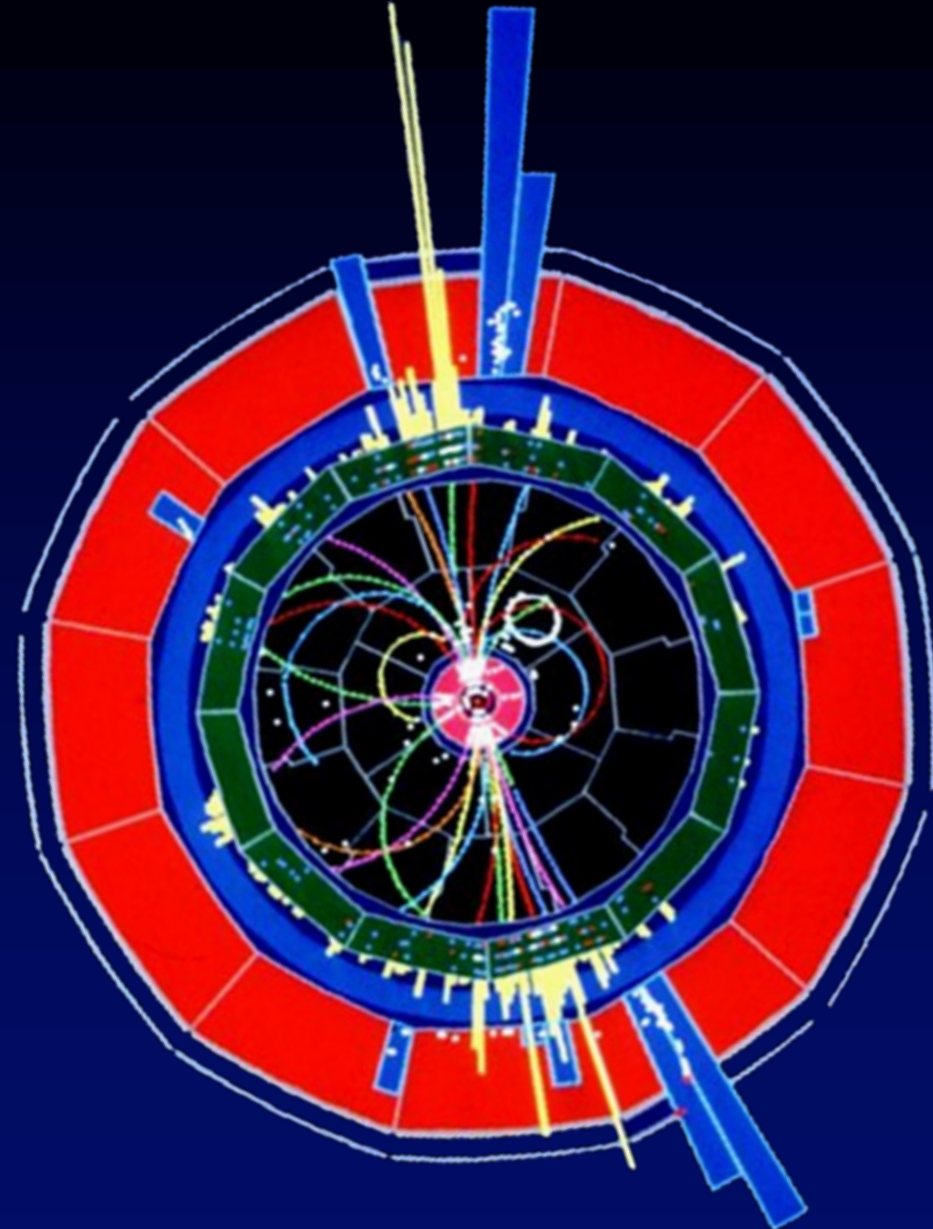
Generatie:

	I	II	III	<u>Lading</u>
quarks	u (1976)	c (1976)	t (1995)	+2/3 e
	d (1947)	s (1947)	b (1978)	-1/3 e

3 "generaties" van deeltjes!

leptons	e (1895)	μ (1936)	τ (1973)	-1 e
	ν_e (1956)	ν_μ (1963)	ν_τ (2000)	0 e

Materie

De Elementaire Deeltjes

Generatie:

	I	II	III	<u>Lading</u>
quarks	u	c	t	+2/3 e
	d	s	b	-1/3 e

3 "generaties" van deeltjes!

leptons	e	μ	τ	-1 e
	ν_e	ν_μ	ν_τ	0 e

Materie

	<u>Lading</u>	I	II	III
-2/3 e	ū	c̄	t̄	
+1/3 e	d̄	s̄	b̄	

3 "generaties" van anti-deeltjes!

+1 e	ē	μ̄	τ̄
0 e	ν̄_e	ν̄_μ	ν̄_τ

Anti-materie

De Elementaire Deeltjes

Generatie:

	I	II	III	<u>Lading</u>
quarks	u	c	t	+2/3 e
	d	s	b	-1/3 e

<u>Lading</u>	I	II	III
-2/3 e	$\bar{u}$	$\bar{c}$	$\bar{t}$
+1/3 e	$\bar{d}$	$\bar{s}$	$\bar{b}$

“Flavor puzzle”: Waarom bestaan er 3 generaties van deeltjes??

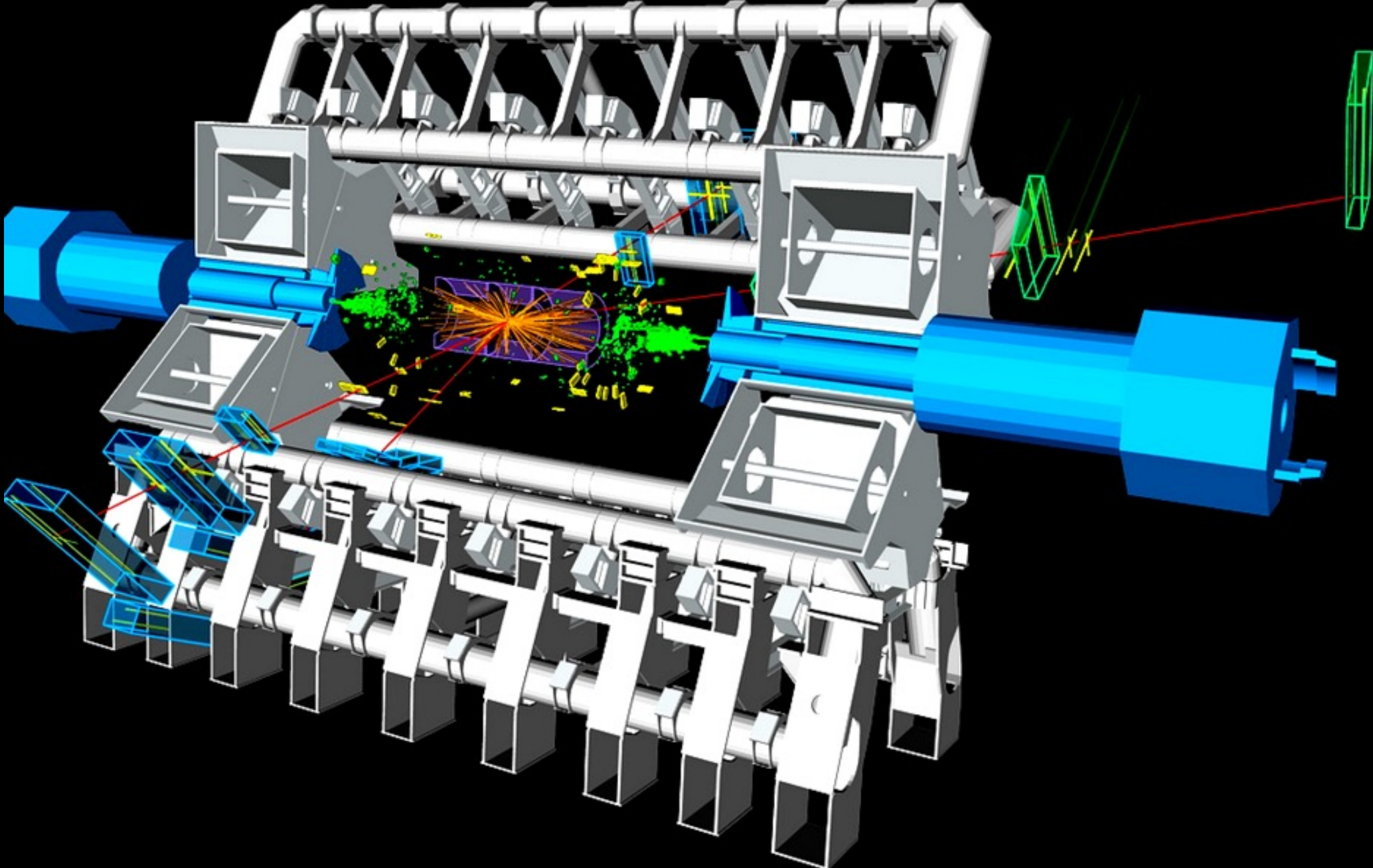
leptons	e	μ	τ	-1 e
	ν_e	ν_μ	ν_τ	0 e

+1 e	$\bar{e}$	$\bar{\mu}$	$\bar{\tau}$
0 e	$\bar{\nu}_e$	$\bar{\nu}_\mu$	$\bar{\nu}_\tau$

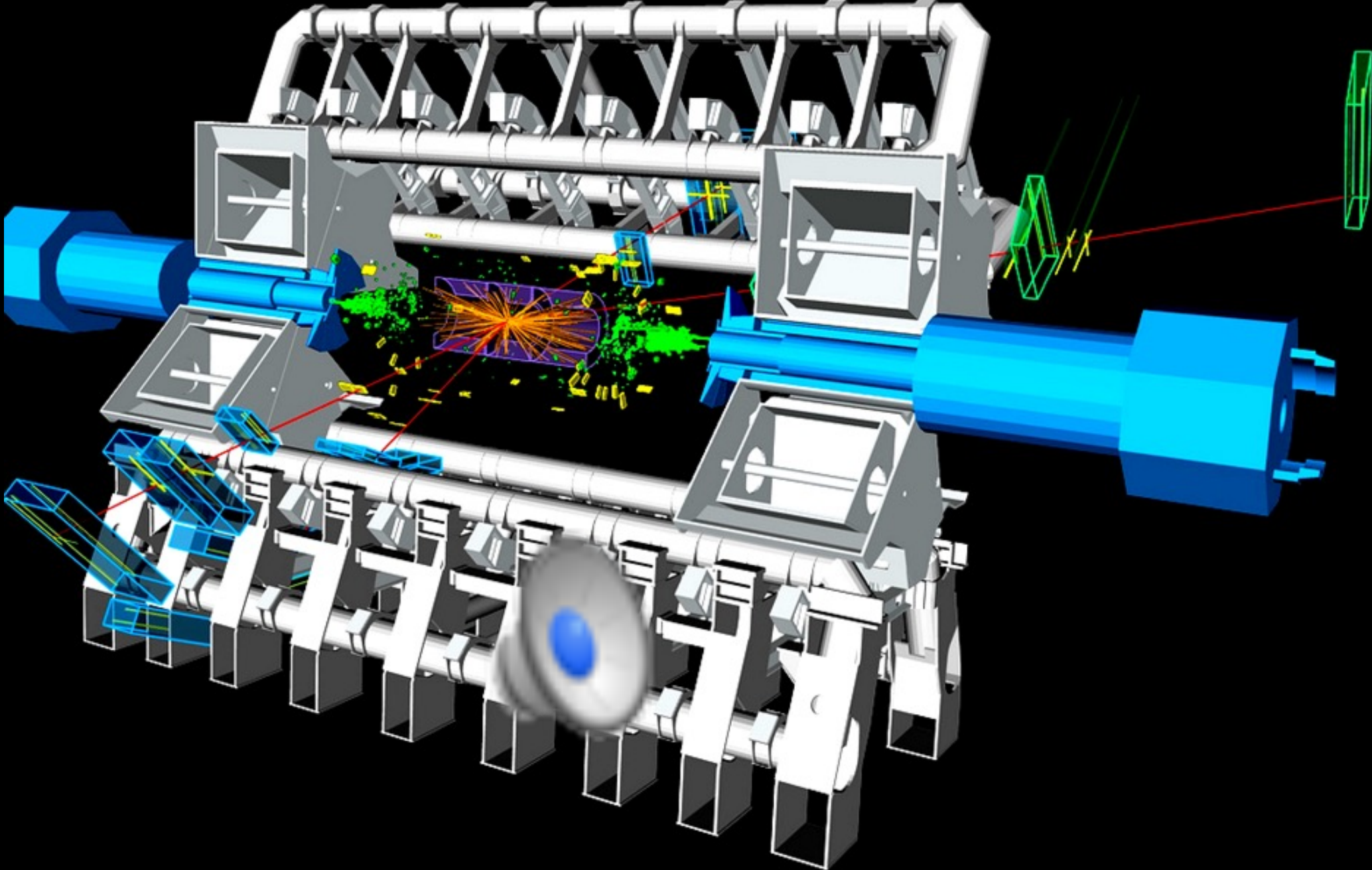
Materie

Anti-materie

Ontdekking van het Higgs deeltje

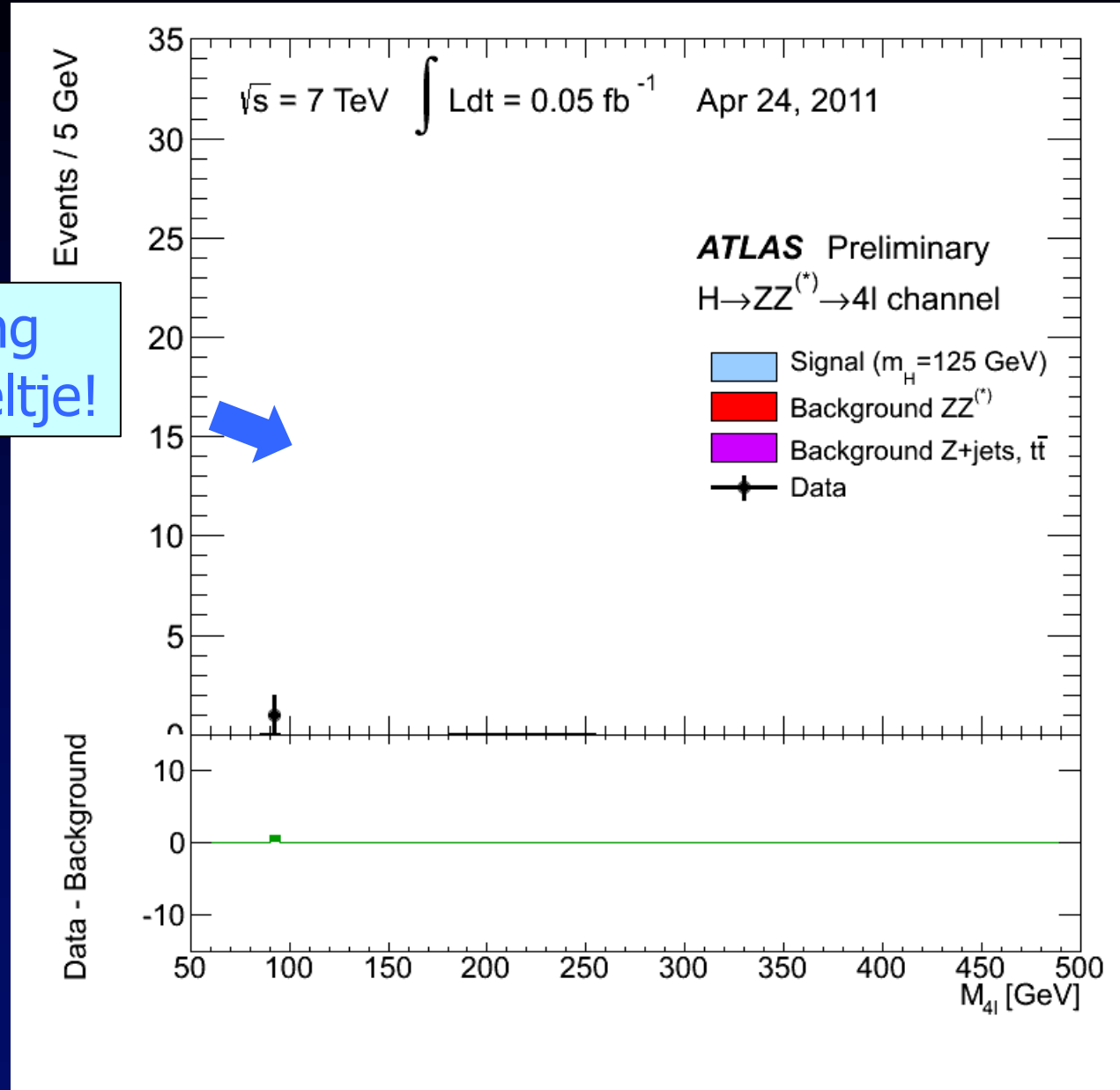

Ontdekking van het Higgs deeltje

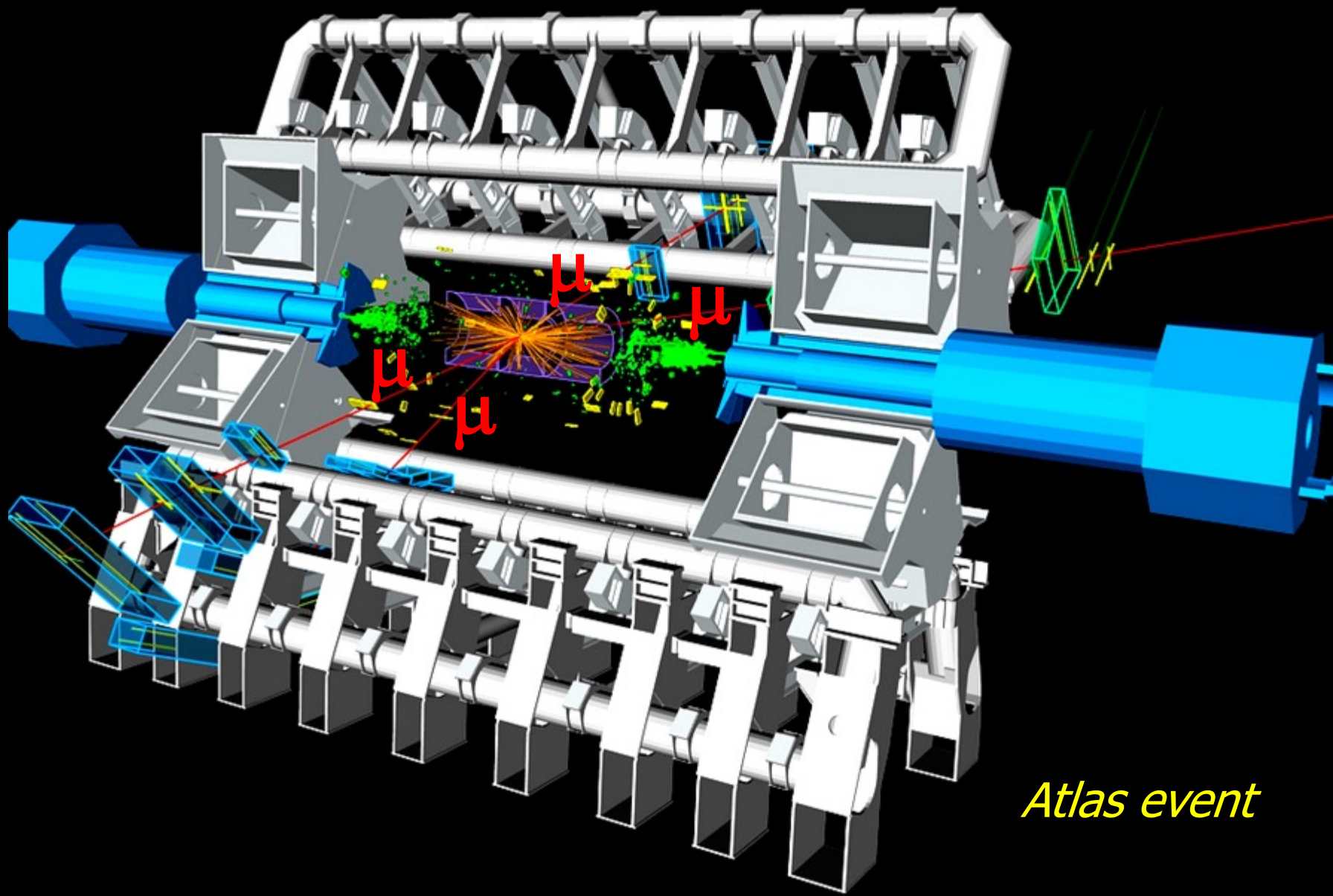

Higgs: data verzamelen en Theorie testen

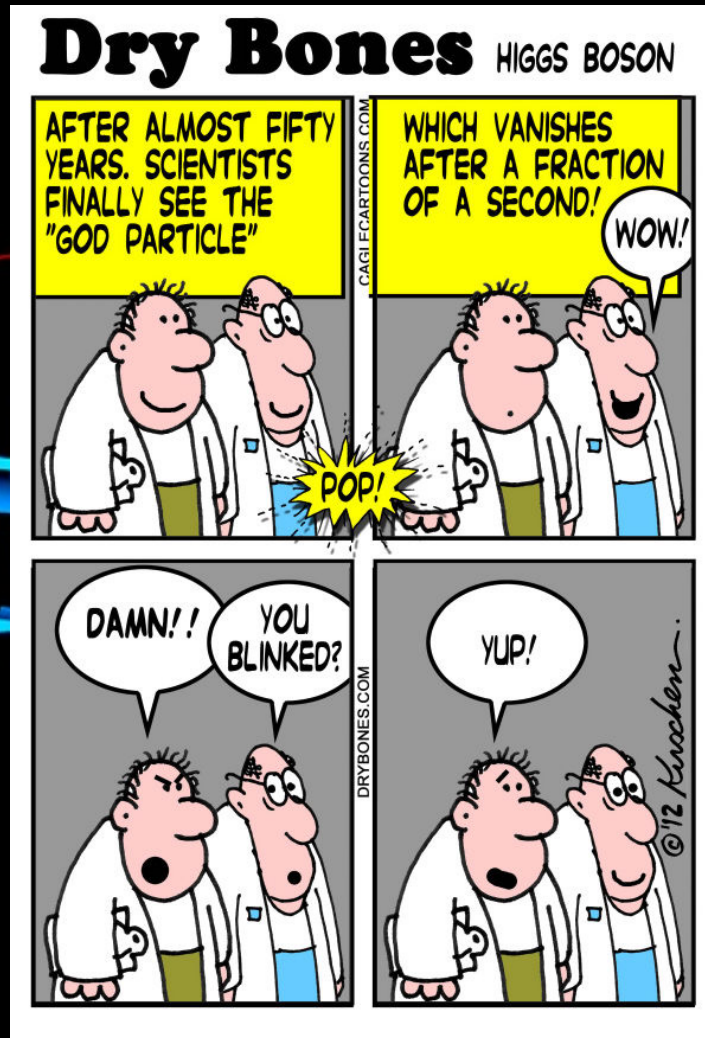
Ontdekking
Higgs deeltje!

$$pp \rightarrow \text{Higgs} \rightarrow ZZ \rightarrow \mu\mu\mu\mu$$

Atlas event

4 July 2012

Bekendmaking Higgs ontdekking

2013 Nobel prijs in
Natuurkunde

Robert Brout

Francois Englert

Peter Higgs

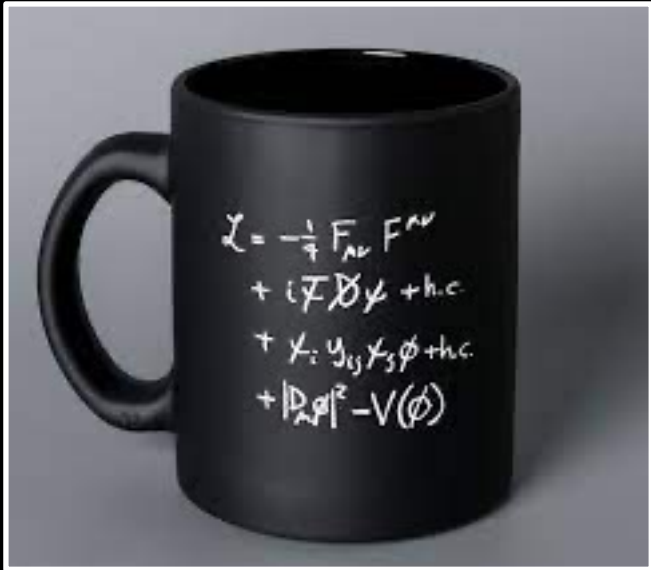
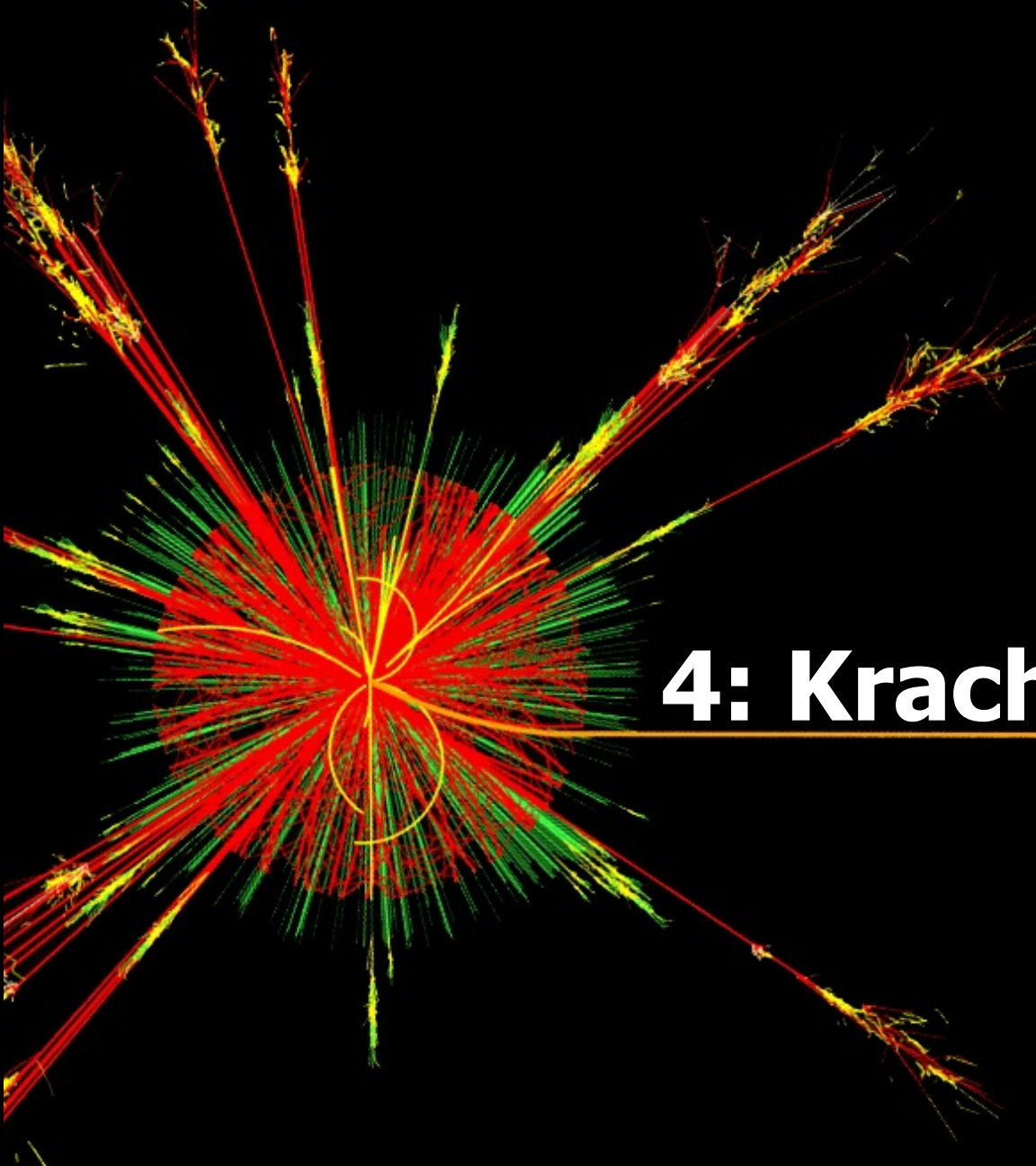

HORSEY
©2002
LOS ANGELES
TIMES

"PHYSICISTS HAVE JUST CONFIRMED THERE'S
A 'GOD PARTICLE' -- THE HIGGS BOSON--
THAT BINDS THE UNIVERSE TOGETHER
AND MAKES ALL THINGS
POSSIBLE!!"

PERSPECTIVE IS EVERYTHING.

4: Krachten: "Standaard Model"

Fermionen: spin=1/2 deeltjes

Quarks

u	c	t
d	s	b

Leptonen

ν_e	ν_μ	ν_τ
e	μ	τ

bosonen spin=1 deeltjes

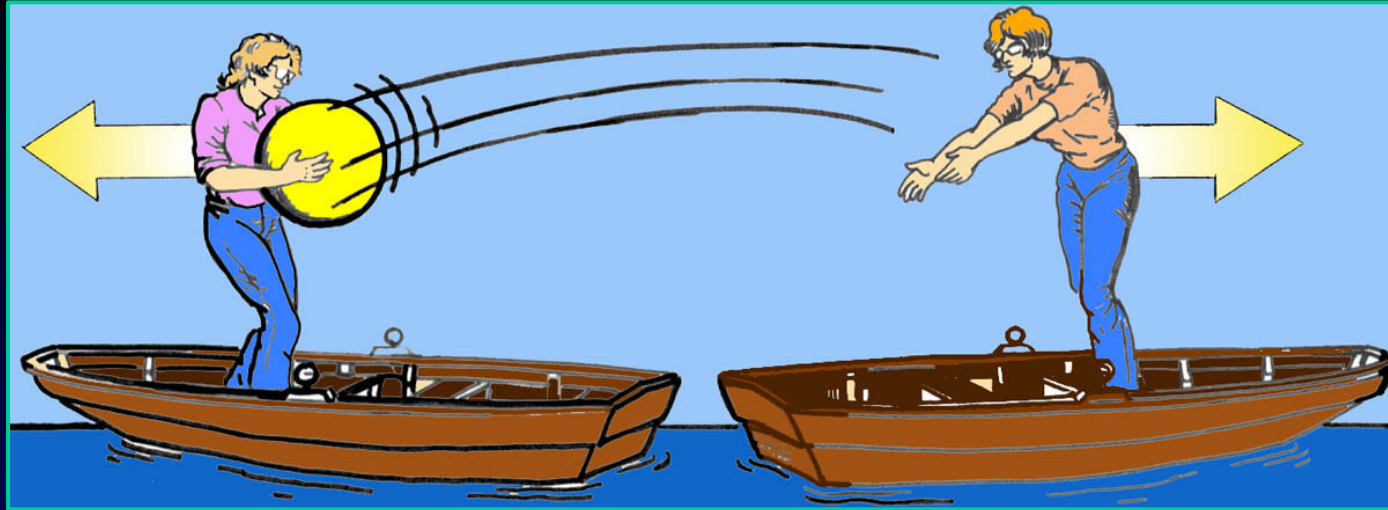
Krachten

Z	γ
W	g

H

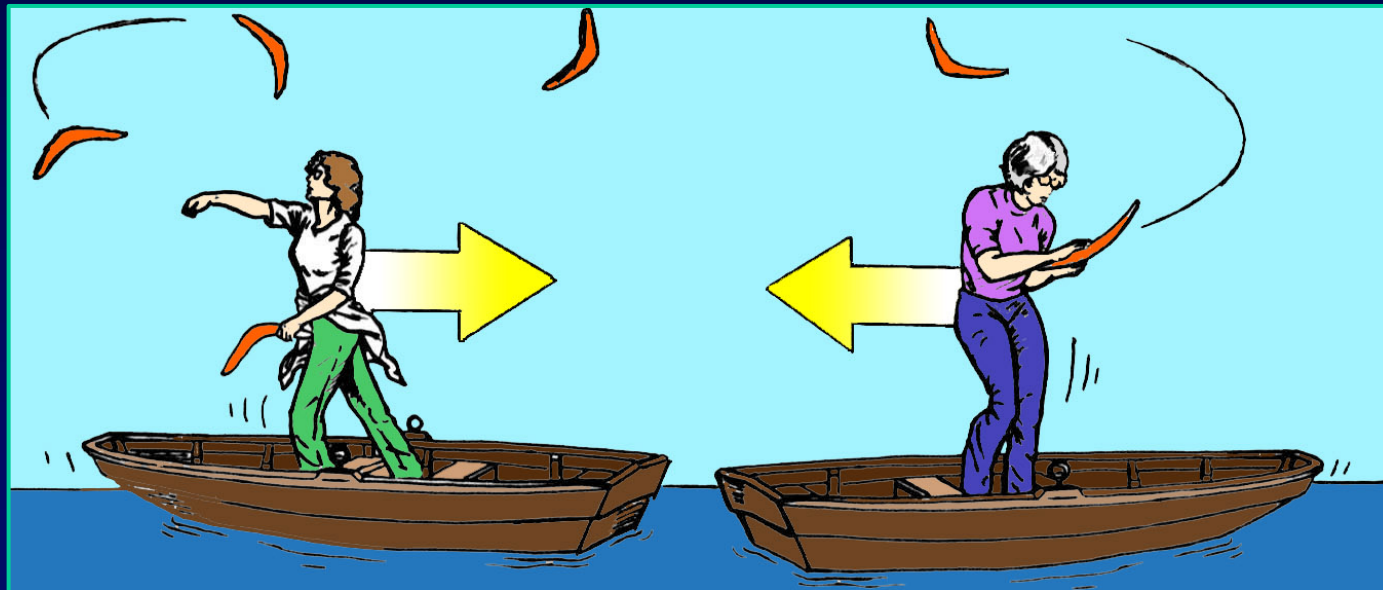
Higgs field

Krachten in Quantum Mechanica: deeltjesuitwisseling

"Afstotende kracht"

Er is geen
"actie op afstand"

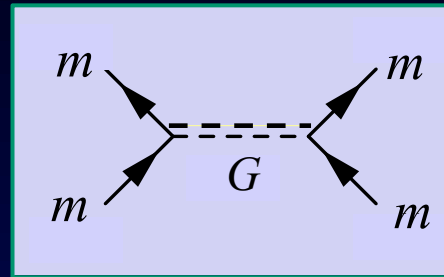
"Aantrekkende kracht"

Vier fundamentele natuurkrachten

Zwaartekracht:

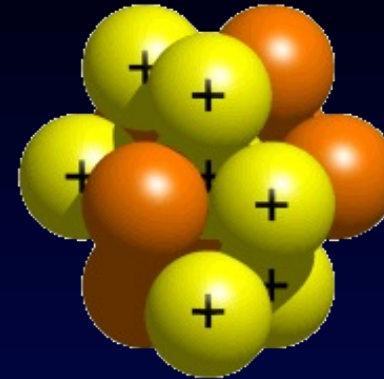

Quantum
Graviton exchange?

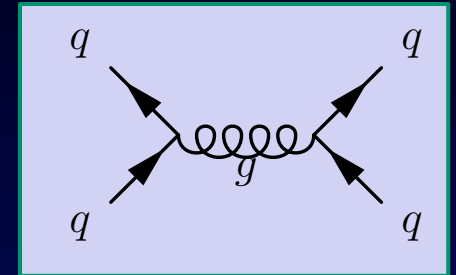
Werkt op alle deeltjes met massa

Sterke kernkracht:

Werkt op alle quarks

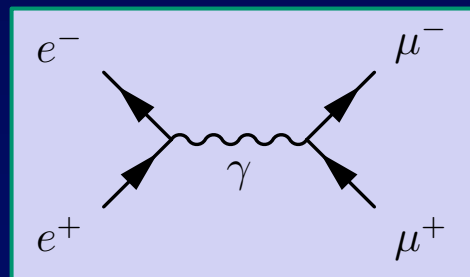
Quantum
gluon exchange:

Elektromagnetisme:

Quantum
photon exchange:

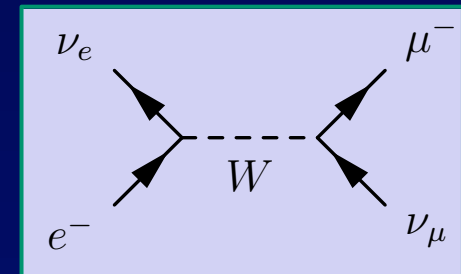
Werkt op alle elektrisch geladen deeltjes

Zwakke kernkracht:

Werkt op alle deeltjes

Quantum
W, Z exchange:

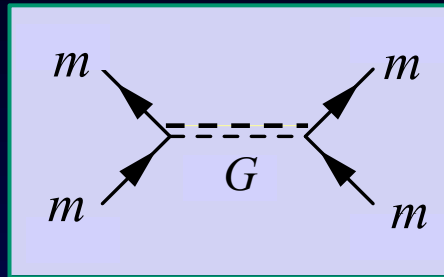

Vier fundamentele natuurkrachten

Zwaartekracht:

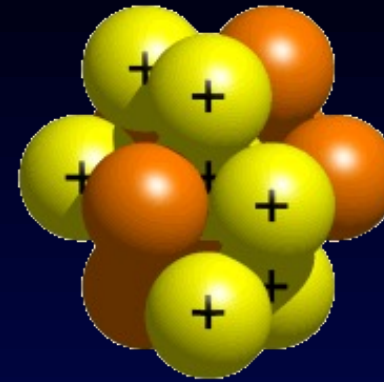

Quantum
Graviton exchange?

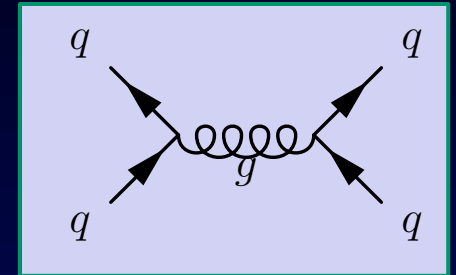

Werkt op alle deeltjes met massa

Sterke kernkracht:

Quantum
gluon exchange:

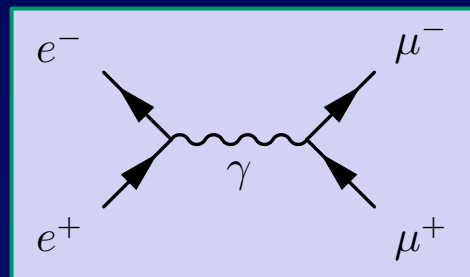

Werkt op alle quarks

Elektromagnetische:

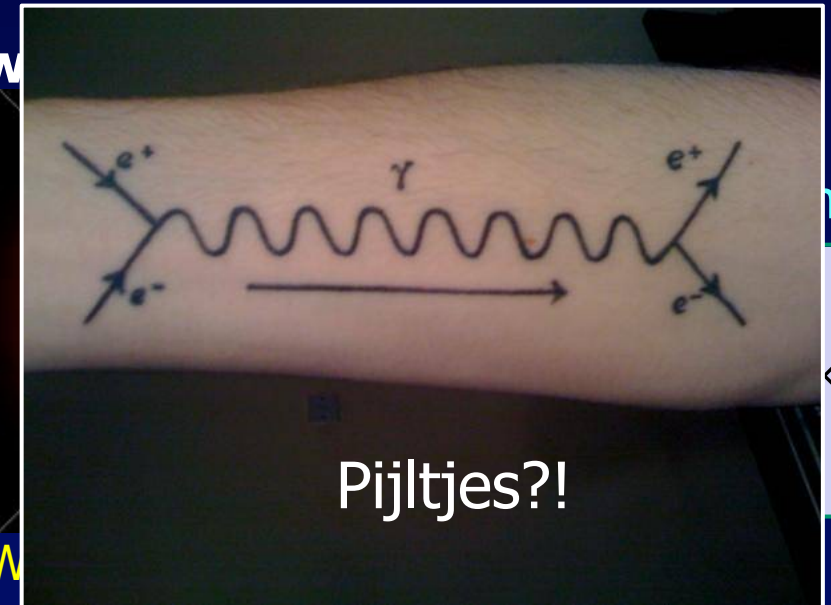

Quantum
photon exchange:

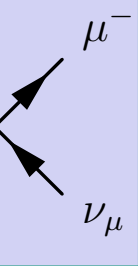

Werkt op alle geladen deeltjes

Zwak:

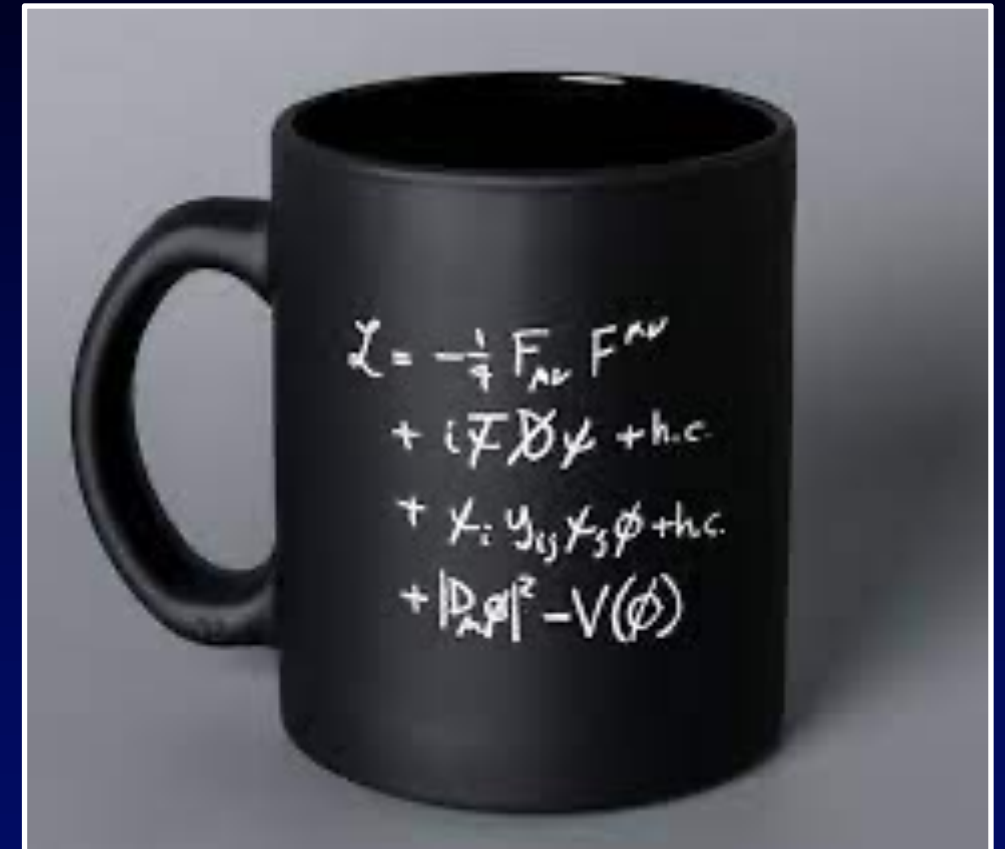
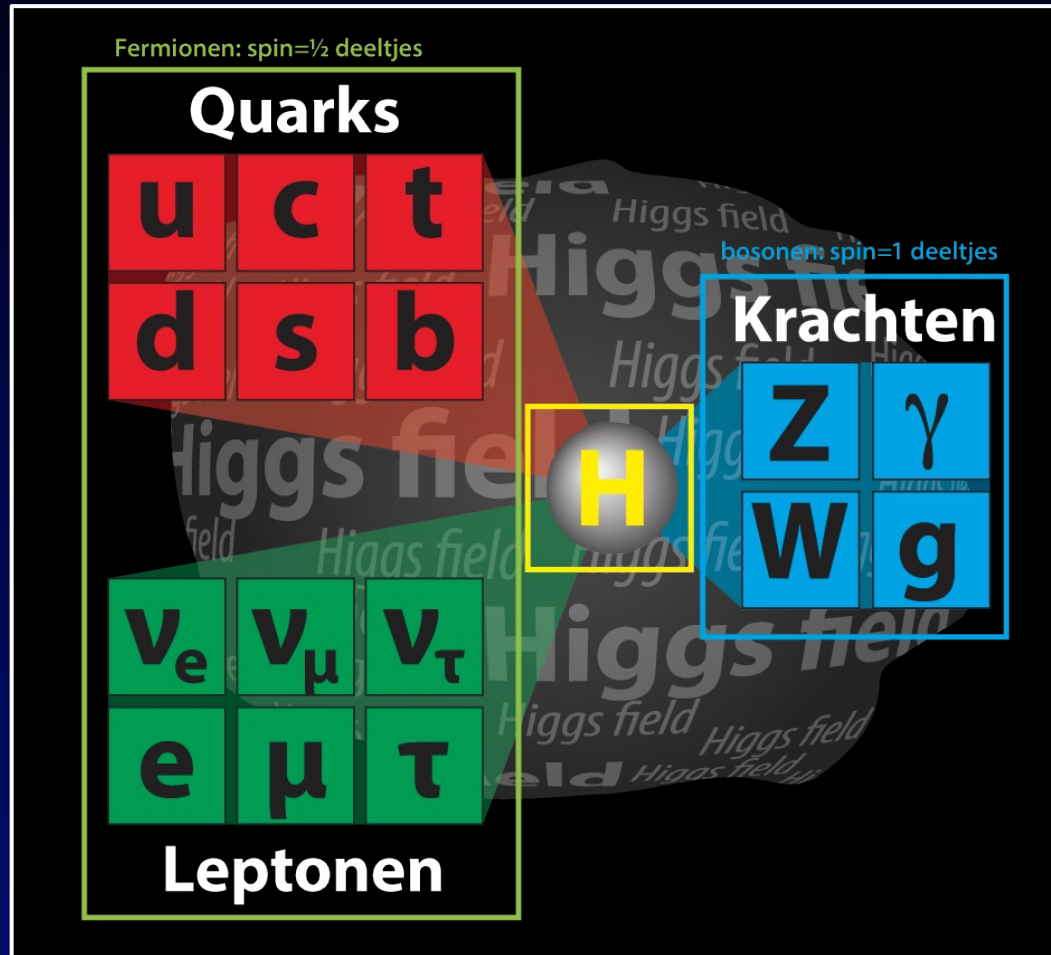
Quantum
exchange:

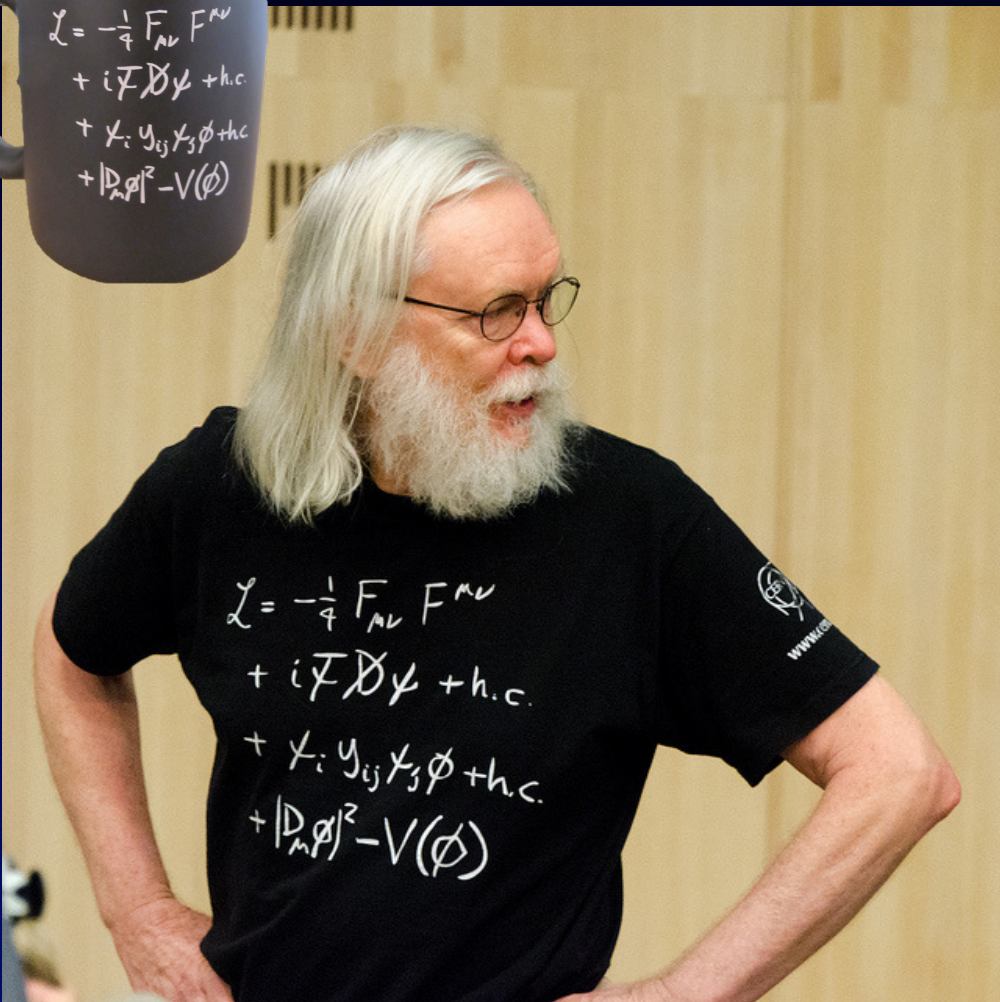
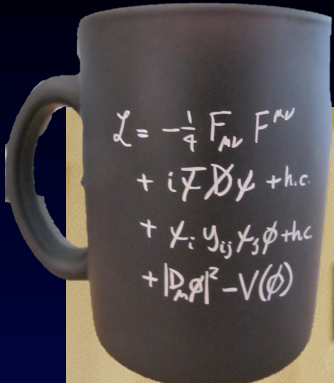
Werkt op alle deeltjes met zwakke lading

Het Standaardmodel: Deeltjes en Krachten

Standaard Model: Theorie

$$-\frac{1}{2}\partial_\nu g_\mu^a \partial_\nu g_\mu^a - g_s f^{abc} \partial_\mu g_\nu^b \partial_\mu g_\nu^c - \frac{1}{4}g_s^2 f^{abc} f^{ade} g_\mu^b g_\nu^c g_\mu^d g_\nu^e + \frac{1}{2}ig_s^2(\bar{q}_i^\mu \gamma^\mu q_j^\mu)g_\mu^a + \bar{G}^a \partial^2 G^a + g_s f^{abc} \partial_\mu \bar{G}^a G^b g_\mu^c - \partial_\nu W_\mu^+ \partial_\nu W_\mu^- - M^2 W_\mu^+ W_\mu^- - \frac{1}{2}\partial_\nu Z_\mu^0 \partial_\nu Z_\mu^0 - \frac{1}{2c_w^2} M^2 Z_\mu^0 Z_\mu^0 - \frac{1}{2}\partial_\mu A_\nu \partial_\mu A_\nu + \frac{1}{2}m_h^2 H^2 - \partial_\mu \phi^+ \partial_\mu \phi^- - M^2 \phi^+ \phi^- - \frac{1}{2}\partial_\mu \phi^0 \partial_\mu \phi^0 - \frac{1}{2c_w^2} M q \frac{2M}{g} H + \frac{1}{2}(H^2 + \phi^0 \phi^0 + 2\phi^+ \phi^-) + \frac{2M^4}{g^2} \alpha_h - igc_w [\partial_\nu W_\nu^+ W_\mu^- - Z_\nu^0 (W_\mu^+ \partial_\nu W_\mu^- - W_\mu^- \partial_\nu W_\mu^+) + Z_\nu^0 (W_\nu^- \partial_\mu W_\mu^+) - ig s_w [\partial_\nu A_\mu (W_\mu^+ W_\nu^- - W_\nu^+ W_\mu^-) - A_\nu (W_\mu^- \partial_\nu W_\mu^+) + A_\mu (W_\nu^+ \partial_\nu W_\mu^- - W_\nu^- \partial_\nu W_\mu^+)] - \frac{1}{2}g^2 W_\mu^+ \frac{1}{2}g^2 W_\mu^+ W_\nu^- W_\mu^+ W_\nu^- + g^2 c_w^2 (Z_\mu^0 W_\mu^+ Z_\nu^0 W_\nu^- - Z_\mu^0 Z_\nu^0 g^2 s_w^2 (A_\mu W_\mu^+ A_\nu W_\nu^- - A_\mu A_\nu W_\mu^+ W_\nu^-) + g^2 s_w c_w [A_\mu Z_\nu^0 W_\nu^+ W_\mu^- - 2A_\mu Z_\mu^0 W_\nu^+ W_\nu^-] - g\alpha [H^3 + H\phi^0 \phi^0 + \frac{1}{8}g^2 \alpha_h [H^4 + (\phi^0)^4 + 4(\phi^+ \phi^-)^2 + 4(\phi^0)^2 \phi^+ \phi^- + 4H^2 \phi^+ \phi^-] + gM W_\mu^+ W_\mu^- H - \frac{1}{2}g \frac{M}{c_w} Z_\mu^0 Z_\nu^0 H - \frac{1}{2}ig [W_\mu^+ (\phi^0 \partial_\mu \phi^- - W_\mu^- (\phi^0 \partial_\mu \phi^+ - \phi^+ \partial_\mu \phi^0))] + \frac{1}{2}g [W_\mu^+ (H \partial_\mu \phi^- - \phi^- \partial_\mu H) - \phi^+ \partial_\mu H] + \frac{1}{2}g \frac{1}{c_w} (Z_\mu^0 (H \partial_\mu \phi^0 - \phi^0 \partial_\mu H) - ig \frac{s_w}{c_w} M Z_\mu^0 (W_\mu^+ ig s_w M A_\mu (W_\mu^+ \phi^- - W_\mu^- \phi^+) - ig \frac{1-2c_w^2}{2c_w} Z_\mu^0 (\phi^+ \partial_\mu \phi^- - ig s_w A_\mu (\phi^+ \partial_\mu \phi^- - \phi^- \partial_\mu \phi^+) - \frac{1}{4}g^2 W_\mu^+ W_\mu^- [H^2 + (\phi^0 \frac{1}{4}g^2 \frac{1}{c_w} Z_\mu^0 Z_\nu^0 [H^2 + (\phi^0)^2 + 2(2s_w^2 - 1)^2 \phi^+ \phi^-] - \frac{1}{2}g^2 \frac{s_w^2}{c_w} W_\mu^- \phi^+) - \frac{1}{2}ig^2 \frac{s_w}{c_w} Z_\mu^0 H (W_\mu^+ \phi^- - W_\mu^- \phi^+) + \frac{1}{2}g^2 s_w A_\mu W_\mu^- \phi^+) + \frac{1}{2}ig^2 s_w A_\mu H (W_\mu^+ \phi^- - W_\mu^- \phi^+) - g^2 \frac{s_w}{c_w} (2c_w^2 - g^1 s_w^2 A_\mu A_\mu \phi^+ \phi^- - \bar{e}^\lambda (\gamma \partial + m_e^\lambda) e^\lambda - \bar{\nu}^\lambda \gamma \partial \nu^\lambda - \bar{u}_j^\lambda (\gamma \partial + n m_\lambda^j) d_j^\lambda + ig s_w A_\mu [-(\bar{e}^\lambda \gamma e^\lambda) + \frac{2}{3}(\bar{u}_j^\lambda \gamma u_j^\lambda) - \frac{1}{3}(\bar{d}_j^\lambda \gamma d_j^\lambda)] + \frac{1}{4} \gamma^5 \nu^\lambda) + (\bar{e}^\lambda \gamma^\mu (4s_w^2 - 1 - \gamma^5) e^\lambda) + (\bar{u}_j^\lambda \gamma^\mu (\frac{4}{3}s_w^2 - 1) (\bar{d}_j^\lambda \gamma^\mu (1 - \frac{8}{3}s_w^2 - \gamma^5) d_j^\lambda)] + \frac{ig}{2\sqrt{2}} W_\mu^+ [(\bar{\nu}^\lambda \gamma^\mu (1 + \gamma^5) e^\lambda \gamma^5) C_{\lambda c} d_j^\lambda] + \frac{ig}{2\sqrt{2}} W_\mu^- [(\bar{e}^\lambda \gamma^\mu (1 + \gamma^5) \nu^\lambda) + (\bar{d}_j^\lambda C_{\lambda c}^\mu \gamma^\mu (\frac{ig}{2\sqrt{2}} \frac{m_c^2}{M} [-\phi^+ (\bar{\nu}^\lambda (1 - \gamma^5) e^\lambda) + \phi^- (\bar{e}^\lambda (1 + \gamma^5) \nu^\lambda)] - \frac{g}{2} i\phi^0 (\bar{e}^\lambda \gamma^5 e^\lambda) + \frac{ig}{2M\sqrt{2}} \phi^+ [-m_\lambda^2 (\bar{u}_j^\lambda C_{\lambda c} (1 - \gamma^5) d_j^\lambda) + n \gamma^5) d_j^\lambda] + \frac{ig}{2M\sqrt{2}} \phi^- [m_\lambda^2 (\bar{d}_j^\lambda C_{\lambda c}^\mu (1 + \gamma^5) u_j^\lambda) - m_\lambda^2 (\bar{d}_j^\lambda C_{\lambda c}^\mu \frac{g}{2} \frac{m_\lambda^2}{M} H (\bar{u}_j^\lambda u_j^\lambda) - \frac{g}{2} \frac{m_\lambda^2}{M} H (\bar{d}_j^\lambda d_j^\lambda) + \frac{ig}{2} \frac{m_\lambda^2}{M} \phi^0 (\bar{u}_j^\lambda \gamma^5 u_j^\lambda) - \frac{ig}{2} \frac{m_\lambda^2}{M} \bar{X}^+ (\partial^2 - M^2) X^+ + \bar{X}^- (\partial^2 - M^2) X^- + \bar{X}^0 (\partial^2 - \frac{M^2}{c_w^2} igc_w W_\mu^+ (\partial_\mu \bar{X}^0 X^- - \partial_\mu \bar{X}^+ X^0) + ig s_w W_\mu^+ (\partial_\mu \bar{Y} X^- - igc_w W_\mu^- (\partial_\mu \bar{X}^- X^0 - \partial_\mu \bar{X}^0 X^+) + ig s_w W_\mu^- (\partial_\mu \bar{X}^- Y - igc_w Z_\mu^0 (\partial_\mu \bar{X}^+ X^1 - \partial_\mu \bar{X}^- X^-) + ig s_w A_\mu (\partial_\mu \bar{X}^+ X^1 - \frac{1}{2}gM[\bar{X}^+ X^+ H + \bar{X}^- X^- H + \frac{1}{c_w} \bar{X}^0 X^0 H] + \frac{1-2c_w^2}{2c_w} ig[\bar{X}^- X^0 \phi^-] + \frac{1}{2c_w} igM[\bar{X}^0 X^- \phi^+ - \bar{X}^0 X^+ \phi^-] + \frac{1}{2}igM[\bar{X}^+ X^+ \phi^0 - \bar{X}^- X^- \phi^0]$$

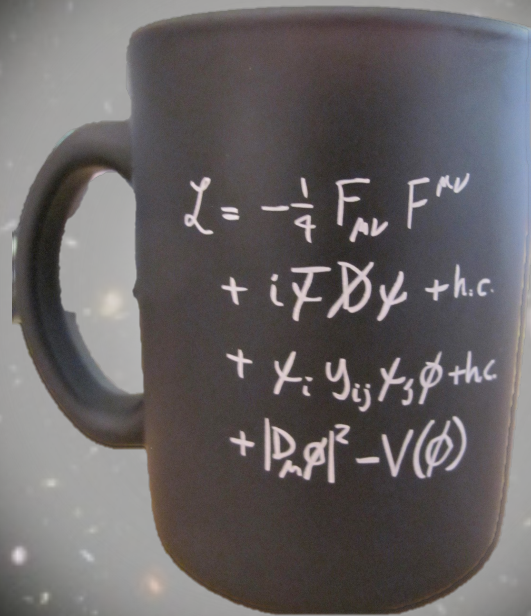
Het Standaard Model

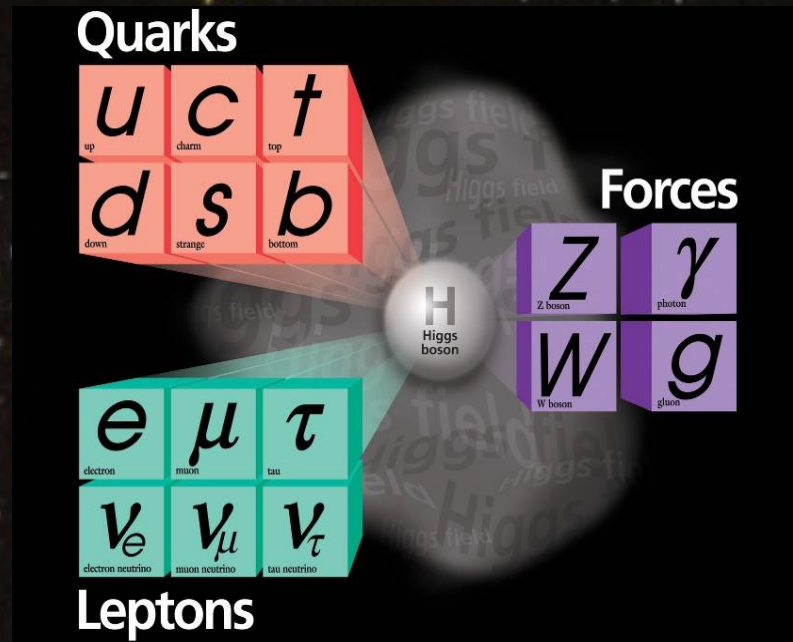
$$i \int d^4 y e^{-i p \cdot y} \langle \rho(p) | T (V-A) \mu(0) j_B^{\dagger}(y) | 0 \rangle$$
$$= i \Gamma^{\mu}(p, \ell) \frac{\epsilon^{\nu \alpha \beta \gamma} (q - 2p)_{\mu} + i \Gamma^{\nu}(p^2, \ell^2)}{p_L} (q - 2p)_{\nu} = i \Gamma^{\mu \nu}(p, \ell)$$
$$= i \int d^4 y \epsilon_{\alpha \beta \gamma \delta} \epsilon_{\mu \nu \rho \sigma} \langle K^{\dagger}(p) | A_{\rho} \sigma_{\mu \nu} \gamma_{\delta} | 0 \rangle$$
$$= i \Gamma^{\mu \nu}(p, \ell) \{ \epsilon^{\nu}(z p + q)_{\mu} - \epsilon_{\mu}(z p + q)_{\nu} \} - Z C(p^2, \ell^2)$$

Het Standaard Model

"De formules"

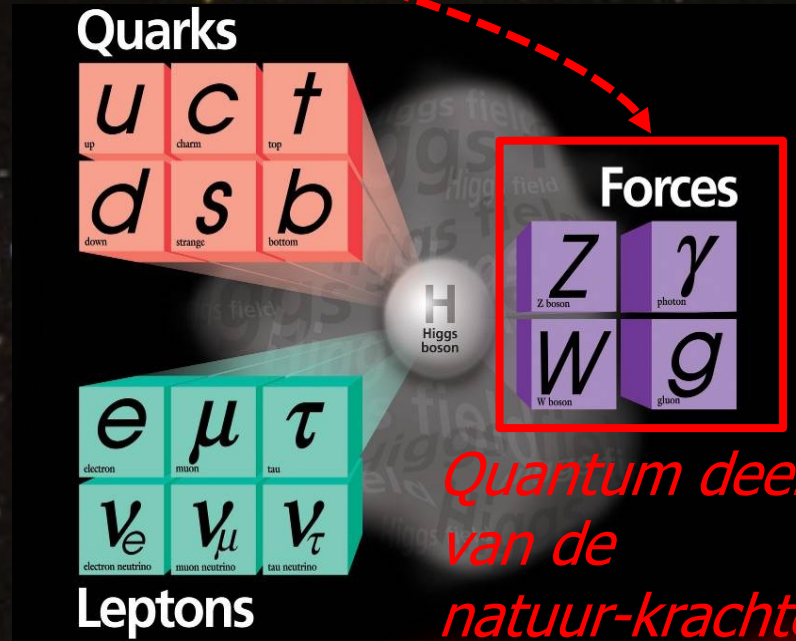
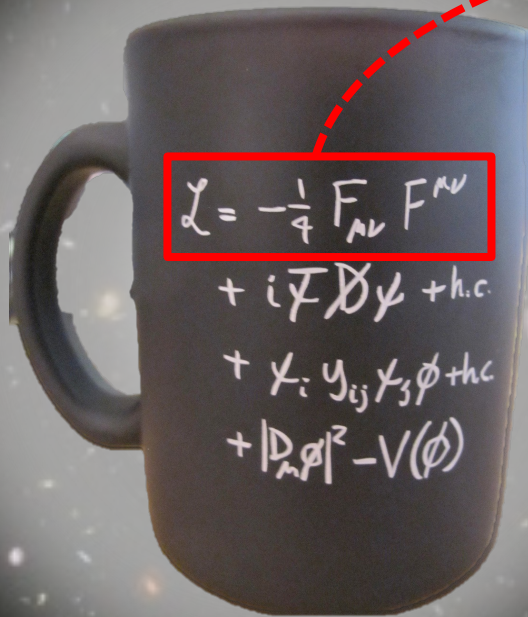
"De bouwstenen van de natuur"

Het Standaard Model

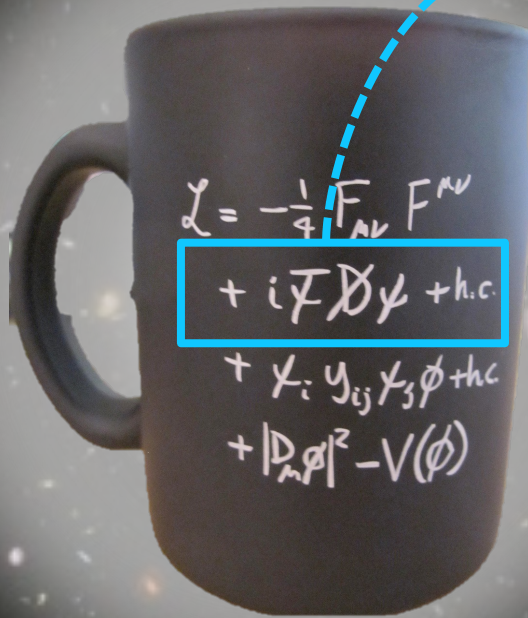
"De formules"

"De bouwstenen van de natuur"

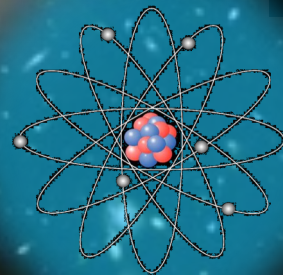
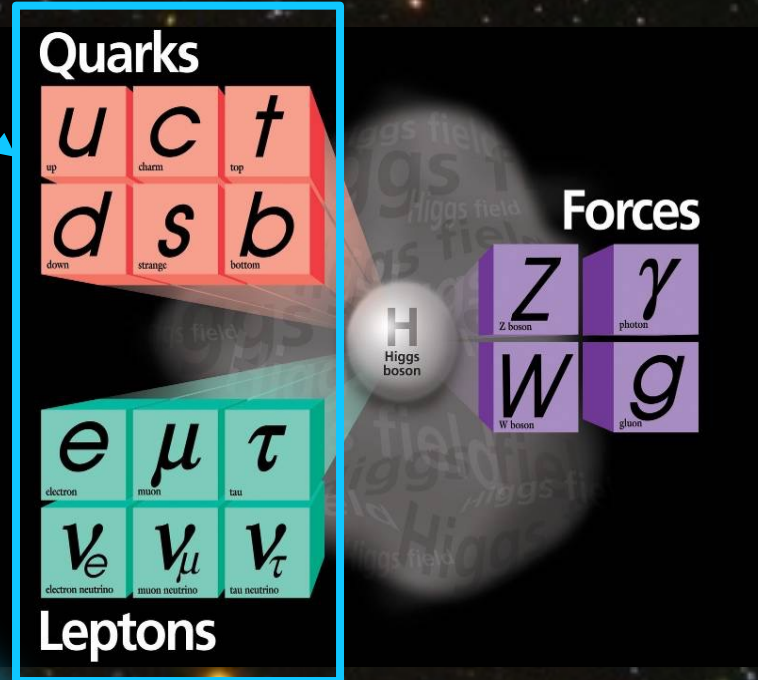

Het Standaard Model

"De formules"

"De bouwstenen van de natuur"

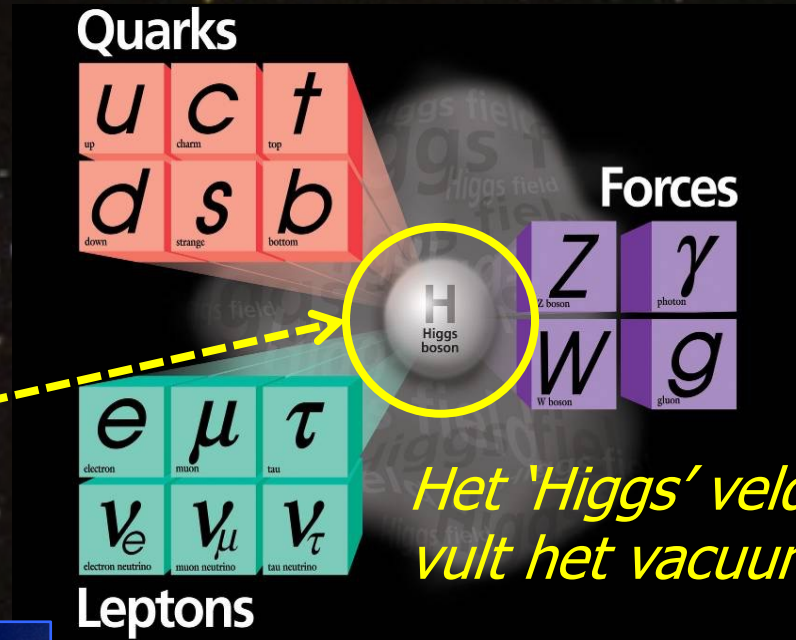
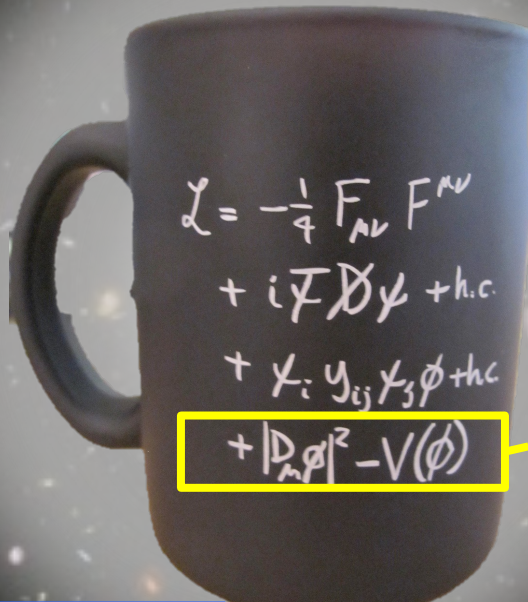

Bouwstenen van materie

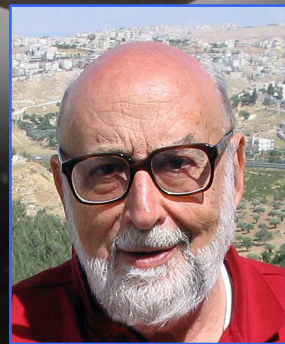
Het Standaard Model

"De formules"

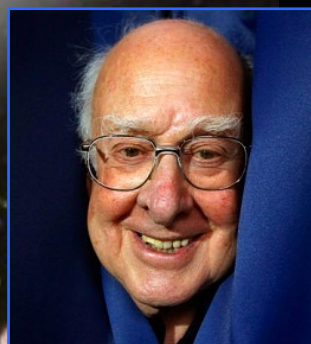
"De bouwstenen van de natuur"

Brout

Englert

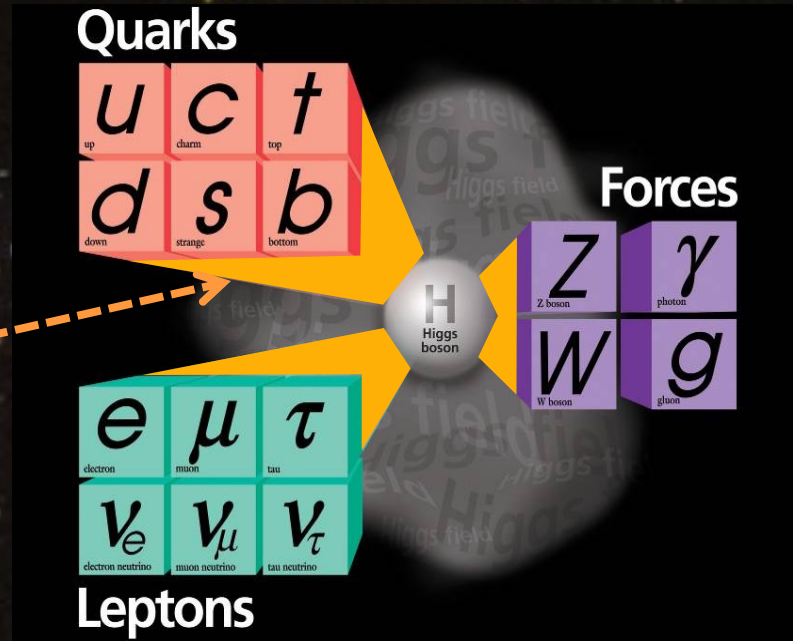
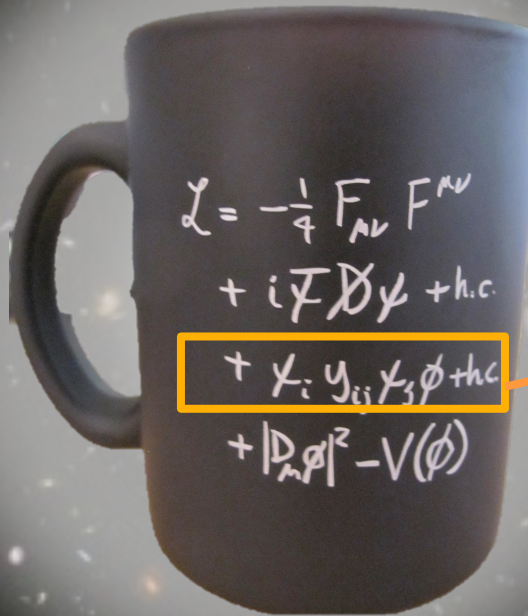
Higgs

1964:
*Standaard Model voorspelling:
lege ruimte is niet leeg!*

Het Standaard Model

"De formules"

"De bouwstenen van de natuur"

Kobayashi

Maskawa

Massa wordt veroorzaakt door het Higgs veld!

1972:

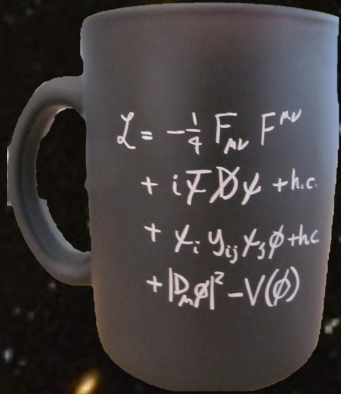
Met 3 kopieën deeltjes is asymmetrie tussen materie en antimaterie mogelijk!

Hoe verdween antimaterie in de Big Bang?

Big Bang

Klein overschot

Domineert

49.9999999%
anti-materie
50.0000001%
materie

0.000001%
materie

(+99.999999% straling)

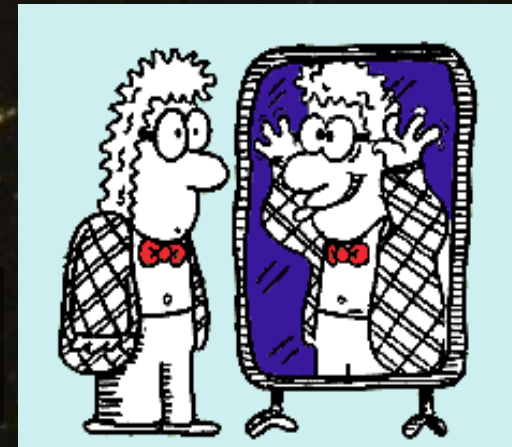
Antimaterie niet het exacte spiegelbeeld van materie?

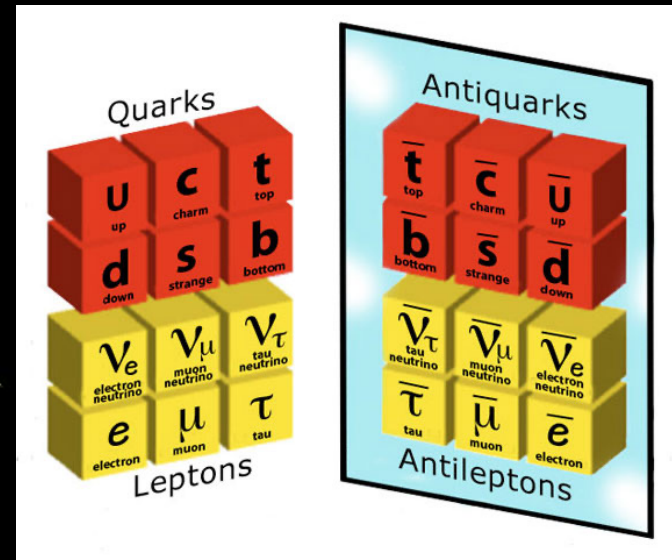
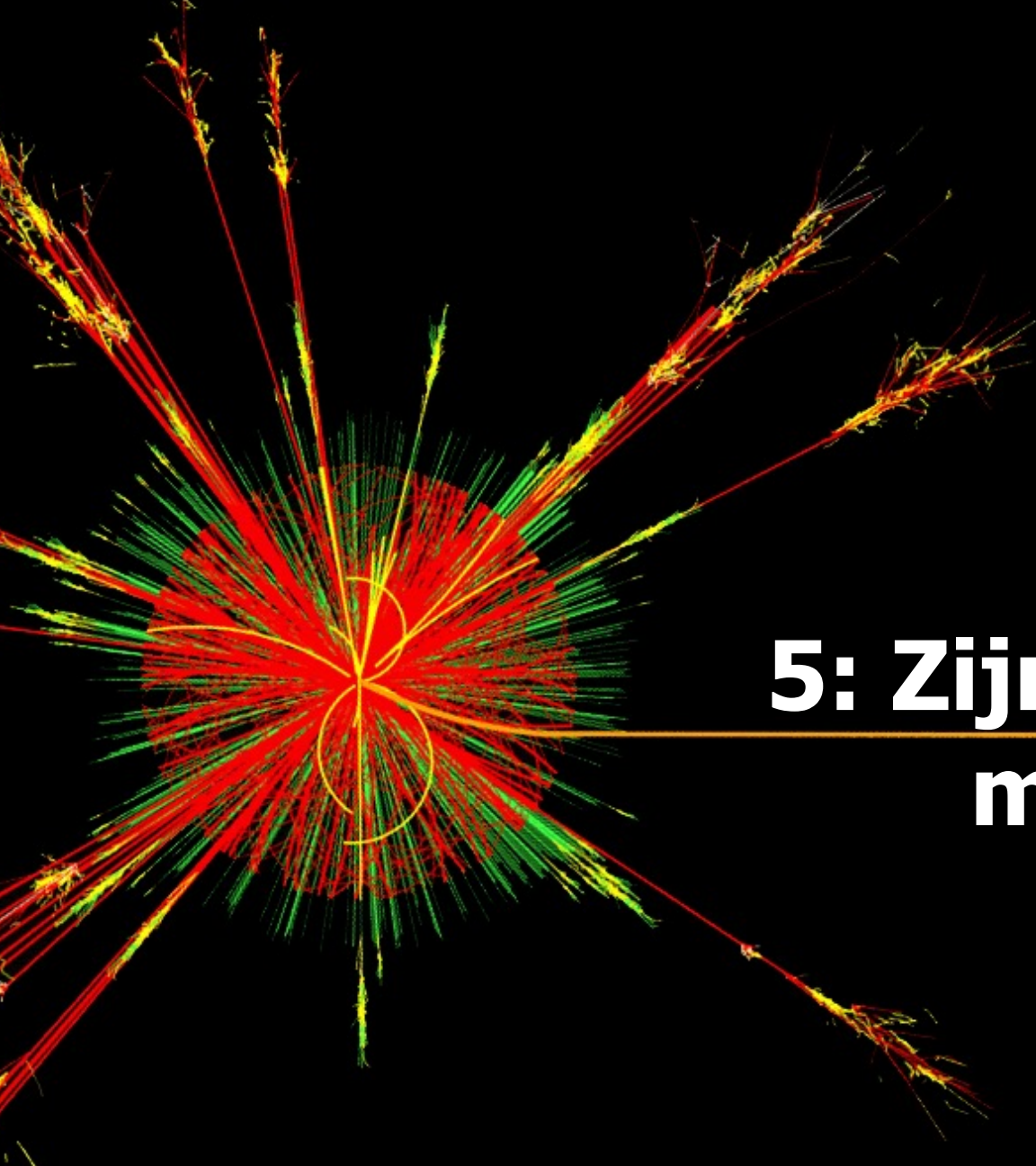
In de theorie zijn hiervoor drie generaties van deeltjes nodig!

Fermionen: spin=1/2 deeltjes

Quarks			H	Krachten	
u	c	t		Z	γ
d	s	b	W	g	
1	2	3			
Leptonen					
ν _e	ν _μ	ν _τ			
e	μ	τ			

bosonen spin=1 deeltjes

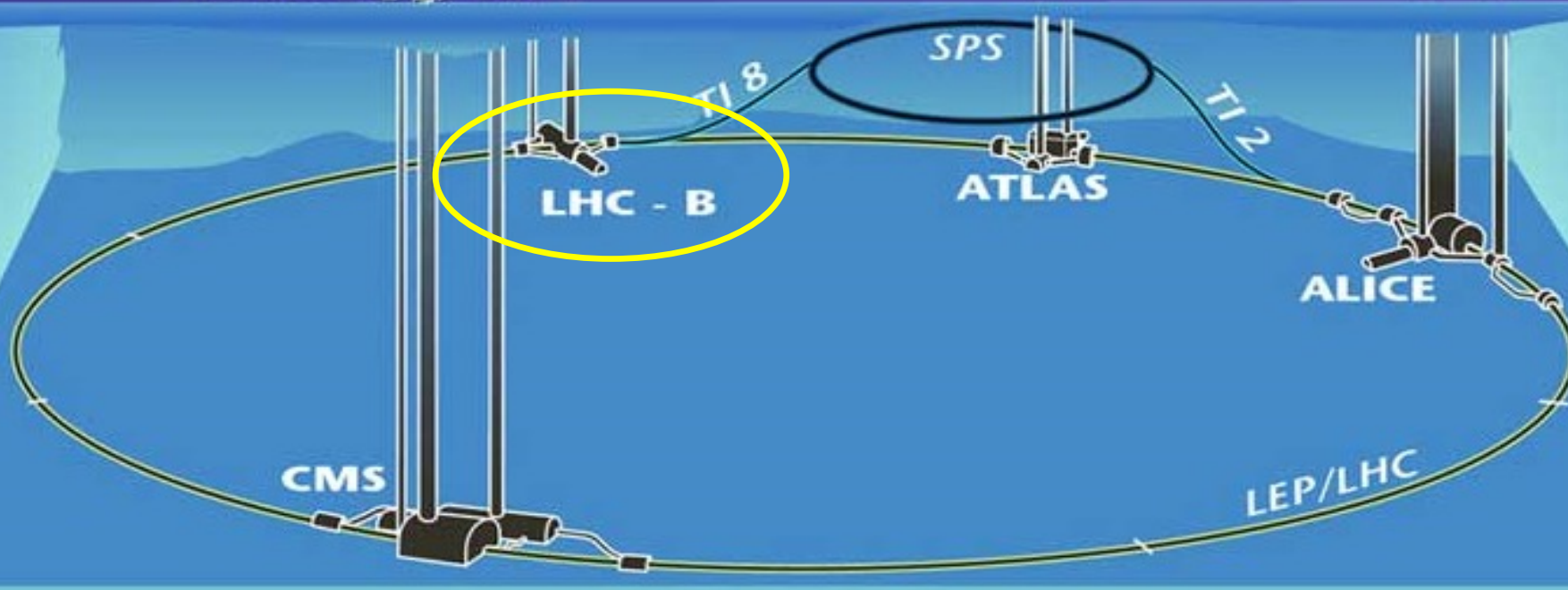
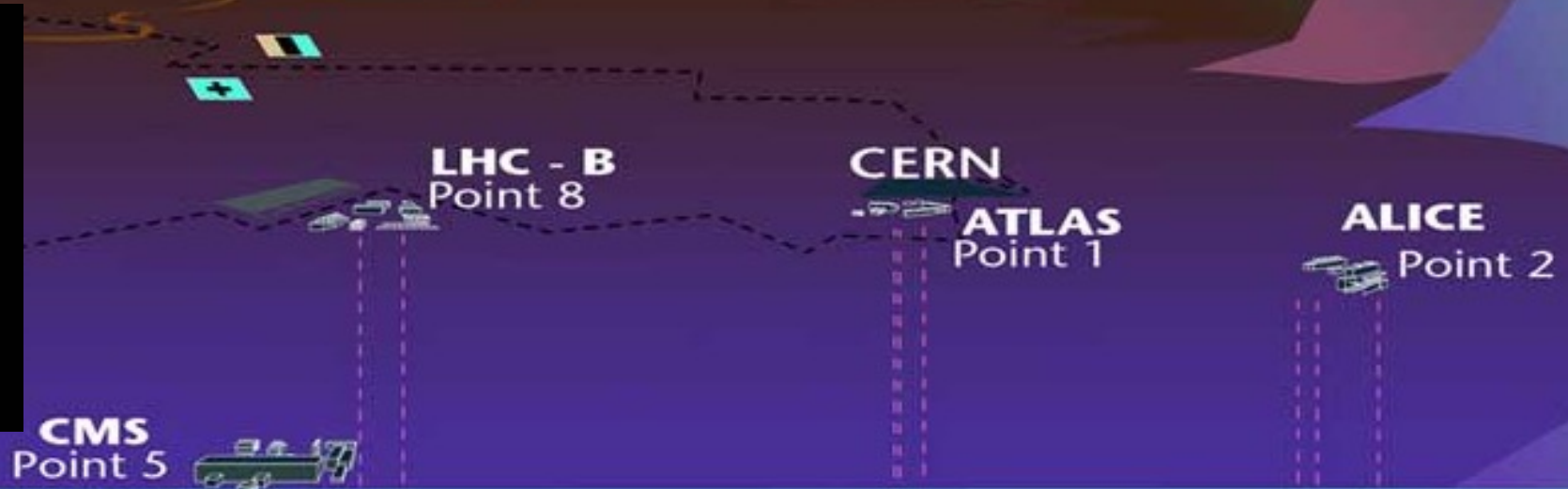
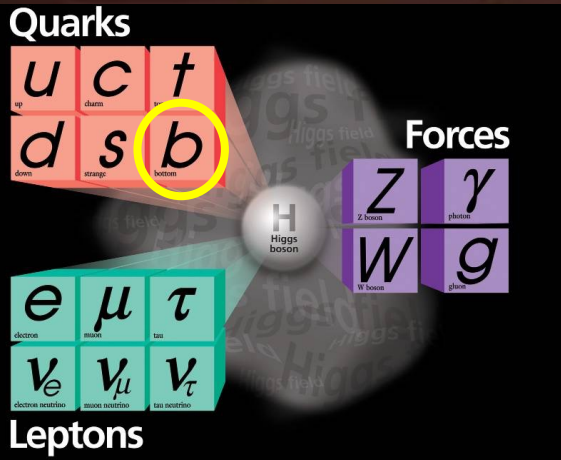

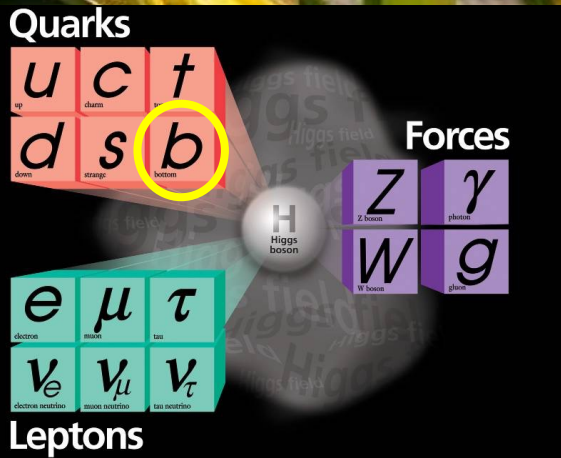
5: Zijn krachten identiek voor materie and antimaterie?

LHCb experiment: vervallen van **B** deeltjes

LHCb Detector: B-deeltjes

Zoom in op botsingspunt

Reconstrueer miljoenen B -deeltjes vervallen en selecteer interessante gevallen. Gaat verval anders bij materie dan bij antimaterie?

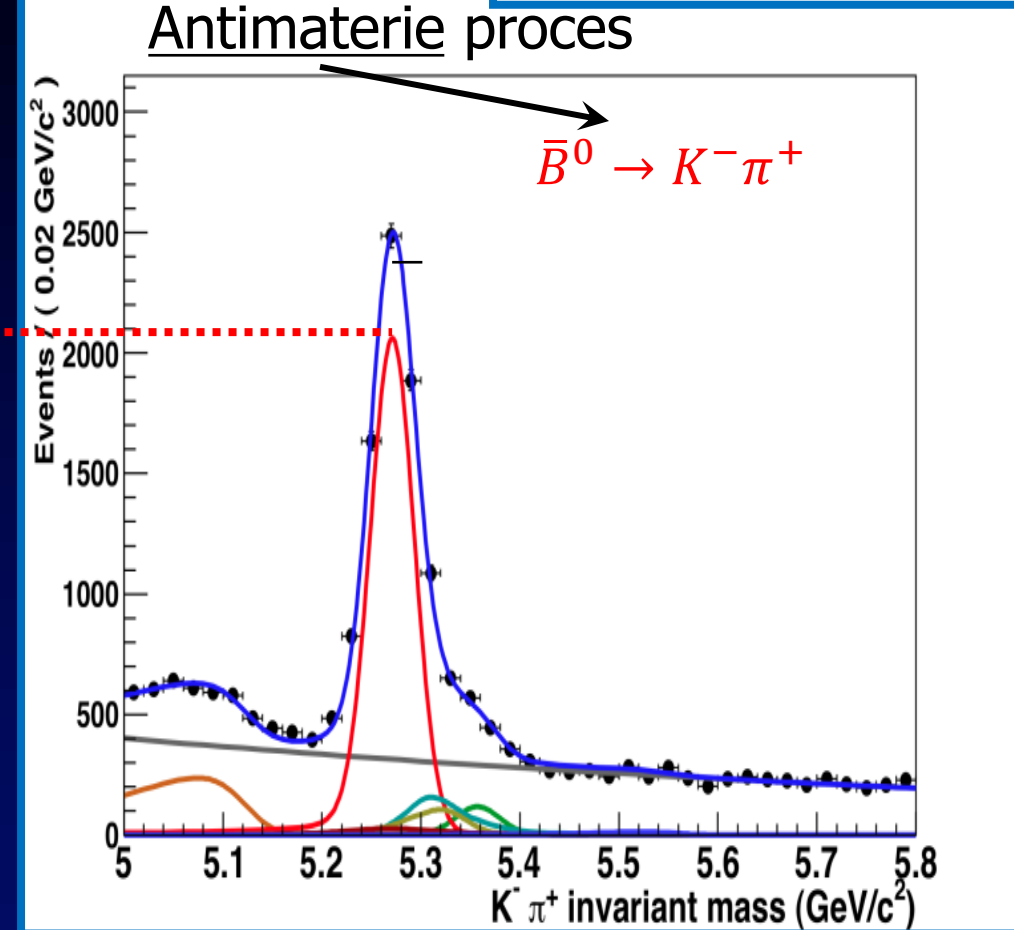
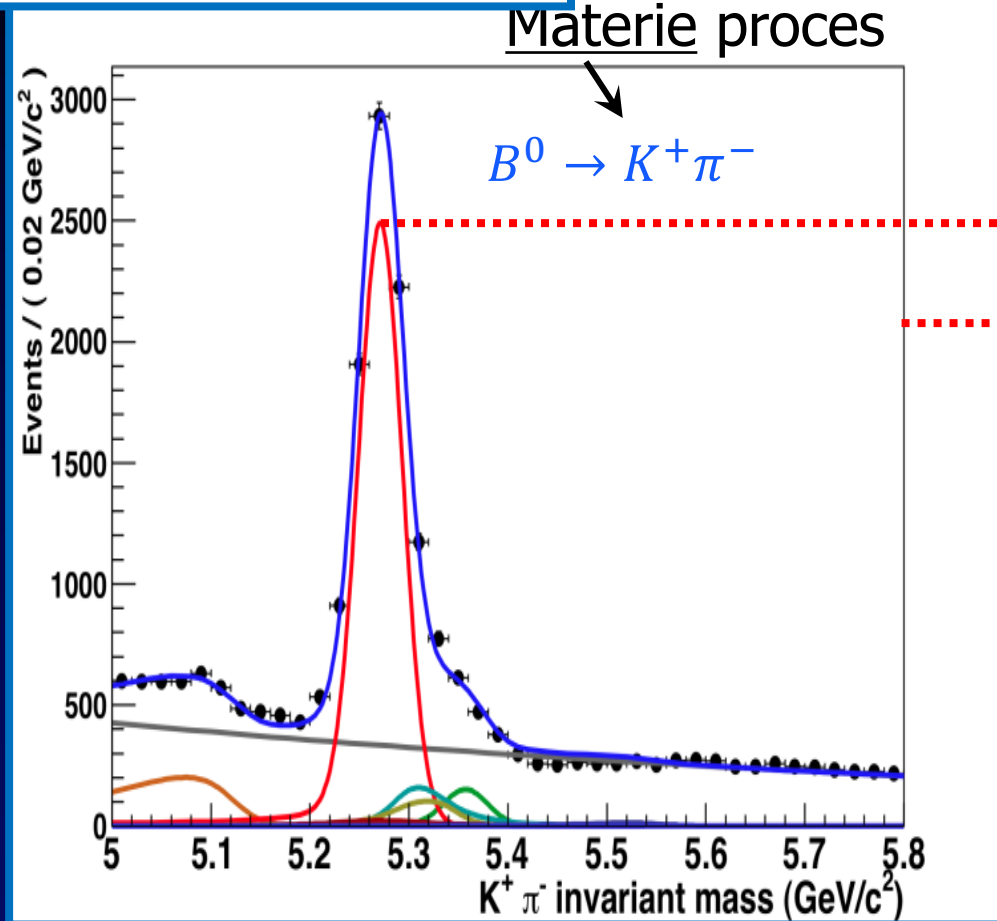
23 sep 2010
Run 79646

19:49:24
Event 143858637

B-vervalsproces: materie vs antimaterie

***B* deeltje** verval naar
een K^+ en een π^- particle

***anti-B* deeltje** verval naar
een K^- en een π^+ deeltje

Asymmetrie: Materie vervalsproces anders dan antimaterie versie!

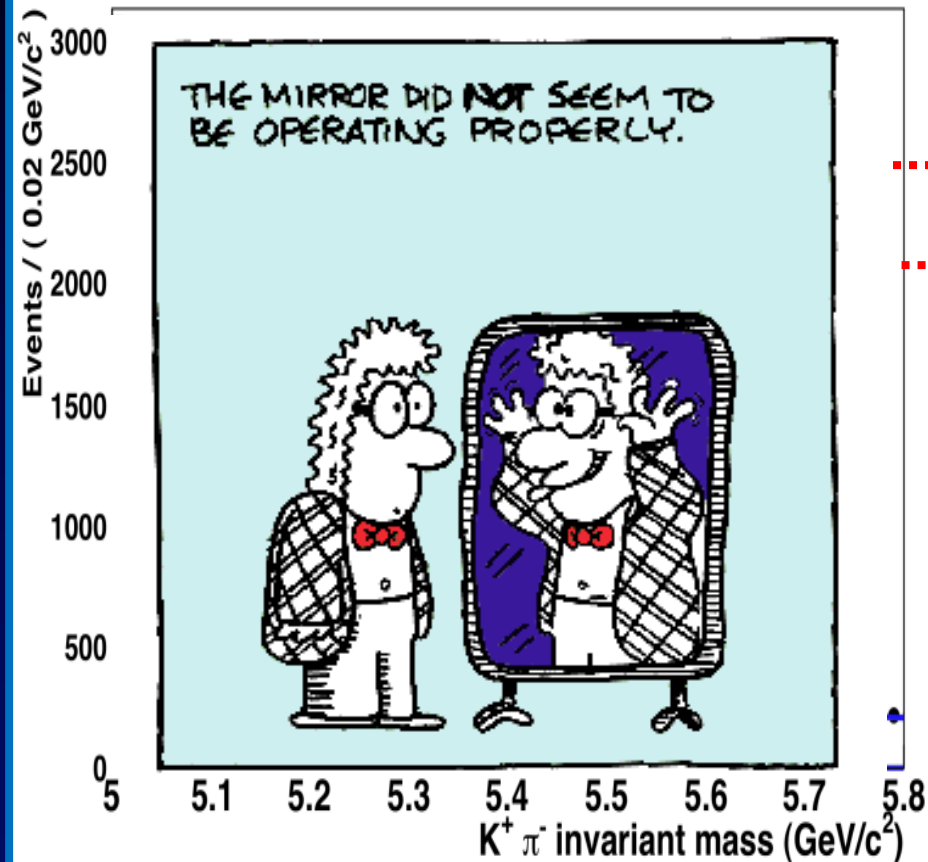
Quantum krachten tussen deeltjes en anti-deeltjes ***niet altijd identiek!***

B-vervalsproces: materie vs antimaterie

B deeltje verval naar
een K^+ en een π^- particle

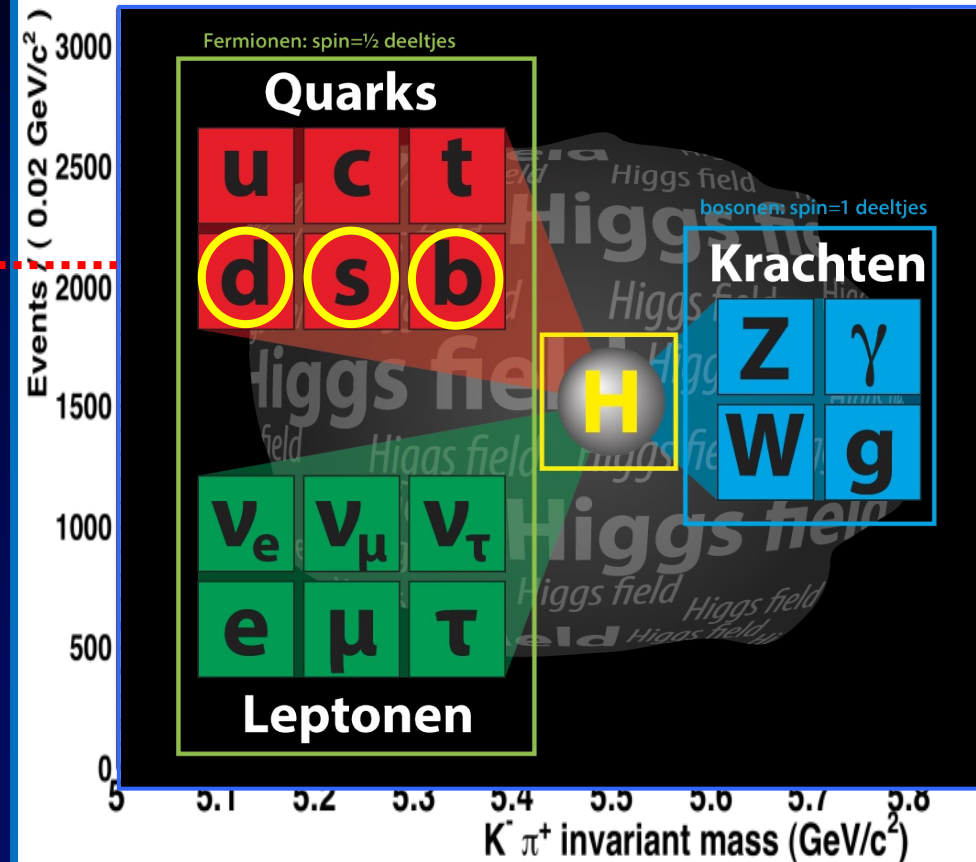
anti-B deeltje verval naar
een K^- en een π^+ deeltje

Materie proces

The materie – antimaterie
symmetrie is verbroken

Antimaterie proces

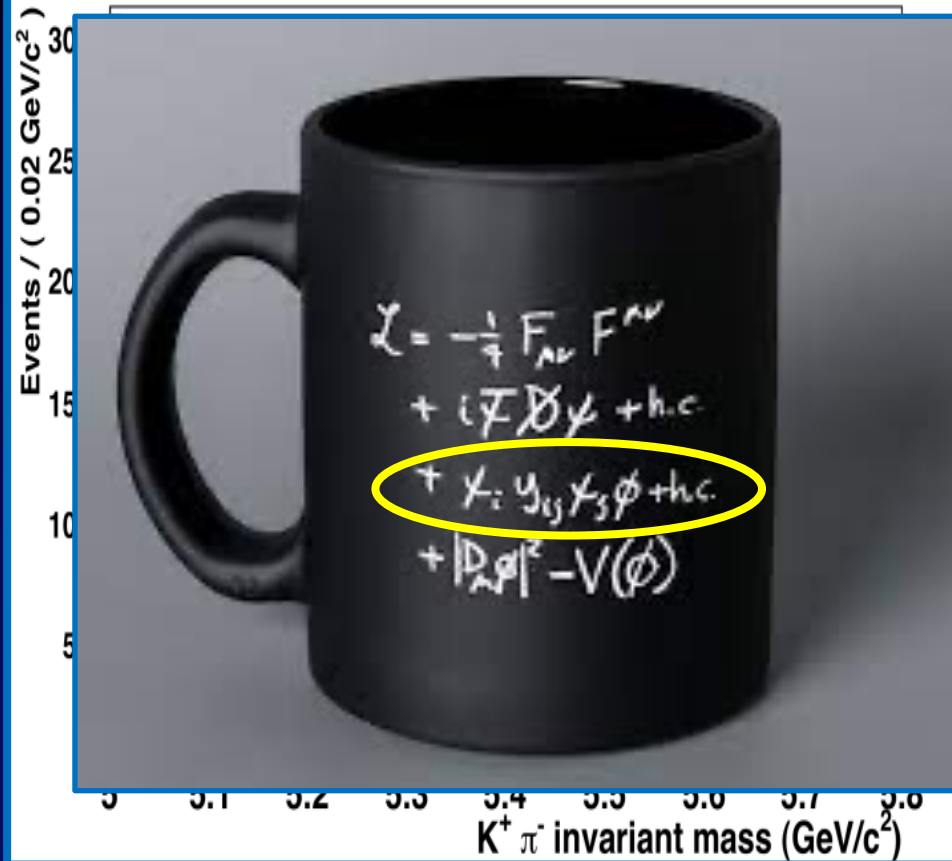
Dit gebeurt **alleen** als er tenminste
drie generaties deeltjes bestaan!!!

B-vervalsproces: materie vs antimaterie

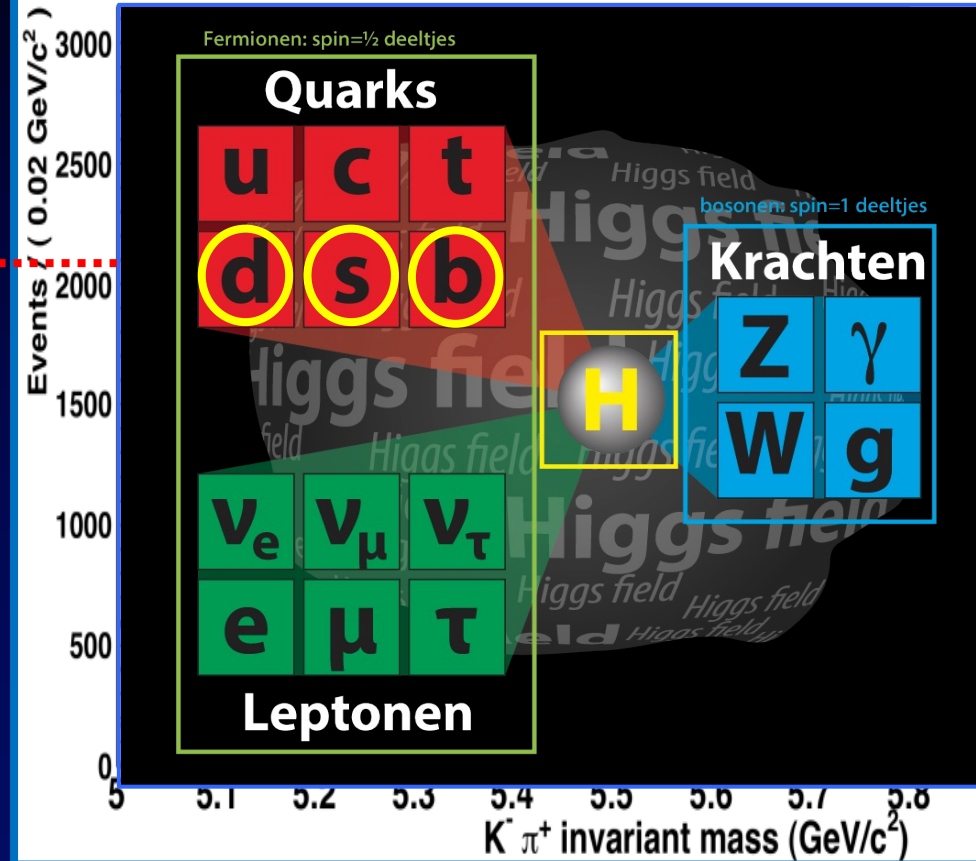
B deeltje verval naar
een K^+ en een π^- particle

anti-B deeltje verval naar
een K^- en een π^+ deeltje

Materie proces

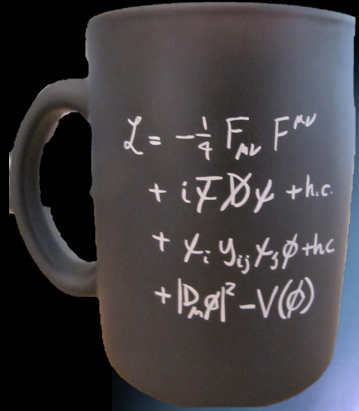
Antimaterie proces

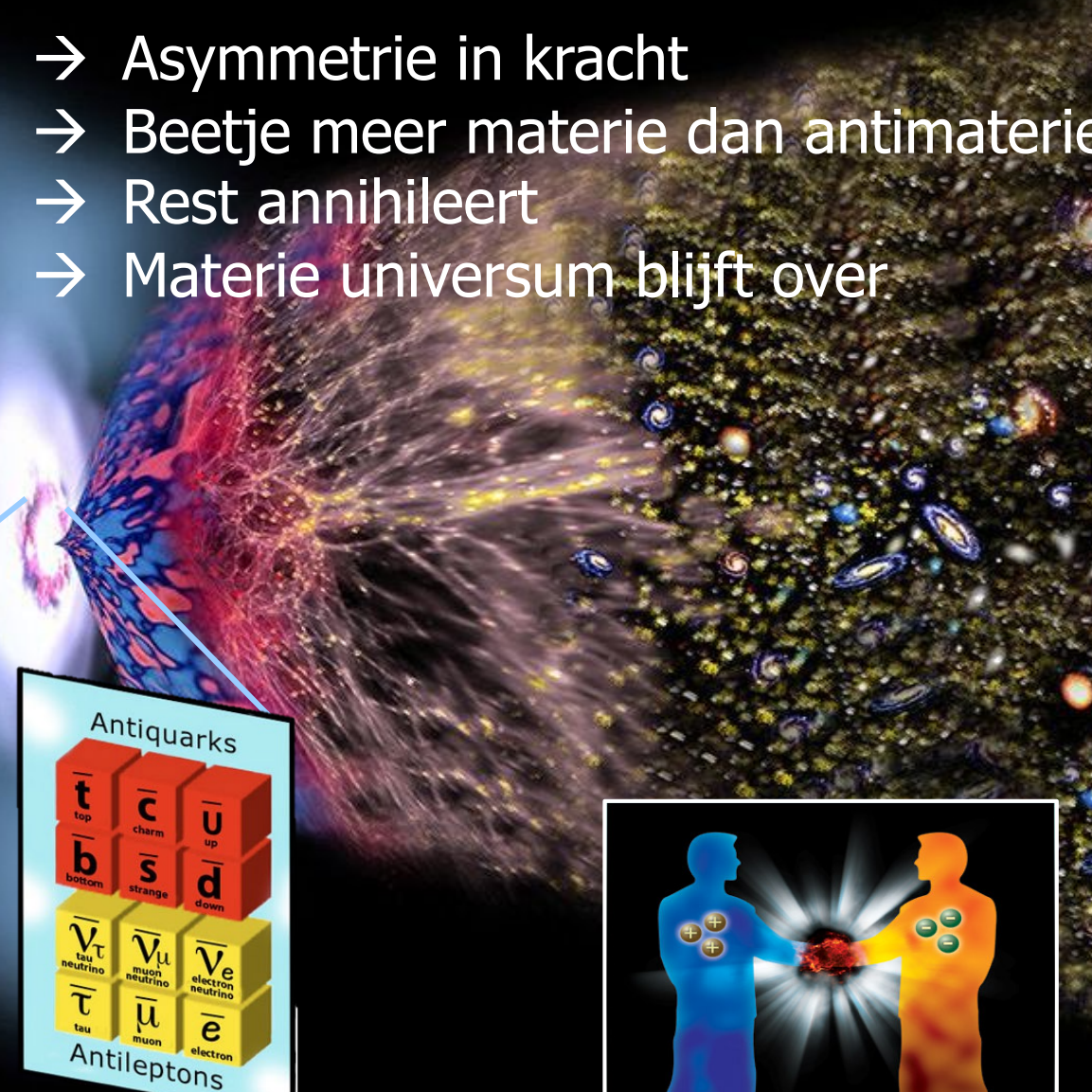
The materie – antimaterie
symmetrie is verbroken

Dit gebeurt **alleen** als er tenminste
drie generaties deeltjes bestaan!!!

Vroege Universum: waar is de antimaterie heen?

- Asymmetrie in kracht
- Beetje meer materie dan antimaterie
- Rest annihileert
- Materie universum blijft over

Quarks

u up	c charm	t top
d down	s strange	b bottom

Leptons

ν_e electron neutrino	ν_μ muon neutrino	ν_τ tau neutrino
e electron	μ muon	τ tau

50.000001%

Antiquarks

$\bar{t}$ top	$\bar{c}$ charm	$\bar{u}$ up
$\bar{b}$ bottom	$\bar{s}$ strange	$\bar{d}$ down

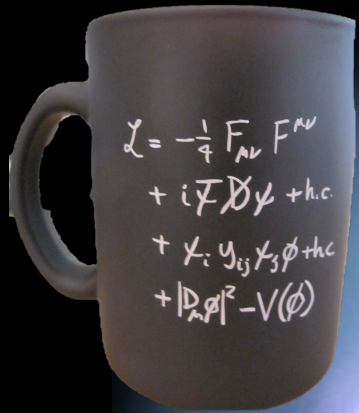
Antileptons

$\bar{\nu}_\tau$ tau neutrino	$\bar{\nu}_\mu$ muon neutrino	$\bar{\nu}_e$ electron neutrino
$\bar{\tau}$ tau	$\bar{\mu}$ muon	$\bar{e}$ electron

49.999999%

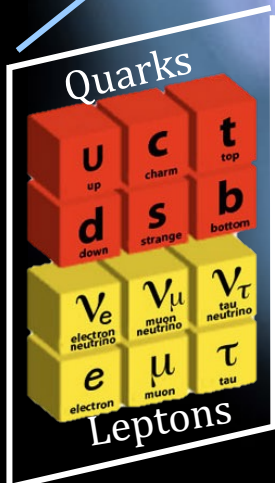
Vroege Universum: waar is de antimaterie heen?

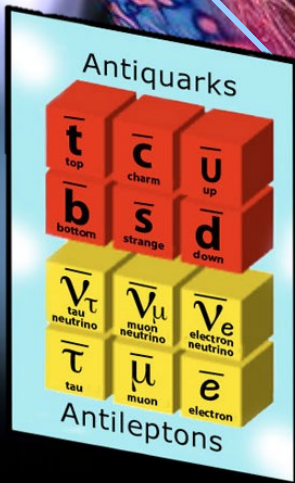
Helaas: het werkt niet!

Asymmetrie is niet groot genoeg.

Verklaring vereist nieuwe kracht of deeltjes!

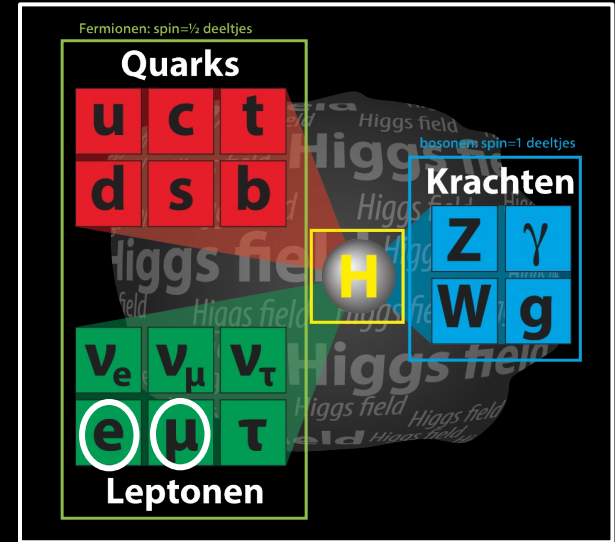
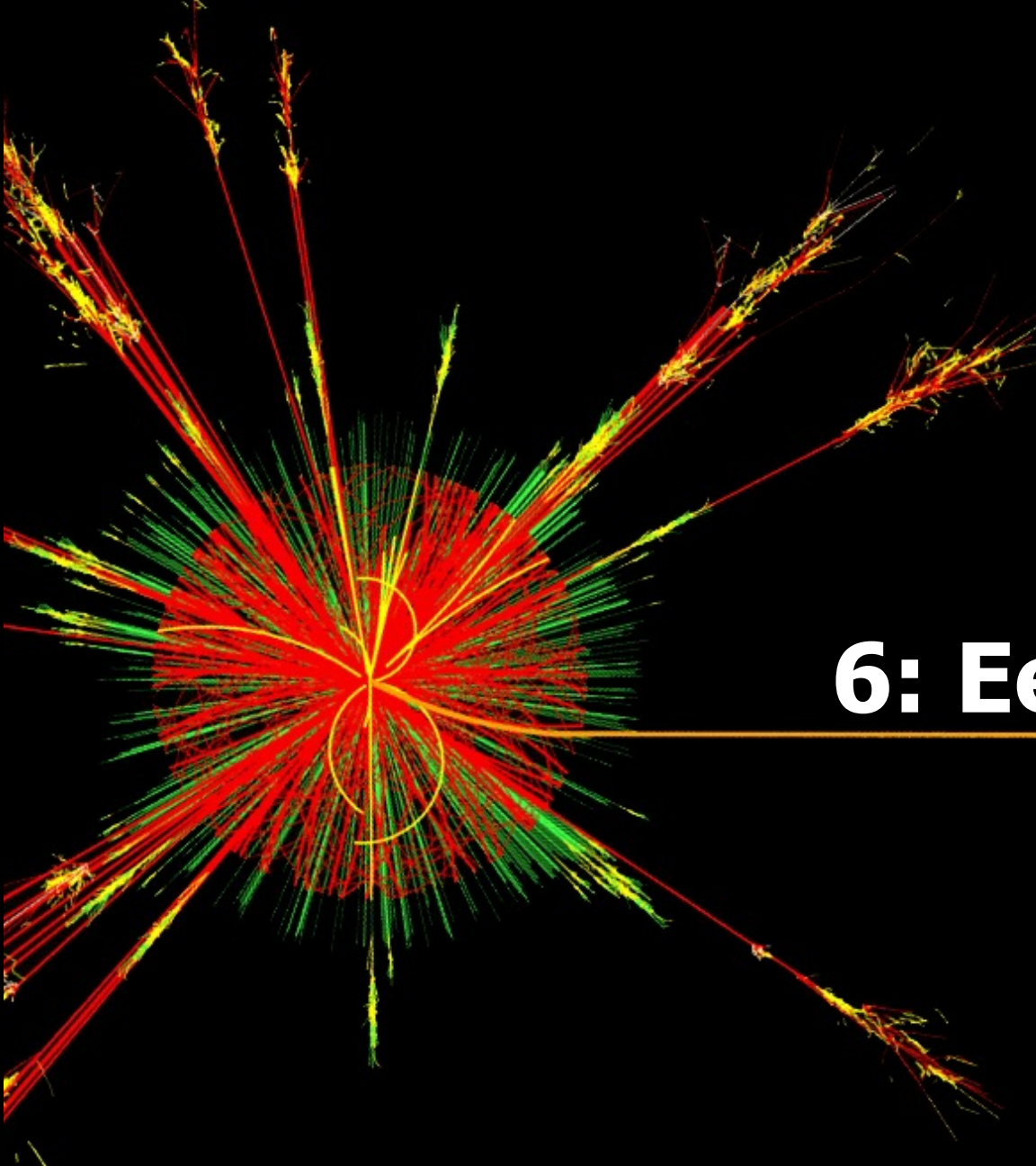

50.000001%

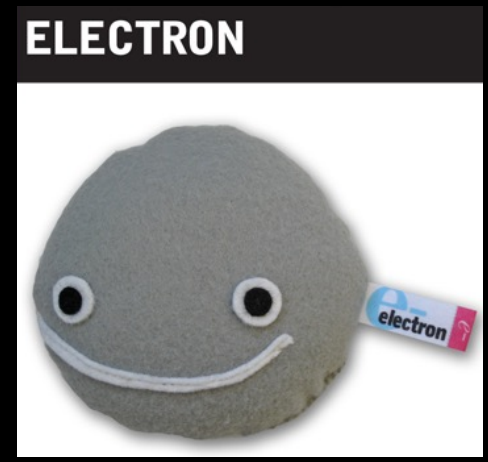

49.999999%

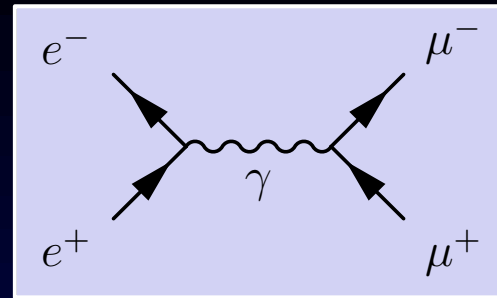
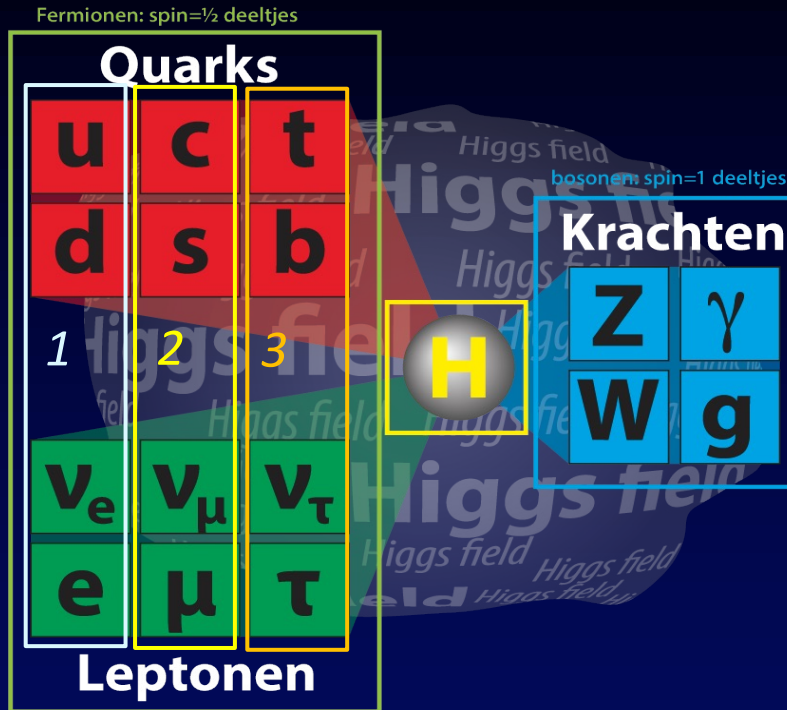

6: Een nieuwe natuurkracht?

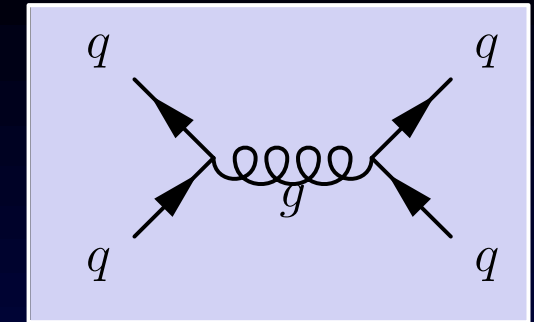

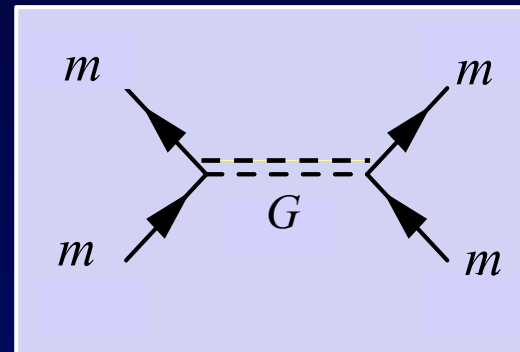
Standaardmodel: Universaliteit van de Krachten

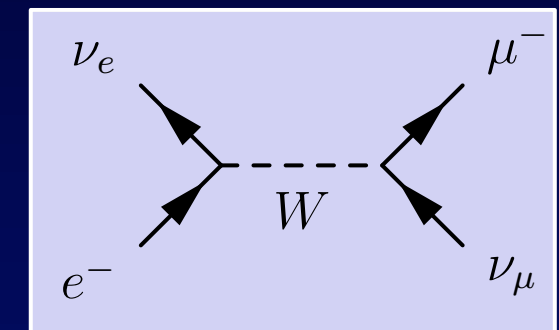
Elektromagnetisme

Sterke kernkracht

Zwaartekracht

Zwakke kernkracht

Krachten zijn identiek voor deeltjes van 1^e, 2^e en 3^e generatie.

→ "Universaliteit"

Fermionen: spin=1/2 deeltjes

Quarks

u	c	t
d	s	b

Higgs field

Krachten

Z	γ
W	g

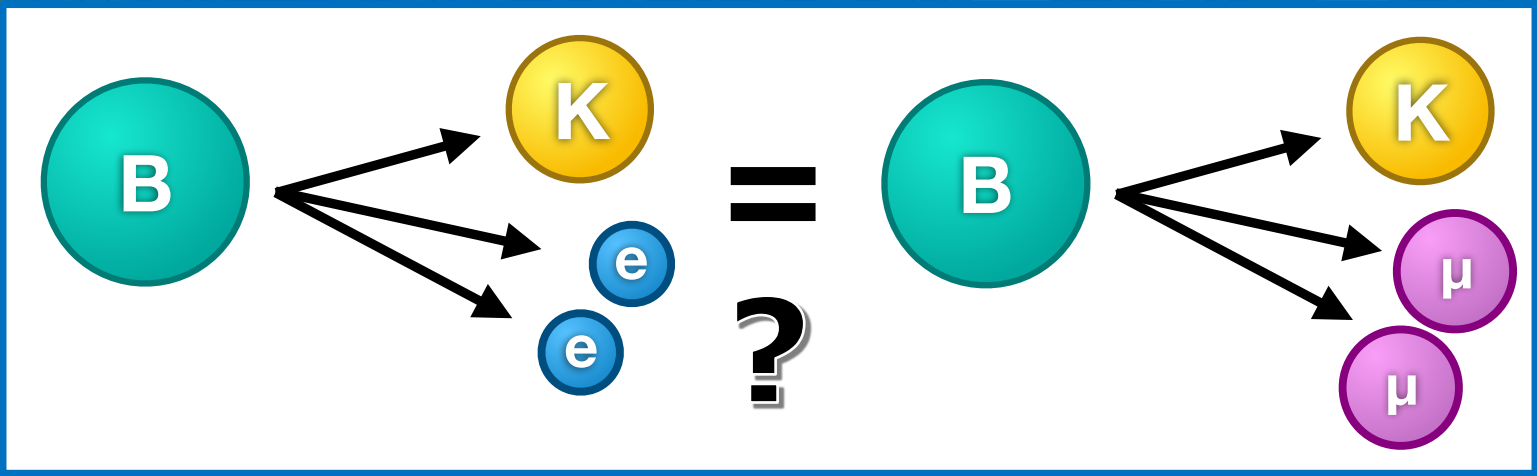
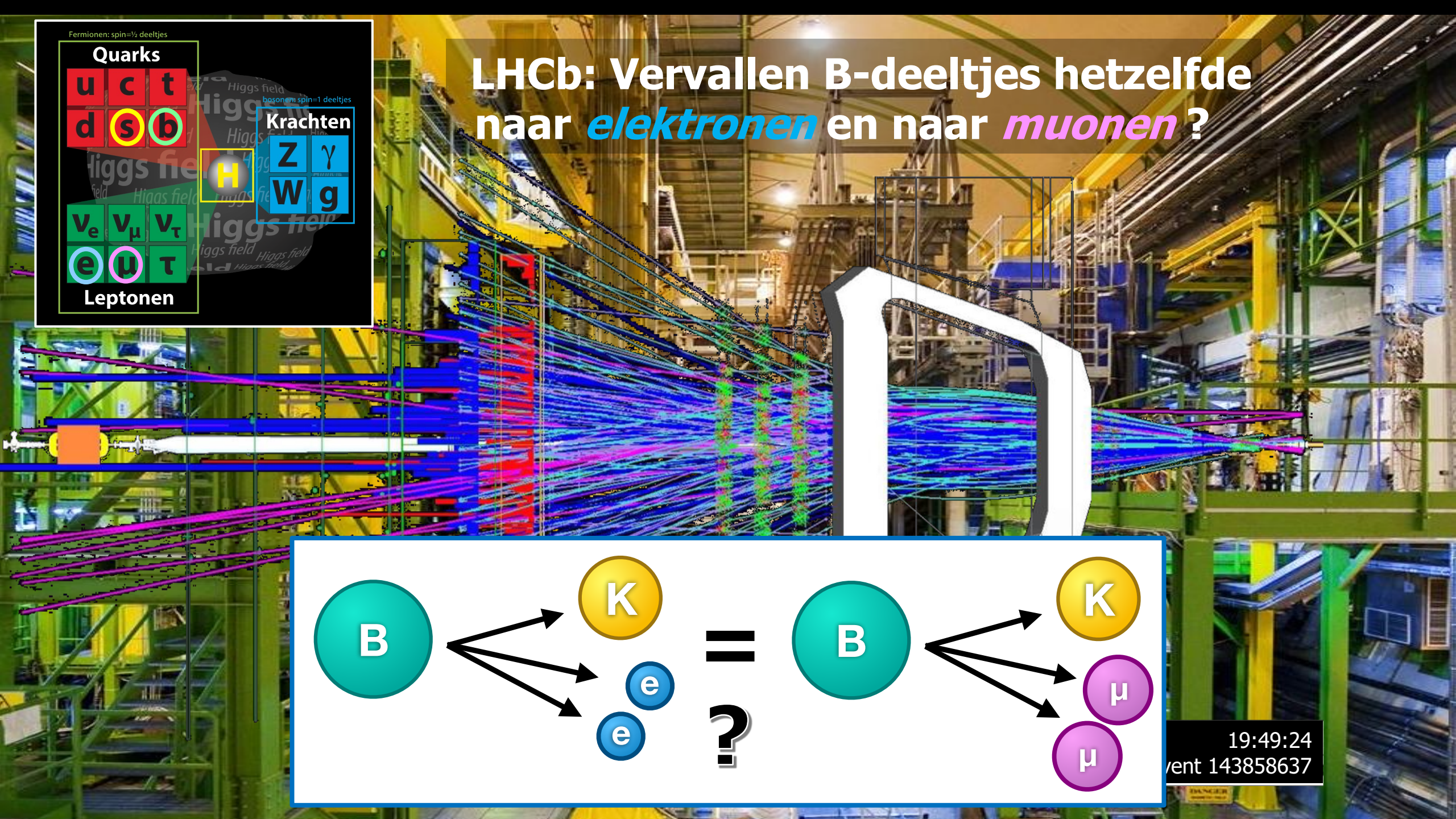
Higgs field

Leptonen

ν_e	ν_μ	ν_τ
e	μ	τ

Higgs field

LHCb: Vervallen B-deeltjes hetzelfde naar *elektronen* en naar *muonen* ?

LHCb: Vervallen B-deeltjes hetzelfde naar *elektronen* en naar *muonen*?

Fermionen: spin=1/2 deeltjes

Quarks

u	c	t
d	s	b

Higgs field
bosonen spin=1 deeltjes

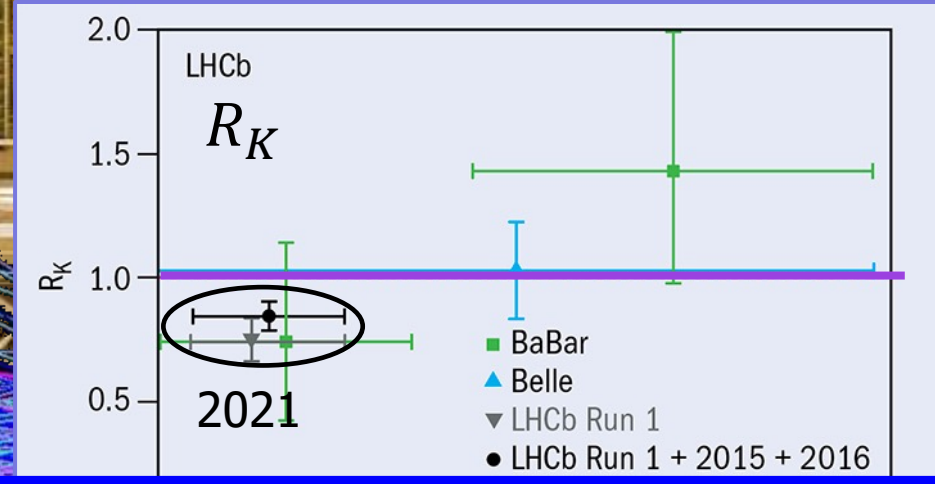
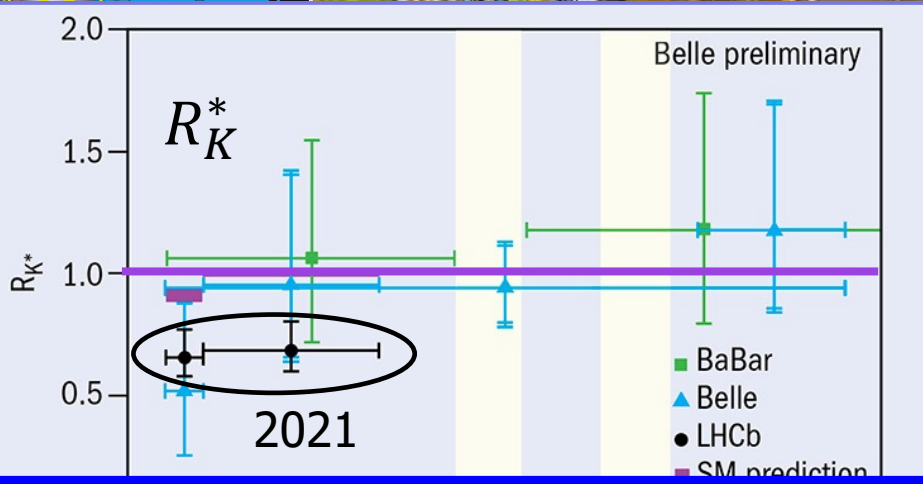
Krachten

Z	γ
---	---

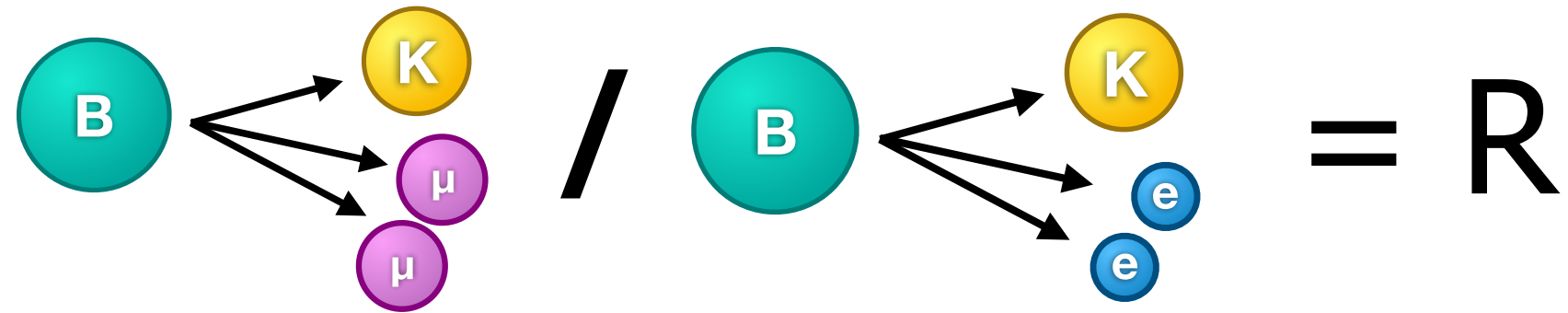
Higgs field

Leptonen

ν_e	ν_μ	ν_τ
e	μ	τ

R niet precies gelijk aan 1??
 → Verschillende kracht voor elektronen and muonen?!

23 Maart 2021: Krantenkoppen... "voorzichtige opwinding"

Menu **nrc**

Voorzichtige opwinding onder fysici: deeltje gedraagt zich vreemd

Deeltjesfysica Het muon, het zware broertje van het elektron, gedraagt zich niet altijd als verwacht. Dat kan duiden op een barstje in het standaardmodel.

Margriet van der Heijden · 23 maart 2021 · Leestijd 3 minuten

Cern experiment hints at new force of nature - Guardian

Experts reveal 'cautious excitement' over unstable particles that fail to decay as standard model suggests

deVolkskrant

NIEUWS

Natuurkundigen van Cern vinden aanwijzing die ons begrip van de werkelijkheid op zijn kop kan zetten

Een gloednieuw deeltje, een nog onbekende natuurkracht... fysici bij onderzoeksinstituut Cern zien aanwijzing op z'n kop. 'Dit is

George van Hal 23 maart 2021, 9:00

Zijn we een nieuwe natuurkracht met muonen aan het ontdekken?!

TELEGRAAF.NL

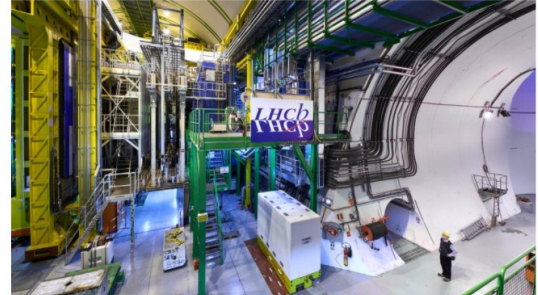
Experts zijn nieuwe natuurkracht op het spoor: 'We trilden helemaal' Na de vondst van het Higgs-deeltje, negen jaar geleden, klinken er nu opnieuw opgetogen ...

NEWS / LIFE

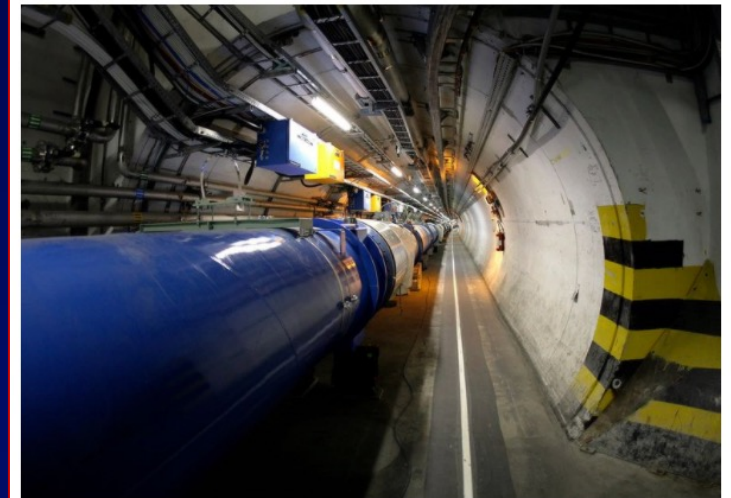
CERN data on 'beauty quarks' behaviour may rewrite physics as we know it

24 MAR 2021

Beauty quarks or B mesons particles are not decaying as they should and while the findings may warrant "cautious excitement", more research needs to be done, scientists say.

FILE PHOTO: A view of the Large Hadron Collider at CERN, near Geneva, Switzerland. (CERN)

De tunnel van deeltjesversneller LHC bij Cern, Genève. In de blauwe buis zwiepen deeltjes met bijna de lichtsnelheid rond tot ze op elkaar knallen. Tussen de brokstukken van die botsing zoeken fysici naar aanwijzingen voor hoe de wereld op het kleinste niveau werkt. Beeld AP

Twee weken later in Fermilab ... muon magnetisch moment?!

Menu **nrc**

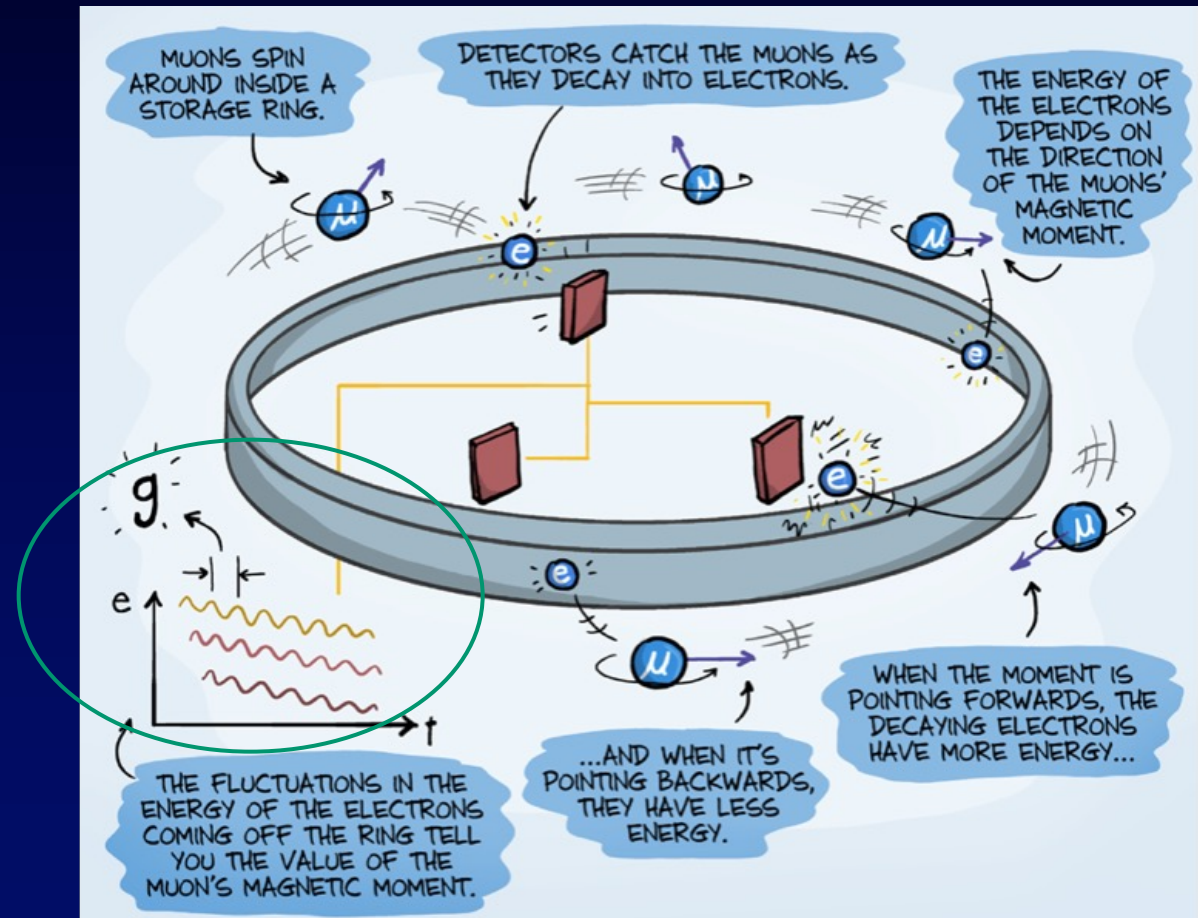
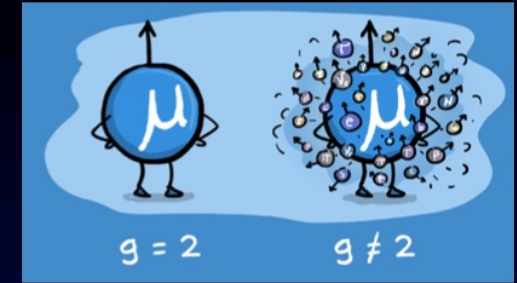
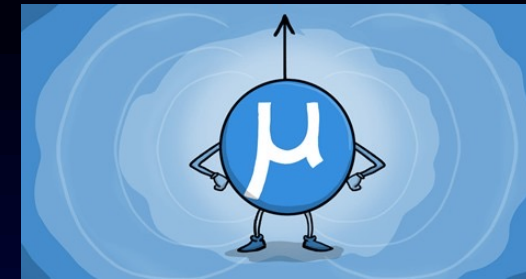
Opnieuw barstje in standaardmodel van deeltjesfysica

Natuurkunde Gaat het standaardmodel van de deeltjesfysica breken? Resultaten uit een Amerikaans experiment leiden tot opwinding.

Dorine Schenk 7 april 2021 Leestijd 3 minuten

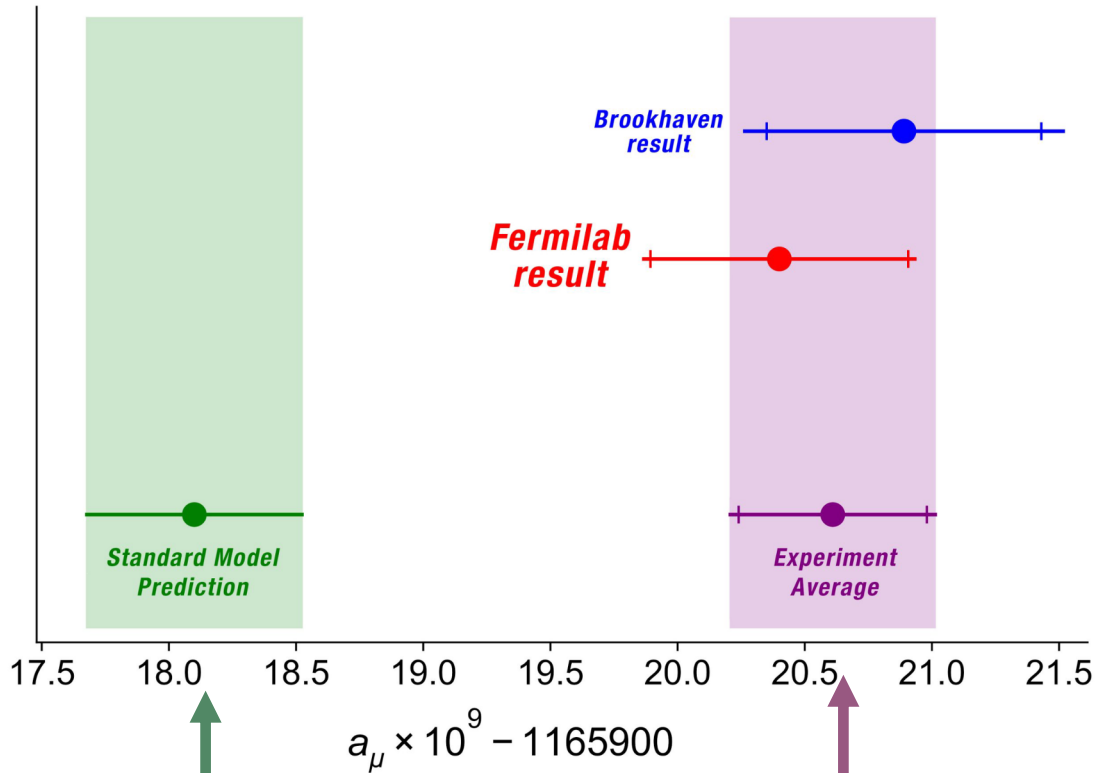

De Muon g-2-ring in het Fermilab in de buurt van Chicago. Het experiment wordt uitgevoerd bij een temperatuur van -268 graden Celsius. Foto Reidar Hahn/Fermilab

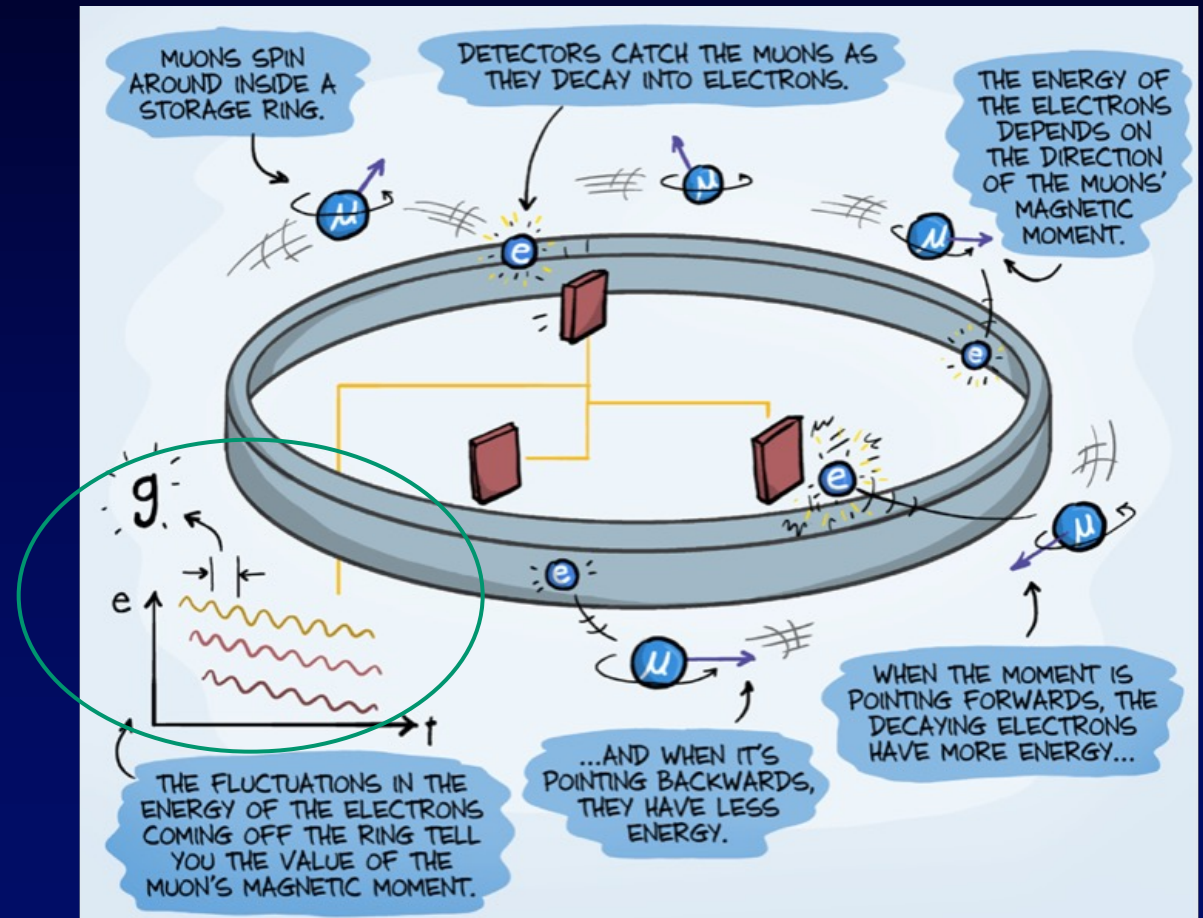
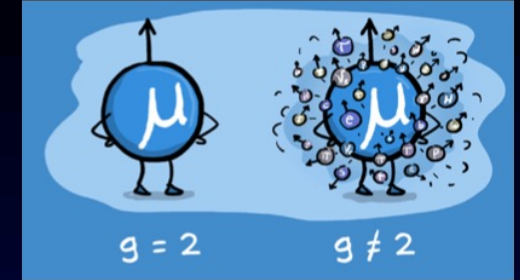
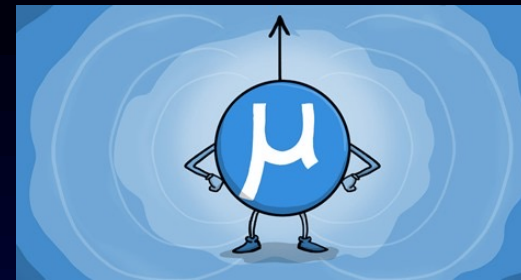
Twee weken later in Fermilab ... muon magnetisch moment?!

Het Standaardmodel lijkt niet te voldoen
 → Een nieuwe quantum kracht nodig?!

Standaard Model voorspelling

Experimentele meting

Fermionen: spin=1/2 deeltjes

Quarks

u	c	t
d	s	b

Krachten

Z	γ
W	g

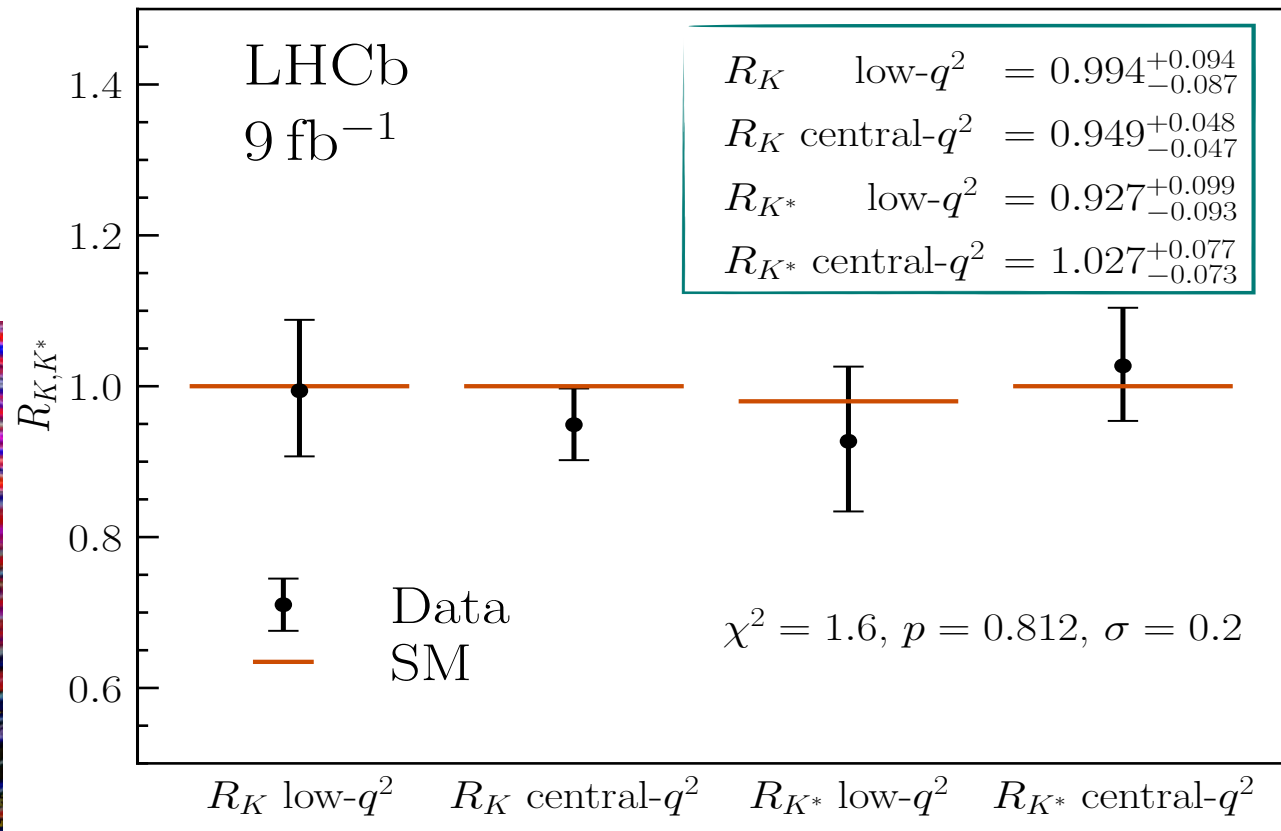
Leptonen

ν_e	ν_μ	ν_τ
e	μ	τ

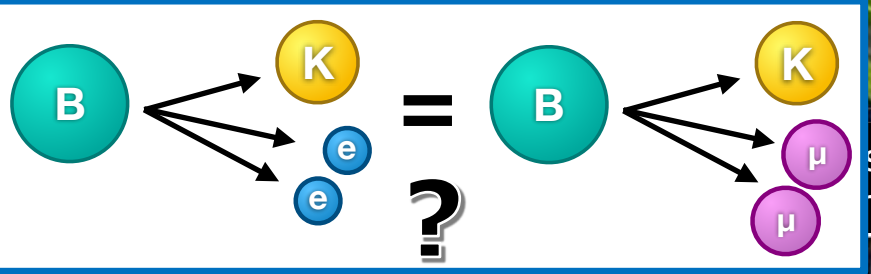
Higgs field

H

LHCb: Vervallen B-deeltjes hetzelfde naar *elektronen* en naar *muonen*?

December 2022:
verbeterde meting
van de *elektronen*...

Fermionen: spin=1/2 deeltjes

Quarks

u	c	t
d	s	b

Krachten

Z	γ
W	g

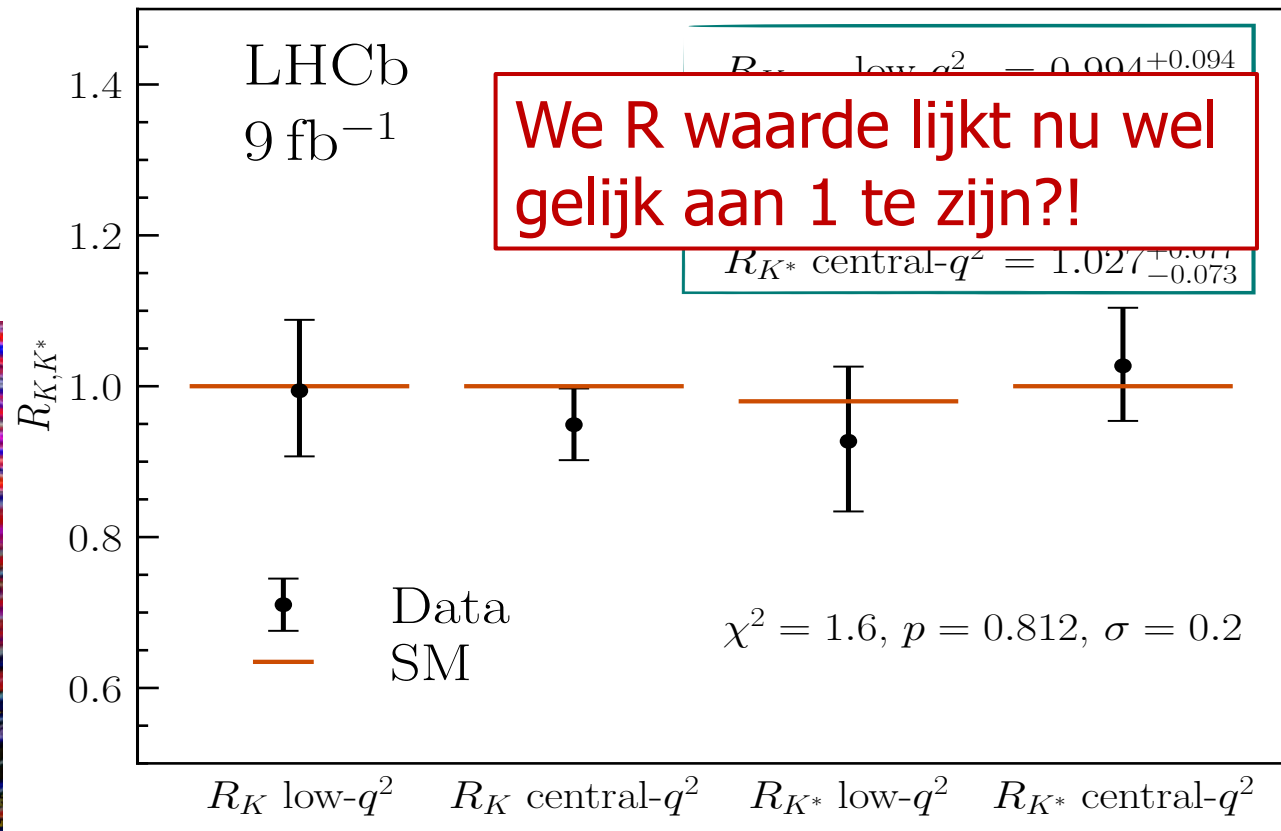
Leptonen

ν_e	ν_μ	ν_τ
e	μ	τ

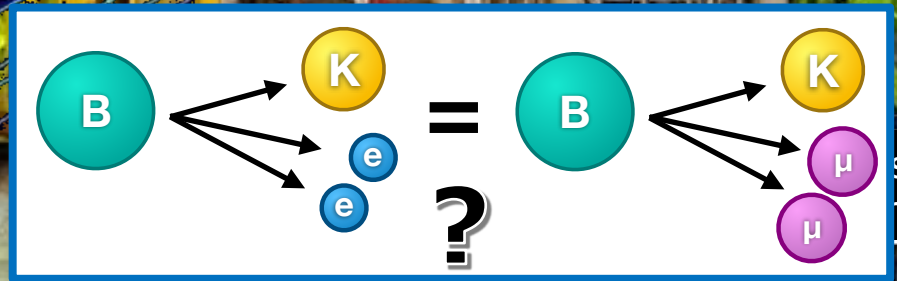
Higgs field

H

LHCb: Vervallen B-deeltjes hetzelfde naar *elektronen* en naar *muonen*?

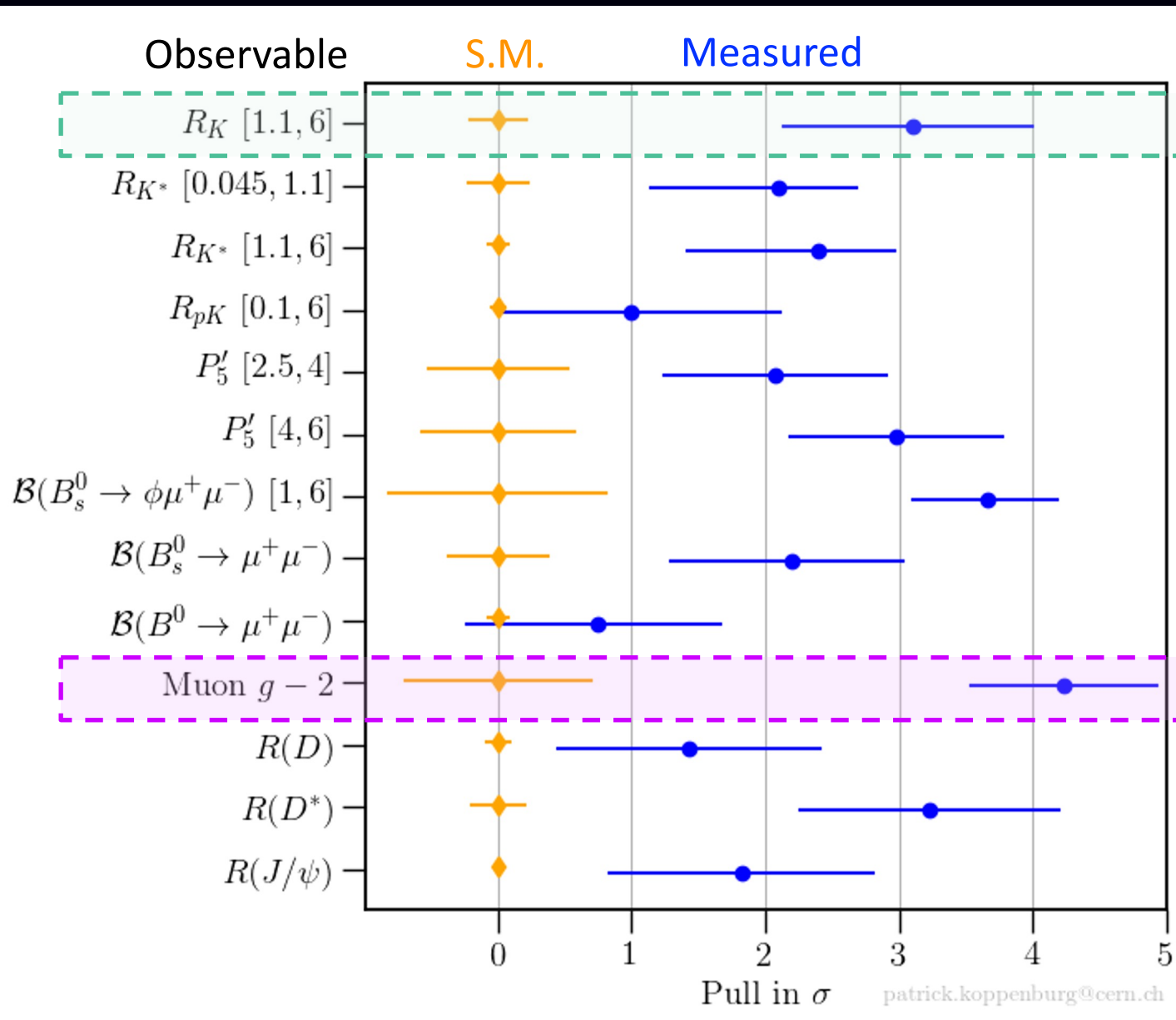

December 2022:
verbeterde meting
van de *elektronen*...

Maar bij het muon kloppen steeds meer metingen niet!

LHCb resultaat

Fermilab g-2 resultaat

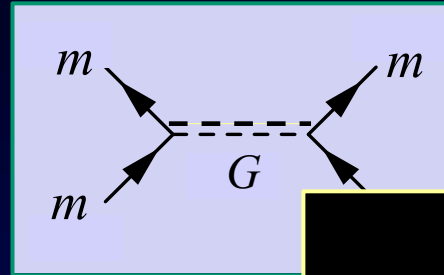
De puzzel wordt steeds dieper.

Vier(?) fundamentele natuurkrachten

Zwaartekracht:

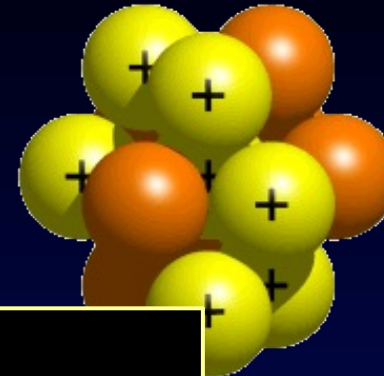

Quantum
Graviton exchange?

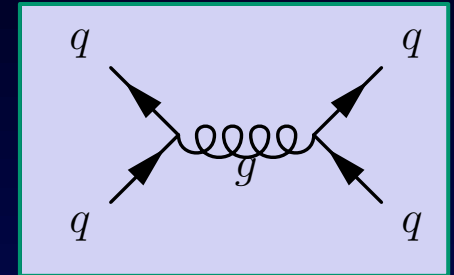
Werkt op alle deeltjes met massa

Sterke kernkracht:

alle quarks

Quantum
gluon exchange:

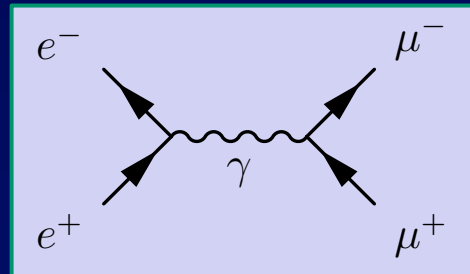
+ ????

Vijfde kracht?

Elektromagnetisme:

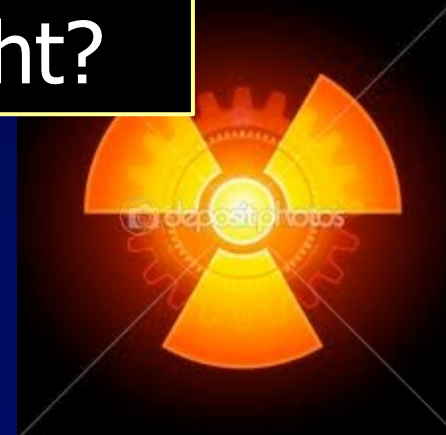

Quantum
photon exchange

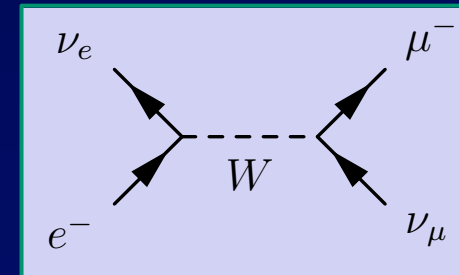
Werkt op alle elektrisch geladen deeltjes

Wakernkracht:

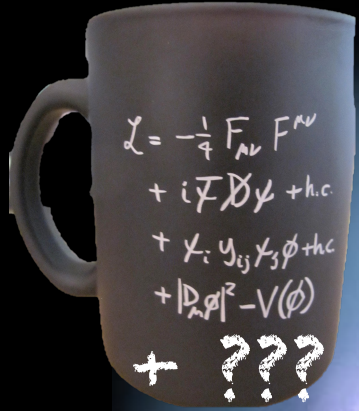

Werkt op alle deeltjes

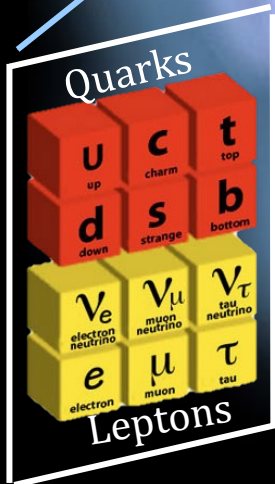
Quantum
W, Z exchange:

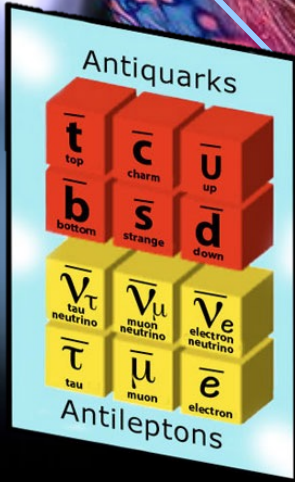
Conclusie: Hoe is de antimaterie verdwenen in het universum?

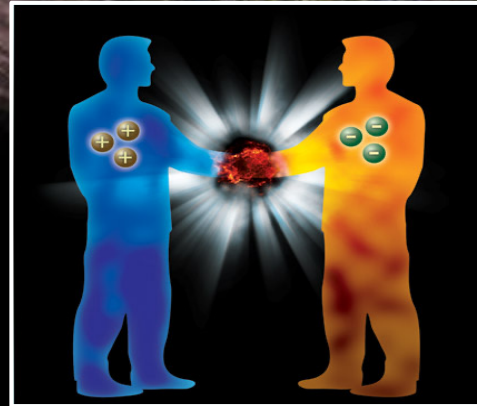
Door een vijfde kracht in de Big Bang?!

50.000001%

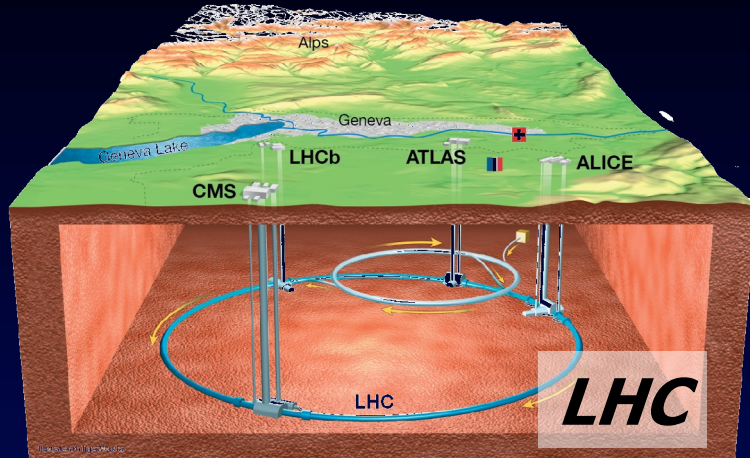

49.999999%

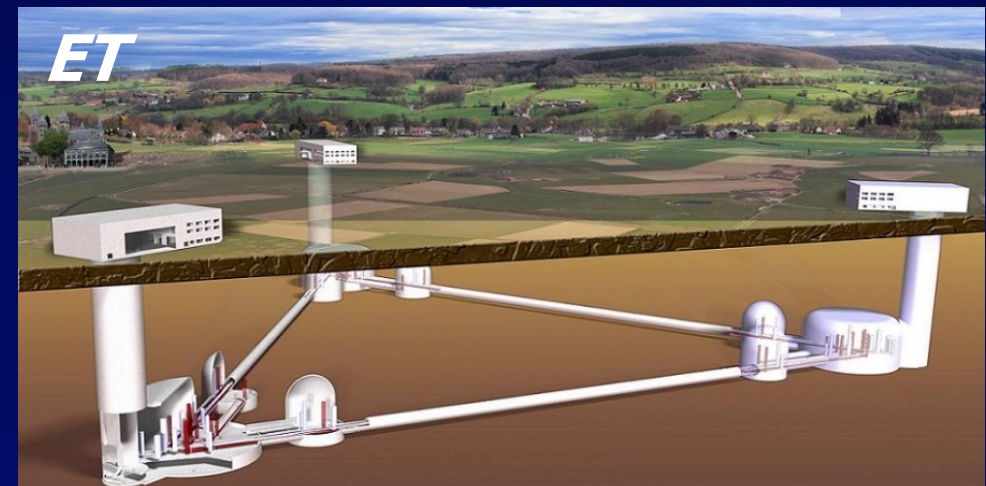
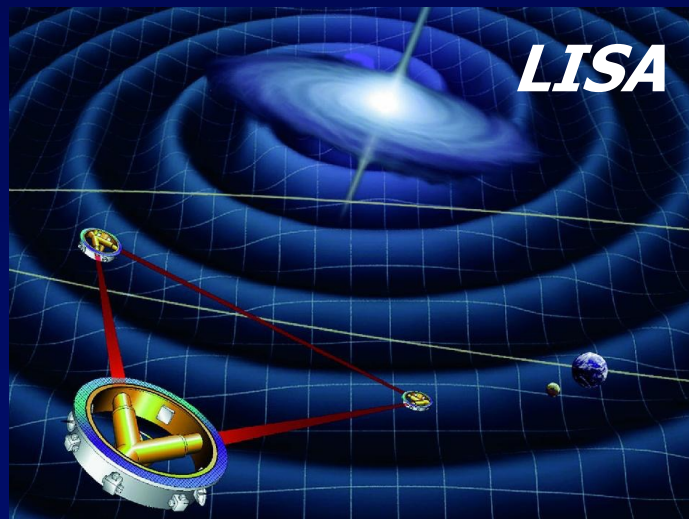

Toekomst: "Cirkels en Driehoeken"

Deeltjesversnellers: fysica van de Big Bang ...

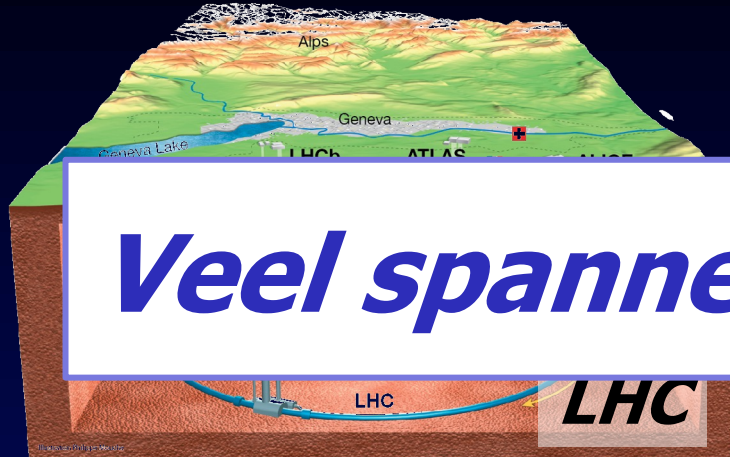

Gravitatie-detectoren: luisteren naar de Big Bang...

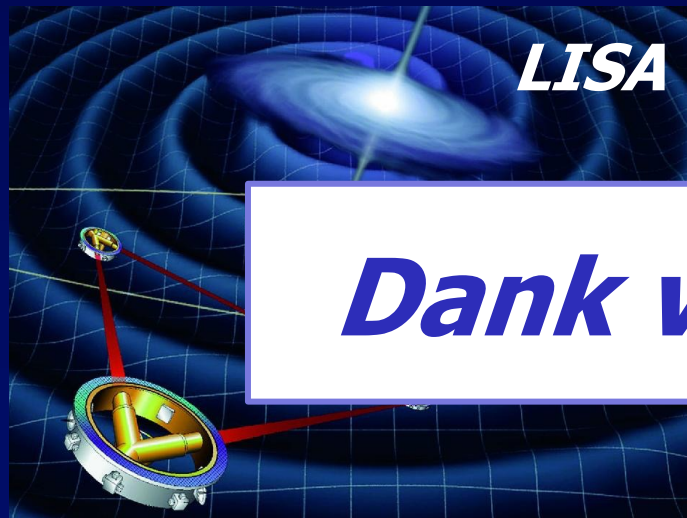
Toekomst: "Cirkels en Driehoeken"

Deeltjesversnellers: fysica van de Big Bang ...

Veel spannend onderzoek onderweg

Gravitatie-detectoren: luisteren naar de Big Bang...

Dank voor uw aandacht!

Donkere Materie

Zichtbare "baryonische" materie

Spiraalarm rotatie en gravitationele lenzen

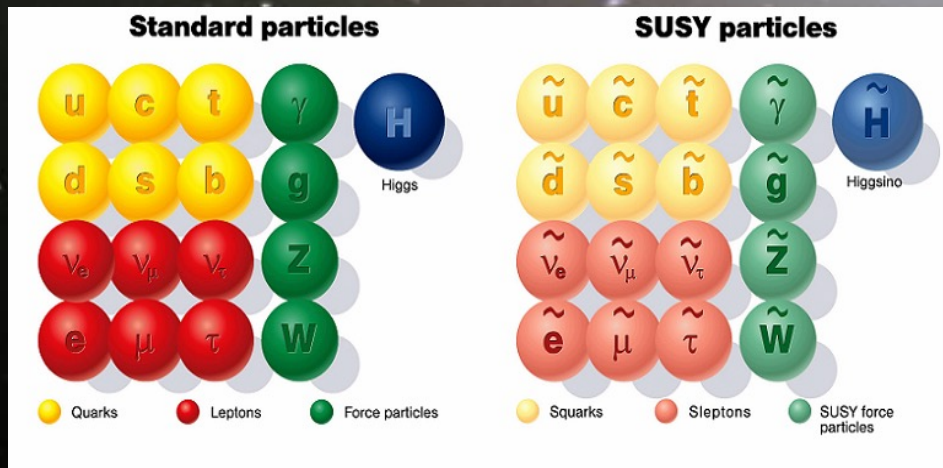

Donkere Materie

He H

donkere energie & donkere materie

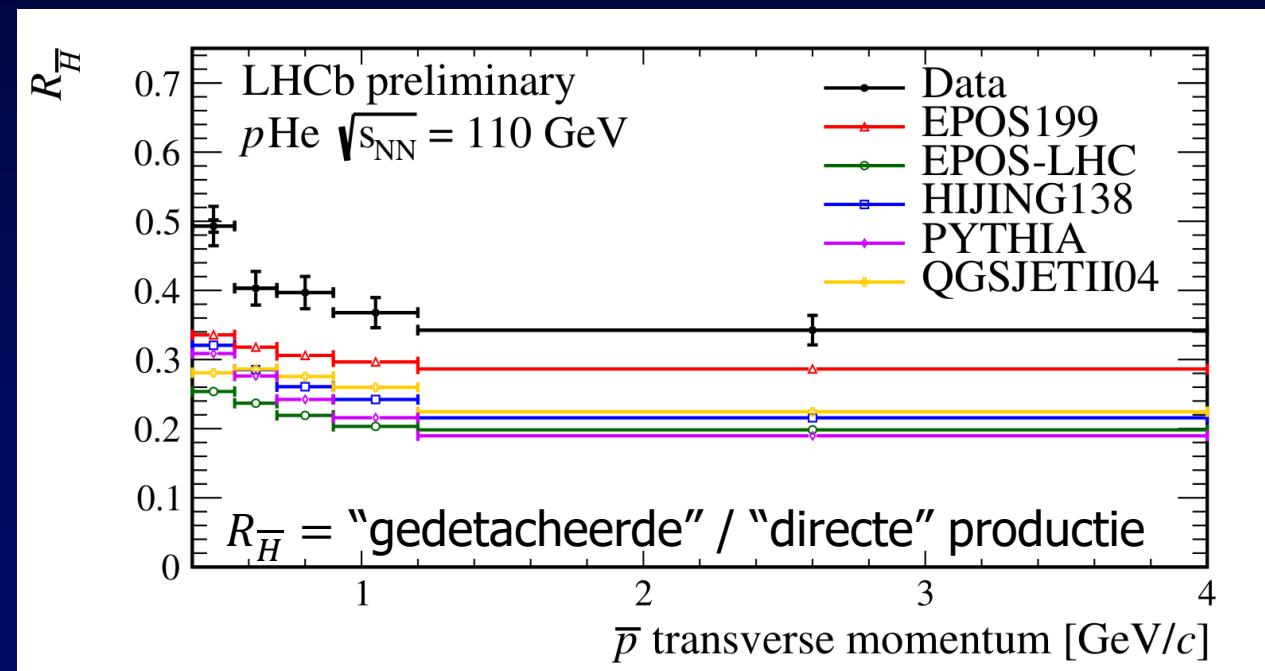
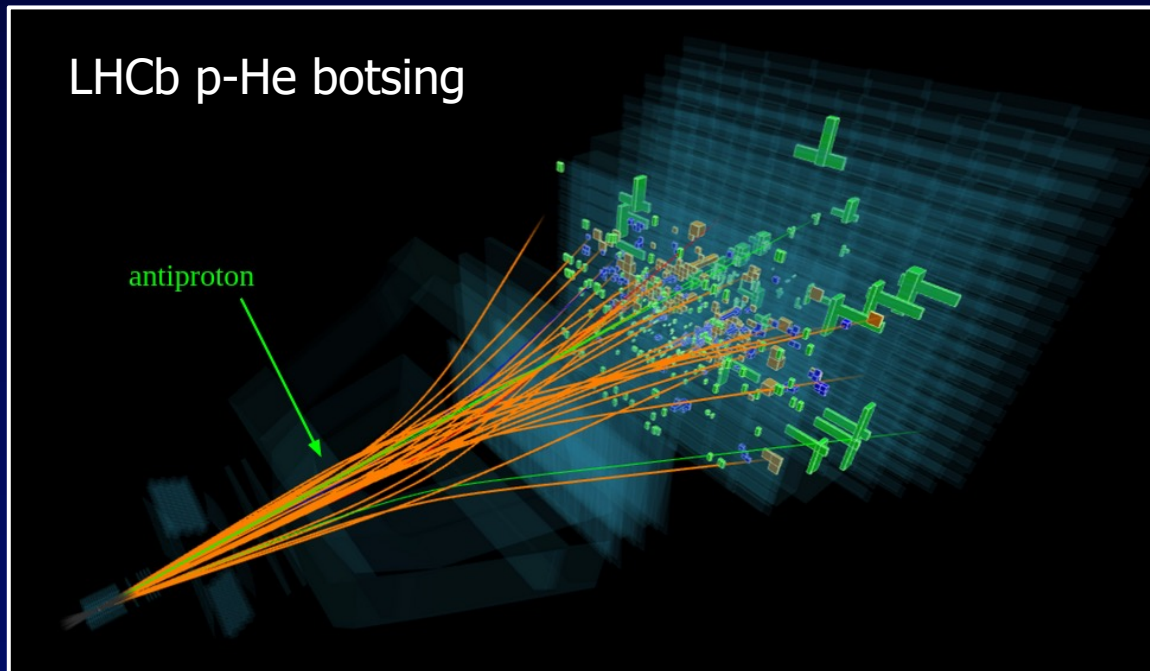
“The Dark Side rules the Universe”

New Physics
at TeV scale?

Antiproton productie (7 April, 2022)

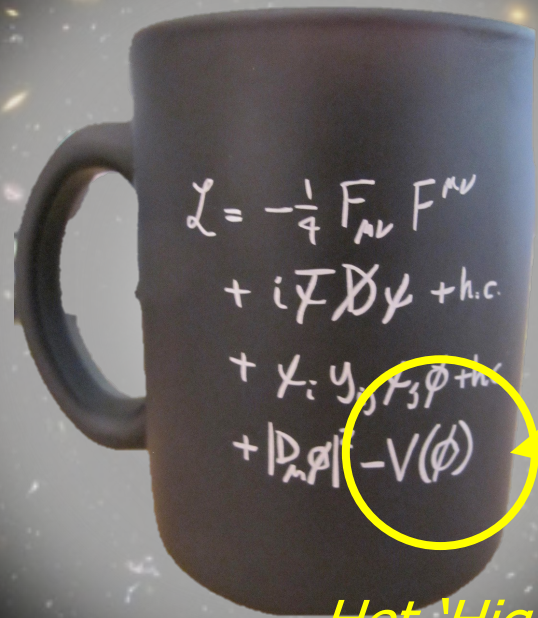
- AMS en Pamela experimenten meten antimaterie in de ruimte
- Antimaterie wordt ook gemaakt bij botsingen van protonen met gewone materie deeltjes (bv He)
  - De "gewone" antiproton ($\bar{H}$) productie is gemeten bij LHCb

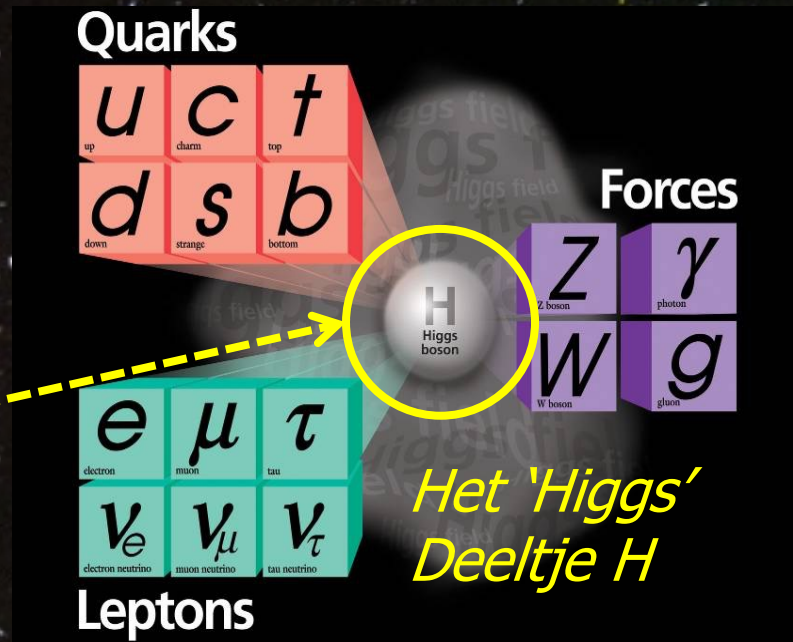
Het Standaard Model

"De formules"

"De bouwstenen van de natuur"

Het 'Higgs' Veld ϕ

Higgs Veld ϕ en Deeltje H

- Higgs veld ϕ is uniform, moeilijk waar te nemen.
- Higgs-boson deeltje H is "quantum-golf" van het veld.
- Massa ontstaat door interactie van materie deeltjes met het Higgs veld.

- Vergelijk:
  - Een foton is een kwantum van elektromagnetisch veld
  - Watergolf

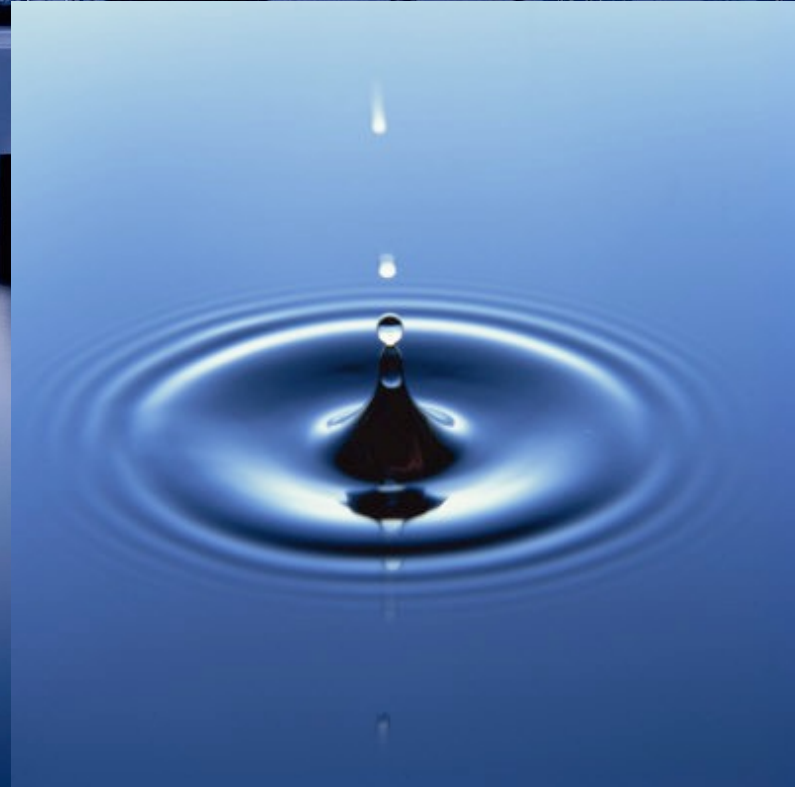
ϕ

Higgs veld

H

Higgs deeltje
een "veld-kwantum"

Het Vacuum

